

Projekt

z dnia 14 maja 2018 r.

Zatwierdzony przez

WÓJT
Grzegorz Sikorski
Grzegorz Sikorski**UCHWAŁA NR
RADY GMINY HAŻLACH**

z dnia 2018 r.

w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Hażlach na lata 2018-2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. 2017, poz. 1875 z późn.zm)

Rada Gminy Hażlach uchwała:

§ 1.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Hażlach na lata 2018-2023, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza Wójtowi Gminy Hażlach.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr

Rady Gminy Hażlach

z dnia 2018 r.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Hażlach na lata 2018-2023

2018

Spis treści

Wprowadzenie	3
I. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych.....	5
I.1. Położenie administracyjne i geograficzne	5
I.2. Sfera społeczna	6
I.2.1. Demografia	6
I.2.2. Bezrobocie.....	8
I.2.3. Pomoc społeczna	9
I.2.5. Poziom edukacji.....	11
I.2.6. Aktywność społeczna i obywatelska.....	13
I.3. Sfera gospodarcza.....	15
I.4. Sfera funkcjonalno – przestrzenna.....	17
I.5. Sfera techniczna i środowiskowa	22
I.6. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	25
I.6.1. Identyfikacja obszarów zdegradowanych	25
I.6.2. Identyfikacja obszaru rewitalizacji	29
I.6.3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	34
II. Realizacja Programu Rewitalizacji.....	44
II.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	44
II.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań.....	45
II.3. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	47
II.3.1. Przedsięwzięcia podstawowe	47
II.3.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	67
II.4. Mechanizm zapewnienia komplementarności działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	72
III. Ramy finansowe	81
IV. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji	83
V. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji	88
VI. Spójność programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	91
VI.1. Spójność z dokumentami na szczeblu lokalnym	91
VI.2. Spójność z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym.....	92
Spis Rycin	94
Spis Tabel	95
Załącznik 1. Ankieta wraz z wynikami.....	96

Wprowadzenie

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Hażlach (LPR) stanowi istotny instrument wspierający zarządzanie rozwojem gminy w zakresie wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez powiązane ze sobą działania społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, środowiskowe i gospodarcze. Pozwala on na prowadzenie procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, zgodny z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców.

LPR został opracowany zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 sierpnia 2016 r.¹ oraz dokumentem pn „Zasady wsparcia rewitalizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020”.

Gmina Hażlach otrzymała na opracowanie Programu wsparcie ze środków PO PT (projekt pn. „Program rewitalizacji Gminy Hażlach”).

Dokument zaprojektowany został na lata 2018-2023 i uwzględnia zasadę partnerstwa i partycypacji oraz zapewnienie komplementarności pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami. Kompleksowość i spójność zaproponowanych kierunków działań koresponduje ze zdiagnozowanymi potrzebami rewitalizacyjnymi, umożliwiając optymalne wykorzystanie potencjału wewnętrznego gminy na rzecz podniesienia jakości życia i aktywności społecznej mieszkańców, poprawy ładu przestrzennego oraz aktywizacji potencjału przedsiębiorczego.

W wyniku wyodrębnienia, w drodze pogłębionej diagnozy, najistotniejszych problemów dostosowano do nich cele rewitalizacji. Wyznaczenie celu społecznego opiera się przede wszystkim na analizie danych dostarczonych przez różne instytucje – gminne i ponadgminne. Natomiast wyznaczenie celu odnoszącego się do sfery przestrzenno-funkcjonalnej uwzględnia – poza analizą danych zastanych – również wskazania mieszkańców wypracowane w czasie konsultacji społecznych. Planuje się także włączenie mieszkańców na etapie wdrażania dokumentu, bowiem zaprojektowane w nim działania mają przede wszystkim poprawić jakość życia na obszarze rewitalizacji, a tym samym - w gminie.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Hażlach składa się z dziewięciu głównych części i są to:

- diagnoza negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej z identyfikacją potrzeb rewitalizacyjnych,
- wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru do rewitalizacji,
- określenie wizji, celów i kierunków działań,
- wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- określenie mechanizmów zapewnienia komplementarności zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- spójność programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu

¹ MR/H 2014-2020/20(2)08/2016.

lokalnym i ponadlokalnym,

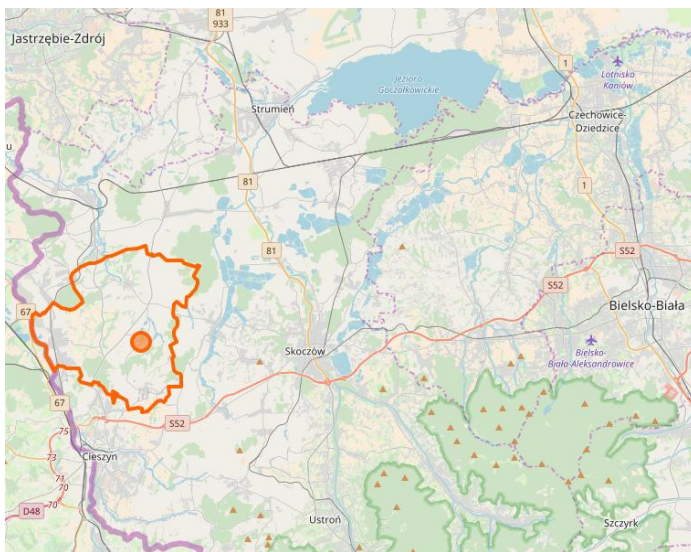
- przewidywane ramy finansowe programu rewitalizacji,
- mechanizmy włączania mieszkańców i ich grup.
- system wdrażania, monitoringu i ewaluacji LPR.

I. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

I.1. Położenie administracyjne i geograficzne

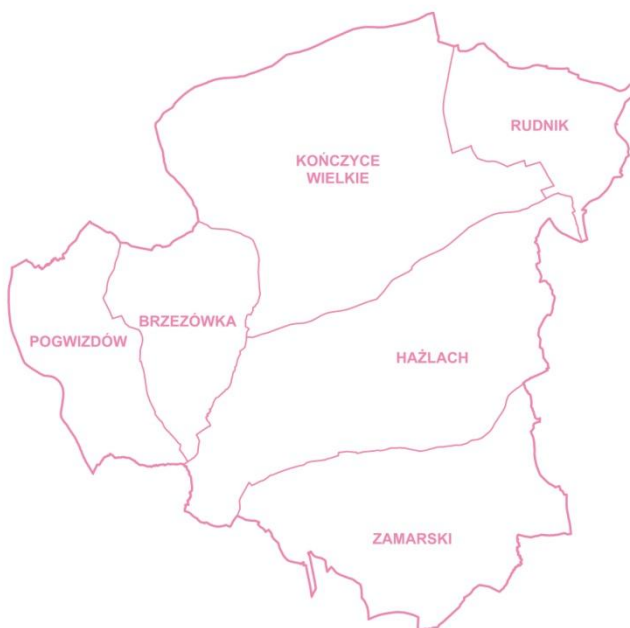
Gmina Hażlach jest gminą wiejską położoną w zachodniej części województwa śląskiego, w zachodniej części Pogórza Cieszyńskiego. Zajmuje zachodnią część powiatu cieszyńskiego, bezpośrednio graniczy od zachodu z Republiką Czeską, od północy z Gminą Zebrzydowice, od wschodu z Gminą Dębowiec, od południa z Gminą Cieszyn oraz z Gminą Strumień od północnego-wschodu. Gmina zajmuje powierzchnię 48,89 km², co stanowi 6,7% powierzchni powiatu cieszyńskiego.

Gminę Hażlach tworzy łącznie 6 sołectw: Brzezówka, Hażlach, Kończyce Wielkie, Pogwizdów, Rudnik i Zamarski.

Ryc. 1. Położenie Gminy Hażlach na tle powiatu cieszyńskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.openstreetmap.pl

Ryc. 2. Miejscowości w Gminie Hażlach

Źródło: opracowanie własne

I.2. Sfera społeczna

I.2.1. Demografia

Gminę Hażlach na koniec 2016 roku zamieszkiwało 10 704² osób, tj. 6% ludności powiatu cieszyńskiego. Potencjał ludnościowy Gminy na przestrzeni lat 2010-2016 sukcesywnie wzrasta. Przyrost liczby mieszkańców wyniósł 3 punkty procentowe (p.p.). Tempo przyrostu jednak znacząco spadło. O ile w 2010 zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców wynosiła 17,7, natomiast w 2016 roku już 4,4. Tym samym wzrosło również zaludnienie, które w 2016 roku wynosiło 219 osób/km², o 6 osób więcej względem roku bazowego.

Rozmieszczenie mieszkańców Gminy jest nierównomierne. Największa liczba ludności charakteryzuje miejscowości położone w bezpośrednim sąsiedztwie głównych dróg gminy (Hażlach, Kończyce Wielkie) oraz w Pogwizdowie, które rozwijało się intensywnie dzięki rozwojowi lokalnego ośrodka wydobywczego.

Tab. 1. Liczba mieszkańców Gminy Hażlach w latach 2010 - 2016

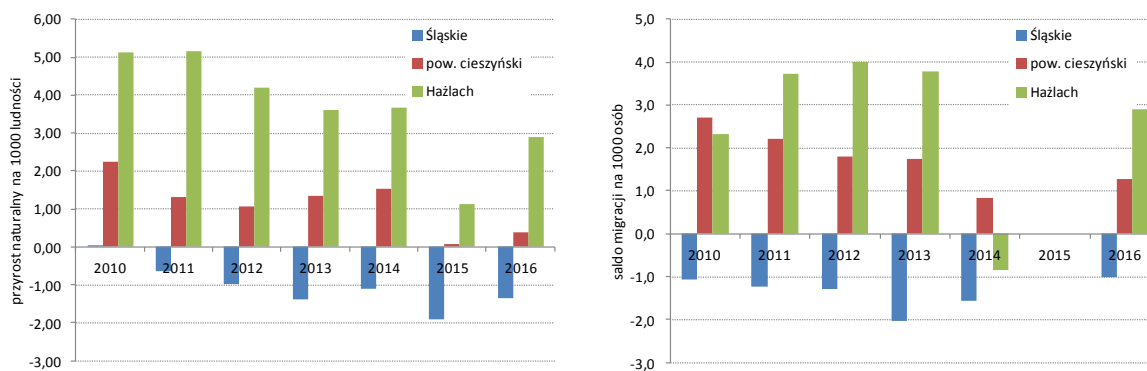
Miejscowość - sołectwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Brzezówka	671	669	672	693	701	703	704
Kończyce Wielkie	1851	1845	1850	1850	1868	1857	1870
Hażlach	2293	2335	2373	2393	2401	2401	2449
Pogwizdów	3580	3686	3605	3593	3576	3564	3580
Rudnik	451	466	465	465	462	481	479
Zamarski	1350	1365	1372	1385	1385	1388	1387
OGÓŁEM	10 196	10 266	10 337	10 375	10 393	10 394	10 469

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Wzrost liczby mieszkańców jest wypadkową zarówno dodatniego przyrostu naturalnego, jak i przyrostu migracyjnego. Gmina Hażlach pod tym względem charakteryzowała się bardziej korzystną sytuacją niż powiat cieszyński oraz województwo śląskie (ryc. 3).

Atrakcyjność gminy Hażlach dla mieszkańców wynika z jej położenia. Relatywnie niewielka odległość od Cieszyna, ale także Jastrzębia-Zdrój sprawiają, że miejscowości wchodzące w skład gminy stanowią coraz bardziej atrakcyjne miejsce do zamieszkania. Na osiedlenie się na obszarach wiejskich najczęściej decydują się osoby stosunkowo młode, o ustabilizowanej sytuacji zawodowej i życiowej, co w efekcie przekłada się na wzrost liczby urodzeń, a co za tym idzie, wzrost szans na odmłodzenie struktury wiekowej mieszkańców gminy. Jest to szczególnie istotne ze względu na obserwowany w całym regionie proces starzenia się społeczności.

² Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego. Według statystyki publicznej, udostępnianej przez Główny Urząd Statystyczny, mieszkańcy gminy liczyli 10 704 osób, gdy według Urzędu Gminy – 10 469 osób. Analizy porównawcze dla gminy Hażlach w odniesieniu do powiatu i województwa oparte zostały o dane GUS (w tym o stosowane w statystyce publicznej wskaźniki). Analizy zróżnicowania wewnętrznego gminy opracowano o dane pozyskane m.in. w Urzędzie Gminy.

Ryc. 3. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne na Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

W województwie śląskim udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w 2016 roku wyniósł 21,4%. Co prawda w gminie Hażlach udział osób w tej grupie wiekowej zgodnie z danymi GUS wyniósł 15,6% lecz na uwagę zwraca dynamika przyrostu wartości wskaźnika. W latach 2010-2016 wynosiła ona 25%. Jednocześnie odnotowano spadek o 8,6% (mimo dodatniego przyrostu naturalnego) udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. Obserwowany trend może w dłuższej perspektywie czasowej skutkować występowaniem problemów wynikających z tzw. starości demograficznej gminy. Znaczenie tego negatywnego zjawiska potwierdza fakt wzrostu wartości wskaźnika obciążenia demograficznego. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła 24,2 osób w 2016 roku i była o 28% wyższa niż w 2010 roku.

Jak już wspomniano, rozmieszczenie mieszkańców Gminy jest nierównomierne. Podobnie kształtuje się rozkład przestrzenny wskaźnika starości demograficznej. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy udział osób w wieku poprodukcyjnym wynosił na koniec 2016 roku 14,9%. Ze wszystkich sołectw, tylko w Pogwizdowie nie odnotowano przekroczenia ww. wskaźnika.

Tab. 2. Obszary gminy o niekorzystnej strukturze wiekowej mieszkańców

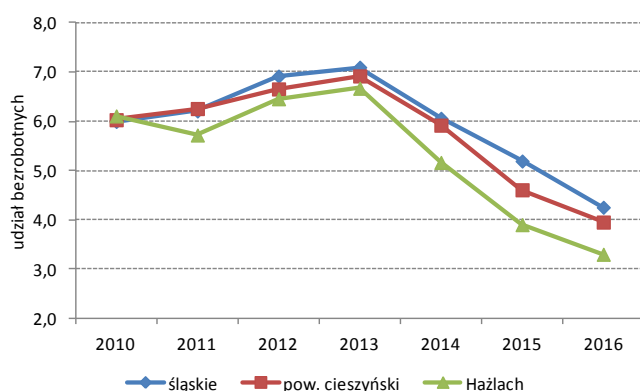
Sołectwo	mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym	udział osób w wieku poprodukcyjnym (%)
Kończyce Wielkie	326	17,4
Brzeźówka	117	16,6
Rudnik	78	16,3
Zamarski	220	15,9
Hażlach	383	15,6
Pogwizdów	441	12,3
średnia dla Gminy	1 565	14,9

Źródło opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Dysproporcje w rozmieszczeniu miejscowości o najwyższym udziale osób w wieku poprodukcyjnym są wyraźne i wskazują na obszary, które już teraz wymagają stosownej interwencji (m.in. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów).

I.2.2. Bezrobocie

Stopa bezrobocia dla powiatu cieszyńskiego na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiła 6,1% i była niższa względem średniej dla województwa śląskiego (6,6%). Ogółem na terenie powiatu cieszyńskiego zarejestrowanych było 4 297 osób bezrobotnych³, w tym w gminie Hażlach zamieszkiwały 227 osoby pozostające bez pracy. W latach 2010-2016 ze względu na wpływ szeregu czynników makroekonomicznych w całym kraju, w tym także w województwie śląskim i powiecie cieszyńskim odnotowano spadek liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne. Spadek ten wyniósł średnio 35%. Wpłynęło to m.in. na zmiany udziału osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym. Na koniec 2016 roku wartość wskaźnika w Gminie Hażlach, zgodnie z danymi GUS,

wyniosła 3,3% i nie odbiegała znacząco od średniej wartości dla powiatu i województwa (ryc. 4).

Ryc. 4. Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Jak już wspomniano, w Gminie Hażlach zamieszkiwało 227 osób posiadających statut osoby bezrobotnej, z czego 55,5% stanowiły kobiety. Analiza struktury osób bezrobotnych wskazuje, że 27,7% osób pozostających bez pracy to osoby młode do 30 roku życia. Niewiele mniej (24,7%) jest natomiast osób bezrobotnych powyżej 50 r.ż. Struktura wiekowa osób pozostających bez pracy koresponduje z wykształceniem klientów PUP. Największy udział (33%) stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Niekorzystny oddźwięk będzie miał w przyszłości również relatywnie wysoki udział osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (23,3%) oraz gimnazjalnym i bez wykształcenia (27,3%). Intensywne zmiany na regionalnym rynku pracy sprawiają, że osoby bezrobotne posiadają niewielki staż pracy. Zgodnie z danymi PUP Cieszynie największy udział stanowią osoby pracujące do 5 lat (43,2%).

Struktura osób bezrobotnych wskazuje na szczególny problem osób długotrwale pozostających bez pracy. W sumie prawie 44% (99 osób) wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada pracy dłużej niż 12 miesięcy. W gminie Hażlach średnio na każdych 100 mieszkańców przypadał 1 bezrobotny długotrwale. Wartość wskaźnika powyżej wielkości referencyjnej charakteryzował miejscowości: Rudnik, Brzezówka oraz Hażlach.

³ Dane na 31 grudnia 2014r.

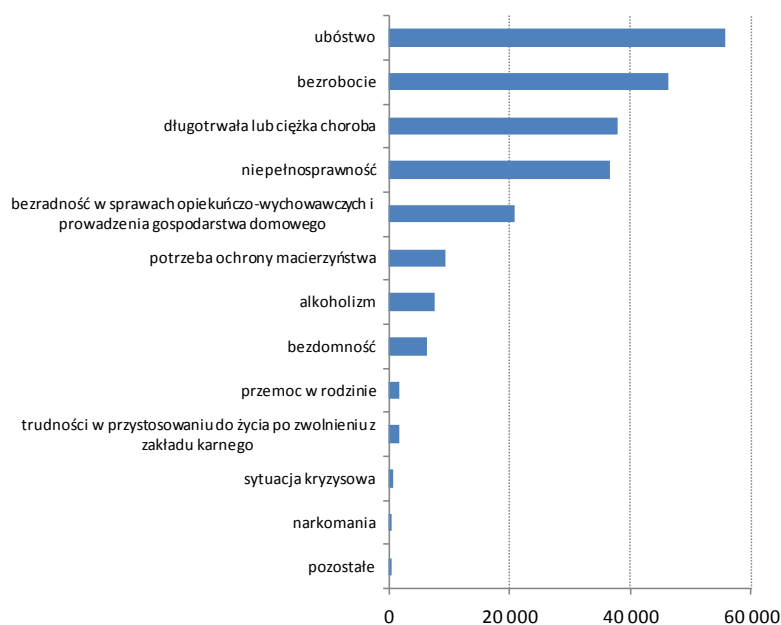
Tab. 3. Bezrobocie długotrwałe w gminie Hażlach w 2016 roku

Miejscowość - sołectwo	liczba długotrwałe bezrobotnych na 100 mieszkańców	udział długotrwałe bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (%)
Rudnik	1,25	75,0
Brzezówka	1,14	66,7
Hażlach	1,02	53,2
Pogwizdów	0,89	35,2
Zamarski	0,87	31,6
Kończyce Wielkie	0,86	51,6
średnia dla Gminy	0,95	44,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

I.2.3. Pomoc społeczna

W województwie śląskim odnotowuje się niższe wartości wskaźnika opisującego poziom korzystania z pomocy społecznej. W 2016 roku na każde 10 tys. ludności przyznano wsparcie nieco ponad 300 osobom, gdy średnia dla kraju wyniosła 417 osób.

W całym województwie przyznano 214 tys. świadczeń, z których skorzystało w sumie ponad 142 tys. mieszkańców. Głównym powodem przyznania pomocy było ubóstwo i bezrobocie.

Ryc. 5. Powody przyznania pomocy społecznej w województwie śląskim w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Gmina pod względem głównych potrzeb socjalnych nie odbiega od trendów regionalnych. Pomocą socjalną objętych w 2016 roku zostało w sumie 161 osób, z czego prawie 70% stanowiły osoby borykające się z ubóstwem. Jest to jeden z podstawowych powodów przyznania pomocy. Jest to bowiem „problem bardzo złożony ze względu na aspekty ekonomiczne, psychologiczne i socjologiczne. Ubóstwo jest najbardziej dotkliwie dla osób lub rodzin, w których ma miejsce kumulacja takich czynników jak: poziom wykształcenia, warunki mieszkaniowe, brak środków materialnych, problemy zdrowotne, uzależnienia⁴. Odbiorcami pomocy są przede wszystkim rodziny, które nie

⁴ „Program Pomocy Społecznej Gminy Hażlach na lata 2017-2020” Załącznik do Uchwały Nr IV/22/2017 Rady Gminy Hażlach z dnia 26 kwietnia 2017 r., s.2.

posiadają dochodów wystarczających do zaspokojenia podstawowych potrzeb oraz bezrobocie. W sumie ubóstwo był powodem przyznania wsparcia 110 osobom, co stanowiło średnio 1 osobę na każde 100 mieszkańców gminy. Analiza wewnętrznego zróżnicowania gminy wskazuje, że powyżej tej wartości znajdowały się miejscowości: Kończyce Wielkie, Hażlach i Zamarski. Rozkład ten koresponduje z występowaniem problemu bezrobocia, który dotyczy znacznej liczby podopiecznych GOPS w Hażlachu. Większość tych osób, zgodnie z danymi GOPS, pozostaje bez prawa do zasiłku dla osób bezrobotnych. Wymaga więc szczególnej pomocy w kierunku życiowego usamodzielnienia⁵. Pomocą taką poprzez stosowne świadczenia objętych w 2016 roku było 96 osób. Powyżej średniej wartości dla Gminy (0,9 osoby/100 mieszkańców) znajdował się oprócz wspomnianych wyżej miejscowości również Rudnik.

Tab. 4. Podstawowe przyczyny udzielenie pomocy socjalnej

Miejscowość - sołectwo	liczba osób, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	liczba osób, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	liczba osób, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców
Brzezówka	0,4	0,4	0,00
Kończyce Wielkie	1,3	1,3	1,07
Hażlach	1,1	1,0	0,89
Pogwizdów	0,7	0,6	0,47
Rudnik	1,0	1,0	0,84
Zamarski	1,8	1,4	0,58
średnia dla Gminy	1,0	0,9	0,67

Źródło: opracowania własne na podstawie danych GOPS w Hażlachu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hażlachu realizuje nie tylko świadczenia w postaci pomocy finansowej, ale również pomoc w naturze (np. w postaci dożywiania). Zajmuje się także świadczeniem usług opiekuńczych oraz pracą socjalną, której celem jest m.in. rozwijanie poczucia własnej wartości. Przez kilka lat GOPS realizował projekt systemowy "Efektywna pomoc społeczna na terenie Gminy Hażlach". Podejmowane działania miały na celu aktywizację zawodową i społeczną m.in. poprzez szkolenia zawodowe (np. kelner-barman, operator/kierowca wózków jezdniowych, glazurnik, handlowiec/sprzedawca; magazynier, kucharz małej gastronomii) oraz indywidualne zajęcia i warsztaty z doradcą zawodowym. W projekcie wzięło udział kilkadziesiąt osób, z których część podjęła zatrudnienie. Ponadto Gmina jest partnerem projektu realizowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie pn. Aktywny powiat cieszyński – program aktywizacji społeczno-zawodowej w obszarze pomocy społecznej. Działania prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Hażlachu skierowane są do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

⁵ „Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Hażlach na lata 2018-2020” Załącznik do uchwały Nr XII/82/2017 Rady Gminy Hażlach z dnia 27 grudnia 2017 roku., s. 3

w szczególności do: osób z rodzin niepełnych, osób bezrobotnych, osób z rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze lub w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Jednym z problemów społecznych zdiagnozowanych na terenie gminy Hażlach jest niepełnosprawność. Osoby o różnym stopniu i rodzaju niepełnosprawności wymagają wsparcia nie tylko finansowego ze względu na częsty brak możliwości podjęcia pracy, ale przede wszystkim wsparcia aktywizacyjnego, tj. takiego które włączy osoby niepełnosprawne w aktywne życie społeczne gminy. Wsparciem GOPS w Hażlachu z tego powodu objętych zostało 70 osób, tj. średnio 0,67 osoby/100 mieszkańców. Najwięcej odbiorców wsparcia zamieszkuje Kończyce Wielkie (wartość wskaźnika = 1,1 osoby/100 mieszkańców); Hażlach (0,86) i Rudnik (0,83).

Dostrzegalnym w gminie problemem jest wzrastający problem przemocy w rodzinie. W 2016 roku w Gminie prowadzono 43 procedury związane z „Niebieskimi kartami”, aż o 60% więcej niż w 2015 roku. Tak znaczna dynamika spowodowana jest przede wszystkim kumulacją wstępowania szeregu problemów w rodzinie związanych z brakiem pracy, ubóstwem ale także nadużywaniem alkoholu i związanym z tym przemocą. Obejmuje ona nie tylko przemoc fizyczną, ale także psychiczną, seksualną, ekonomiczną. W efekcie nawarstwiania się tych problemów coraz więcej rodzin wymaga pomocy i jest jej świadoma. Można się domyślać, że problem może charakteryzować się większą skalą. Nie każdy bowiem ma odwagę zgłosić się po pomoc, co jest powodowane obawą przed społeczną opinią. Obecnie, najwięcej procedur „Niebieskich Kart” prowadzonych jest w Kończycach Wielkich (12) i Pogwizdowie (10). Niemniej jednak ocenie poddano koncentrację problemu przemocy w rodzinie poprzez dynamikę przyrostu liczby założonych kart. Największa dynamika zanotowana została w Hażlachu (7-krotny wzrost liczby kart) i Kończycach Wielkich (3-krotny wzrost).

Przemoc domowa, jak już wyżej wspomniano jest m.in. efektem nadużywania alkoholu. W całej gminie działaniami komisji alkoholowej objętych w 2016 roku było 32 mieszkańców. Pozytywnym przejawem zmian społecznych jest spadek tej liczby o ponad 20%. Może to wskazywać na efektywność działań prowadzonych w ramach gminnej polityki rozwiązywania problemów alkoholowych.

Szczególnym przejawem koncentracji negatywnych zjawisk społecznych związanych z ubóstwem jest obecność mieszkańców oczekujących na przyznanie lokalu z zasobów komunalnych Gminy, w tym lokalu socjalnego i chronionego. Na terenie całej gminy zamieszkują osoby zgłaszające potrzebę skierowania do lokalu komunalnego. Zgodnie z informacjami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, liczba osób oczekujących wynosi 18 mieszkańców, w tym w Miejscowości Hażlach: 2 osoby, Zamarski – 4 osoby; Kończyce Wielkie – 3 osoby; Pogwizdów – 6 osób; Brzezówka – 1 osoba; Rudnik – 2 osoby.

I.2.5. Poziom edukacji

Ocena poziomu edukacji w Gminie Hażlach została dokonana na podstawie

wyników nauczania w szkołach podstawowych⁶.

Sprawdzian w klasie szóstej szkoły podstawowej obejmuje wiadomości i umiejętności określone w wymaganiach ogólnych i szczegółowych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczanych na dwóch pierwszych etapach edukacyjnych, tj. języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego. Od roku szkolnego 2014/2015 sprawdzian składa się z dwóch części: część pierwsza – obejmuje zadania z języka polskiego i z matematyki; część druga – obejmuje zadania z języka obcego nowożytnego.

Analiza egzaminu szóstoklasisty wskazała, że ich wyniki w szkołach podstawowych nie odbiegały znacząco od wyników osiągniętych w całym powiecie oraz województwie (tab. 5)

Tab. 5. Wyniki z sprawdzianu szóstoklasisty w 2016 roku.

Gmina	Wynik średni z trzech przedmiotów (%)	Język polski (%)	Matematyka (%)	j. obcy
Woj. śląskie	61,06	69,47	52,22	71,49
Powiat cieszyński	65,29	70,90	53,87	71,10
Hażlach	65,62	71,95	53,57	71,33
Wynik w poszczególnych miejscowościach				
Brzezówka	70,03	73,70	56,40	80,00
Kończyce Wielkie	57,20	71,33	36,17	64,08
Hażlach	73,46	76,43	64,83	79,11
Pogwizdów	67,74	76,45	55,68	71,09
Rudnik	57,08	72,25	33,75	65,25
Zamarski	73,29	73,87	65,40	80,60

Źródło: na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie, 2016 oraz danych otrzymanych w placówkach oświatowych Gminy Hażlach

Analiza rozkładu wyników sprawdzianu w podziale na miejscowości wskazuje na duże różnice przestrzenne. Poniżej średniego wyniku dla Gminy (65,62%) zakwalifikowały się następujące miejscowości: Kończyce Wielkie (57,20%) oraz Rudnik (57,08%)

W przypadku egzaminu gimnazjalnego, wyniki odnotowane przez uczniów w gminie Hażlach nie odbiegają znacząco od rezultatów osiągniętych przez uczniów w regionie (tab. 6)

Tab. 6. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2016 roku.

	Wynik średni	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza		j. angielski		j. niemiecki	
		j. polski	historia i WOS	mat.	przedm. przyr.	pod.	roz.	pod.	roz.
woj. śląskie	55,95	68,71	55,92	47,78	50,76	65,33	45,22	57,93	-
pow. cieszyński	55,12	68,90	56,44	49,49	51,74	63,53	43,61	52,13	-

⁶ W związku z wprowadzoną reformą systemu oświaty i likwidacji gimnazjów nie uwzględniano danych dotyczących wyników egzaminu gimnazjalnego.

Hażlach	55,76	66,14	59,67	49,63	52,81	60,57	39,69	61,83	-
Wynik w poszczególnych miejscowościach									
Brzezówka	54,27	68,25	56,94	40,50	55,81	44,56	30,81	-	-
Kończyce Wielkie	57,78	77,17	66,75	46,25	55,75	59,29	41,46	-	-
Hażlach	41,88	55,25	50,13	26,63	45,63	41,32	27,68	46,50	-
Pogwizdów	52,20	60,97	60,24	39,14	50,67	69,11	41,51	43,80	-
Rudnik	57,75	83,75	59,25	44,00	50,25	70,75	38,5	-	-
Zamarski	57,29	65,80	62,60	55,65	58,60	58,20	42,90	-	-

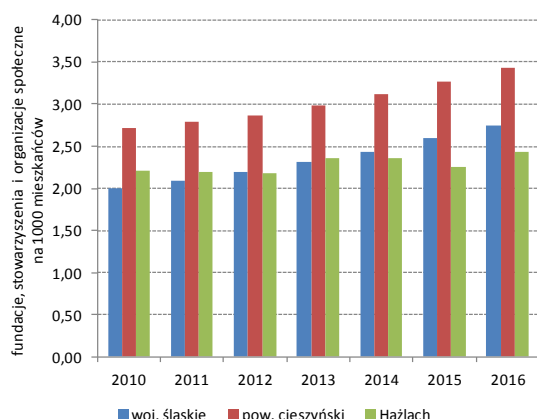
Źródło: na podstawie danych Okręgowej Komisja Egzaminacyjnej w Jaworznie, 2016 oraz danych otrzymanych w placówkach oświatowych Gminy Hażlach

I.2.6. Aktywność społeczna i obywatelska

Wszystkie obszary życia wspierane są przez działania organizacji pozarządowych, których łączna liczba w gminie Hażlach wynosiła 23 podmioty⁷.

Zgodnie z danymi REGON na terenie Gminy Hażlach zarejestrowanych było w 2016 roku w sumie 26 organizacji społecznych (24 stowarzyszenia oraz 2 fundacje). Liczba ta utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Od 2010 roku odnotowano rejestrację trzech nowych podmiotów społecznych. Należy zwrócić uwagę, że zasadniczą część powyższych podmiotów stanowią Stowarzyszenia Ochotniczych Straży Pożarnych, które działają we wszystkich miejscowościach w gminie. Tym samym, na OSP spoczywa częściowo ciężar aktywizacji mieszkańców. Jest to sytuacja charakteryzująca większość gmin wiejskich w Polsce. Tym samym pojawienie się każdego nowego przejawu inicjatywy oddolnej w postaci organizacji pozarządowej jest pozytywnym przejawem kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego. Jako przykłady takich inicjatyw wymienić można Stowarzyszenie Miłośników Zamarsk czy Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Rudnik, które prowadzi jedyną na terenie gminy niepubliczną placówkę oświatową.

Coraz większa świadomość społeczna przyczyniła się do wzrostu wartości wskaźnika nasycenia podmiotami NGO zarówno w gminie Hażlach, jak i w powiecie cieszyńskim oraz województwie śląskim. W latach 2010-2016 jego wartość w gminie

Hażlach wzrosła z 2,22 do 2,43 podmiotu na 1000 mieszkańców. Wartości te nadal jednak odbiegają od średniej dla powiatu oraz województwa (ryc. 6).

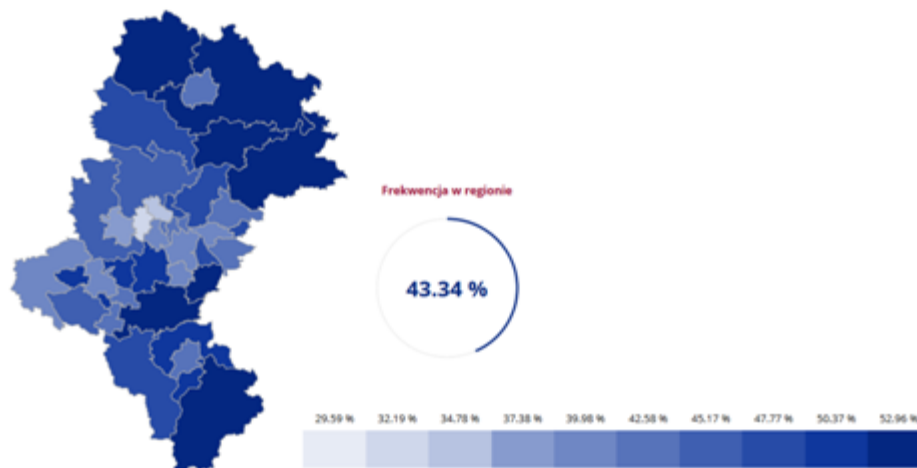
Ryc. 6. Wskaźnik nasycenia podmiotami NGO w latach 2010-2016

Źródło: Bank Danych Lokalnych, rejestr REGON, GUS Warszawa.

Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym,

⁷ Na podstawie www.bazy.ngo.pl

zagwarantowaną przez Konstytucję RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483) jest prawo wyborcze. Na terenie Gminy Hażlach na dzień wyborów samorządowych (16 listopada 2014) mieszkało 8185 osób uprawnionych do głosowania. Frekwencja wyborcza zanotowana zarówno w Gminie (48,75%), jak i w powiecie cieszyńskim (47,66%) była wyższa od frekwencji w województwie śląskim (43,34%).

Ryc. 7. Frekwencja w wyborach samorządowe 2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej⁸.

O jakości kapitału społecznego decyduje również uczestnictwo mieszkańców w kulturze. Jedną z miar jest poziom czytelnictwa. Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że sytuacja w Gminie Hażlach mimo bardziej korzystnych wskaźników niż w regionie, ulega pogorszeniu. Spada bowiem liczba czytelników oraz liczba wypożyczeń (tab. 7). Mieszkańcy mają dobry dostęp do bibliotek (Gminna Biblioteka Publiczna działa w Hażlachu wraz z filiami w Kończycach Wielkich i Pogwizdowie). Spadek liczby czytelników może więc wynikać z łatwiejszego dostępu do źródeł elektronicznych takich, jak e-book, z którego chętniej korzystają młodzi mieszkańcy. Ponadto obecnie, w związku ze złym stanem technicznym obiektów, w których znajdują się zbiory, placówki działają w „zastępczych” pomieszczeniach nie spełniających do końca swoich funkcji. Mała atrakcyjność obiektów może działać zniechęcająco na mieszkańców.

Tab. 7. Biblioteki i poziom czytelnictwa w latach 2014-2016

	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)			czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności			wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
woj. Śląskie	5 565	5 581	5 608	179	173	171	19,6	19,5	19,5
Pow. cieszyński	4 936	5 073	5 558	154	156	155	15,4	16,9	17,5
Hażlach	3 543	3 553	3 568	126	109	112	21,3	17,5	20,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

⁸ <http://parlament2015.pkw.gov.pl>

Mieszkańcy mogą rozwijać swój potencjał kulturalny poprzez uczestnictwo w działaniach organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury. Ma on swoją siedzibę w Hażlachu (ul. Główna 37), która aktualnie jest w remoncie. W skład GOK-u wchodzi także filie w Kończycach Wielkich (ul. Olszaka 8), Pogwizdowie (Północna 5; aktualna siedziba instytucji) oraz w Zamarskach (ul. Główna 1). Ponadto do majątku GOK-u wlicza się także budynek wiejski (ul. Jagodowa 3), który służy do wynajmu osobom fizycznym, firmom. Gminny Ośrodek Kultury jest podstawową placówką na terenie Gminy, na której spoczywa cały ciężar aktywizowania kulturalnego mieszkańców. Działania uzupełniające prowadzone są przez Ochotnicze Straże Pożarne, które w tym zakresie współpracują z Kołami Gospodyń Wiejskich. Realizuje on szereg, w miarę możliwości lokalowych i kadrowych, działań o charakterze cyklicznym i okazjonalnym. W godzinach popołudniowych prowadzone są zajęcia artystyczne, rekreacyjne oraz warsztaty. Ponadto GOK koordynuje organizację wydarzeń takich jak dzień seniora, spotkania miłośników regionu, dożynki Gminne, turnieje, konkursy oraz imprezy lokalne: „Pogwizdołki”, czy „Świynto Dziedziny”.

Zgodnie z danymi GUS w Gminie Hażlach i całym powiecie cieszyńskim dostrzega się pewną ciekawą prawidłowość. Mimo spadku liczby imprez (odpowiednio o 13% i 19% obserwuje się wzrost liczby ich uczestników – w powiecie cieszyńskim aż o 80%, natomiast w gminie Hażlach o 8%. Tym samym w Gminie w 45 imprezach wzięło udział nieco ponad 5 tys. uczestników. W części przypadków uczestnicy tych wydarzeń przyjeżdżają spoza gminy a nawet powiatu, co związane jest z charakterem imprez oraz faktem, że część z nich ma charakter transgraniczny. Tym samym dla oceny poziomu uczestnictwa mieszkańców w kulturze analizie poddano ofertę kursów i warsztatów, które mają zasięg lokalny. W sumie ze stałej oferty GOK skorzystało średnio 196 osób, co stanowiło 1,9 osoby/100 mieszkańców. Analiza danych otrzymanych z Gminnego Ośrodka Kultury wskazuje na konieczność wzmocnienia działalności aktywizującej kulturalnie mieszkańców kilku miejscowości. Wartości wskaźnika poniżej średniej gminnej charakteryzowała sołectwa: Brzezówka, Kończyce Wielkie, Hażlach, Rudnik.

I.3. Sfera gospodarcza

Gmina Hażlach ma przede wszystkim rolniczy charakter. Połowę powierzchni gminy stanowią tereny rolnicze. Zgodnie z ostatnim Powszechnym Spisem Rolnym (2010) ponad 60% gospodarstw nie przekracza powierzchni 2 ha. Znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych sprawia, że produkcja rolnicza nie stanowi wymiernych efektów finansowych. Co prawda przeważają gleby bardzo dobre i dobre, które pretendują obszar gminy do rozwoju produkcji roślinnej. Niemniej jednak zasadnicza część gleb zaliczona została do gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych, co wpływa na obniżenie plonów oraz nadmierne używanie nawozów co wpływa na stan środowiska naturalnego⁹.

Uwarunkowania związane z położeniem gminy determinują jej potencjał

⁹ Na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Hażlach na lata 2011-2020

gospodarczy i rozwój przedsiębiorczości. Poziom rozwoju działalności gospodarczej zależy bowiem od jakości kapitału ludzkiego oraz wsparcia władz gminnych w sferze rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w gminie zarejestrowanych było 795 podmiotów gospodarczych, z czego sektor prywatny stanowił 97,9%. Dynamika zmian liczby firm w Gminie charakteryzuje się pewnym wyhamowaniem. W latach 2010-2013 odnotowano wzrost z poziomu 798 do 805 podmiotów, natomiast od 2013 rejestrowany jest spadek. W sektorze prywatnym największą rolę odgrywają osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą (87% firm sektora prywatnego). Działalność gospodarcza prowadzona jest praktycznie we wszystkich branżach (według sekcji PKD z 2007). Niemniej jednak najwięcej firm (215) prowadzi działalność w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny) oraz sekcji F (budownictwo) – 100 podmiotów. Działalność w sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) prowadzona była przez 89 firmy, natomiast H (transport i gospodarka magazynowa) przez 62 podmioty gospodarcze.

Ocena poziomu rozwoju przedsiębiorczości przeprowadzona w odniesieniu do regionu wskazuje, że gmina Hażlach nie odbiega znacząco od sytuacji zarówno w powiecie cieszyńskim, jak i w województwie śląskim (tab. 8).

Tab. 8. Przedsiębiorczość w latach 2014-2016 w gminie Hażlach na tle powiatu i województwa

	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności			podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym			osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym			udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
woj. śląskie	1 007	1 019	1 025	159,4	162,9	165,7	11,6	11,7	11,7	7,5	6,9	7,1
pow. cieszyński	1 092	1 100	1 099	175,5	178,5	180,0	13,3	13,5	13,5	7,2	6,9	6,9
Hażlach	757	753	743	117,5	117,0	115,7	10,0	10,0	9,9	8,0	9,6	7,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Wartości przedstawionych wskaźników w prawie każdym przypadku są niekorzystne dla gminy. Przyjmują bowiem dużo niższe wartości. Na uwagę zasługuje fakt, że w latach 2014-2016 rozwój działalności gospodarczej wydaje się pozostawać na względnie stałym poziomie. Wartości poszczególnych wskaźników nie odnotowują istotnych wahań.

Dla oceny stopnia zróżnicowania wewnętrznego gminy pod względem rozwoju przedsiębiorczości wykorzystano dane o podmiotach zarejestrowanych w REGON, pochodzące z Bazy Internetowej Regon (<https://wyszukiwarkaregon.stat.gov.pl/>). Według tej bazy liczba podmiotów gospodarczych nieznacznie różni się od danych BDL i wynosi 800 przedsiębiorstw, co stanowi 11,9 podmiotu na 100 mieszkańców.

Tab. 9. Przedsiębiorczość w gminie Hażlach w 2016 roku

Miejscowość - sołectwo	podmioty gospodarcze REGON (bez gospodarstw rolnych)/100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	udział gospodarstw rolnych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych REGON (%)
Brzeźówka	9,95	61,40
Kończyce Wielkie	9,93	51,85
Hażlach	14,88	45,84
Pogwizdów	9,40	22,07
Rudnik	11,60	66,34
Zamarski	16,97	44,49
średnia dla Gminy	11,87	44,48

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wyszukiwarkaregon.stat.gov.pl/>

Analiza danych wykazała, że zasadniczą część miejscowości charakteryzuje się słabym rozwojem przedsiębiorczości (tab. 9). Najwyższe wartości wskaźnika nasycenia podmiotami gospodarczymi zanotowane zostały wyłącznie w miejscowości Hażlach oraz w Zamarskach. Ciekawie przedstawia się natomiast struktura podmiotów. W gminie średni udział gospodarstw rolnych wyniósł 44,48%. Praktycznie każda miejscowość przekracza niekorzystnie wartość wskaźnika. Wyjątek stanowi Pogwizdów, w którym z racji uwarunkowań przemysłowych i rozwoju wielorodzinnego budownictwa mieszkaniowego przewagę stanowią osoby utrzymujące się z pozarolniczych źródeł. Tym samym udział gospodarstw rolnych jest najniższy (22,07%). Wysoki udział gospodarstw rolnych został uznany w niniejszej analizie jako zjawisko niekorzystne z perspektywy oceny kondycji gospodarczej. Jak, już wyżej wspomniano, przewagę stanowią gospodarstwa małe, nieprzekraczające 2 ha. Wpływa to niekorzystnie na efektywność produkcji rolniczej a tym samym zmniejszenie poziomu dochodów z tej działalności. Ponadto rolnictwo jest branżą najbardziej narażoną na brak stabilności dochodów m.in. ze względu na istotną zależność produkcji z warunkami pogodowymi. W przypadku wystąpienia gwałtownych zjawisk atmosferycznych, ryzyko utraty plonów jest bardzo wysokie. Przyjęto więc, że im wyższy udział gospodarstw rolnych w strukturze podmiotów gospodarczych tym mniejszy poziom dywersyfikacji źródeł dochodów i większe ryzyko spadku dochodów mieszkańców.

I.4. Sfera funkcjonalno – przestrzenna

Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Gmina Hażlach posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg komunikacji kołowej, odpowiadającej strukturze zagospodarowania przestrzennego wywnętrz Gminy i jej powiązaniom zewnętrznym. Przez Gminę przebiegają dwa odcinki dróg wojewódzkich:

- droga nr 938 Pawłowice – Pruchna – Cieszyn. Jest to główna droga przenosząca ciężar komunikacyjny w kierunku Cieszyn – Katowice;

- droga nr 937 Jastrzębie – Hażlach .

Układ dróg wojewódzkich uzupełnia sieć 6 dróg powiatowych o łącznej długości nieco ponad 23 km. Sieć wspomnianych wyżej dróg uzupełniają drogi gminne o łącznej długości 129 km. Nawierzchnia dróg jest zróżnicowana i obejmuje drogi nieutwardzone oraz drogi utwardzone o różnorodnej pod względem jakości nawierzchni. Zdiagnozowane zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym związane są głównie z kolizyjnością skrzyżowań, niewielką ilością chodników, rowów odwadniających, wydzielonych poboczy oraz złym stanem nawierzchni. Ilość chodników jest niewystarczająca. W przypadku dróg gminnych, chodniki wybudowane zostały głównie w Pogwizdowie i Kończycach Wielkich. Chodniki przy drogach powiatowych, chociaż formalnie ich budowa i utrzymanie należy do powiatu, to jednak na mocy porozumień, ich budowa realizowana jest ze środków gminy. Pozwoliło to na stopniowe uzupełnianie infrastruktury m.in. w Pogwizdowie i Kończycach Wielkich¹⁰.

Analiza wewnętrznego zróżnicowania gminy pod względem dostępności do bezpiecznej infrastruktury drogowej oparta została o wskaźnik opisujący ilość chodników przypadających na mieszkańców danej miejscowości¹¹. Całkowita długość wszystkich chodników w gminie wyniosła 6508 m, co stanowiło 0,62 m na mieszkańca. Najniższe wartości wskaźnika odnotowane były w przypadku Kończyc Wielkich (0,45m); Hażlachu (0,46m); Rudniku (0,00m) i sołectwa Zamarski (0,52m).

Podsumowując, sieć drogowa w Gminie Hażlach jest dobrze rozwinięta. Działań naprawczych wymaga jedynie istniejąca sieć dróg łączących poszczególne miejscowości. W planach inwestycyjnych dotyczących dróg, należy mieć na uwadze systematyczne dostosowywanie modernizowanych i nowych odcinków jezdni do bezpiecznej komunikacji rowerowej oraz pieszej (przede wszystkim budowa chodników i ścieżek rowerowych separowanych od ruchu pieszego).

Infrastruktura techniczna

Gmina posiada własne ujęcia wody, które zlokalizowane są w miejscowości Rudnik. Ponadto na terenie gminy znajduje się połączenie z siecią rozdzielczą systemu wodociągowego miasta Cieszyna. Operatorem sieci wodociągowej jest spółka Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej. Praktycznie cała gmina jest zwodociągowana. Gęstość sieci wodociągowej wynosiła w 2016 roku 251 km/100km² i była zdecydowanie wyższa niż w powiecie cieszyńskim i całym województwie (odpowiednio po 173 km/100 km²). Zgodnie z danymi GUS aż 99,9% mieszkańców Gminy korzysta z wodociągów, co jest bardzo dobrym wynikiem na tle regionu (tab. 10)

Zdecydowanie niższy poziom korzystania z instalacji dotyczy sieci kanalizacyjnej. Od roku 2003 systematycznie realizowane są inwestycje w zakresie budowy kanalizacji, z dofinansowaniem inwestycji w zakresie gospodarki ściekowej z programu SAPARD,

¹⁰ na podstawie „Strategii Rozwoju Gminy Hażlach na lata 2011-2020”

¹¹ ze względu na brak możliwości przyporządkowania długości chodników do długości zarówno gminnych, powiatowych, jak i wojewódzkich dróg przebiegających przez poszczególne miejscowości istniało realne ryzyko otrzymania niepełnych danych poprzez odniesienie chodników do całkowitej długości wszystkich ciągów komunikacyjnych w gminie.

Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, oraz z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. W latach 2003-2009 zrealizowano odcinki kanalizacji o długości przeszło 44 km. Skanalizowane są obecnie obszary zwartej zabudowy mieszkaniowej wsi Kończyce Wielkie, Hażlach i Pogwizdów, oraz częściowo obszary zabudowy rozproszonej. W latach 2003-2004 zrealizowano także dwie oczyszczalnie ścieków w Pogwizdowie oraz w Hażlachu. Dla terenów, na których brak jest sieci kanalizacji sanitarnej, zasadniczym systemem odprowadzenia ścieków gospodarstw są zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie¹². Sieć rozdzielcza, zgodnie z danymi GUS, w 2016 roku wynosiła 123km /100 km² i od 2010 roku utrzymuje się na stałym poziomie i jest nieco mniejszy od wartości dla powiatu i województwa (po 130 km/100km²). Stopień wykorzystania istniejącej infrastruktury w Gminie porównywalny jest do wskaźników dla obszarów wiejskich powiatu cieszyńskiego i województwa śląskiego (tab. 10). Należy zwrócić uwagę, że znaczna część mieszkańców Gminy korzysta z tzw. przydomowych oczyszczalni ścieków. Pozostali mieszkańcy odprowadzają ścieki do szamb i zbiorników, z których część nie spełnia warunków szczelności.

Tab. 10. Udział korzystających z instalacji sieciowych w gminie Hażlach na tle obszarów wiejskich województwa śląskiego i powiatu cieszyńskiego w latach 2013-2015

	Wodociąg (%)			Kanalizacja (%)			Gaz (%)		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
woj. Śląskie	87,4	87,7	87,8	42,6	45,3	46,6	31,5	31,6	31,9
pow. cieszyński	77,1	77,3	77,5	40,0	41,0	42,0	63,4	63,2	63,0
Hażlach	99,9	99,9	99,9	46,0	46,3	46,6	75,7	75,4	75,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Gmina posiada dobry dostęp do sieci gazowej dzięki lokalizacji na ich terenie średnioprężnej gazowej sieci rozdzielczej doprowadzonej od strony Cieszyna (Pogwizdów, Zamarski, Brzezówka) oraz od strony Dębowca (Hażlach, Rudnik, Kończyce Wielkie).

Na terenie gminy jest niewystarczający dostęp do sieci grzewczych. Jedynie Osiedle GSM w Pogwizdowie zasilane jest w energię ciepłą dla celów grzewczych i przygotowania ciepłej wody użytkowej z sieci ciepłowniczej należącej do Energetyki Cieszyńskiej Sp. z o.o. Obiekty budownictwa jednorodzinnego posiadają własne indywidualne systemy grzewcze, oparte na paliwie stałym (starsze rozwiązania, bardziej szkodliwe dla środowiska) lub gazowym.¹³

Infrastruktura społeczna

Ze społecznego punktu widzenia szczególnym znaczeniem wśród placówek infrastruktury społecznej wyróżniają się instytucje ochrony zdrowia. Potrzeby

¹² Studium Uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Hażlach, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr V/40/2014 Rady Gminy Hażlach z dnia 25 czerwca 2014 r.

¹³ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Hażlach, Załącznik do Uchwały nr III/18/2016 Rady Gminy Hażlach z dnia 30 marca 2016 r.

zdrowotne lokalnych społeczności mogą być bowiem zaspokojone niemal wyłącznie przez sprawnie funkcjonującą służbę zdrowia. Podstawowa ochrona zdrowia w Gminie realizowana jest głównie poprzez Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w ramach ośrodków zdrowia działających w Hażlachu, Kończycach Wielkich oraz Pogwizdowie. Wskaźnik nasycenia przychodniami wynosi 3 obiekty/10 tys. mieszkańców i jest on prawie 2-krotnie niższy od wartości wskaźnika w powiecie cieszyńskim oraz 1,5-krotnie niższy niż w województwie śląskim. Mimo odnotowania wzrostu liczby mieszkańców, dostrzega się niewielki spadek zapotrzebowania na usługi medyczne. W 2016 roku zgodnie z danymi GUS udzielono w gminie 37 589 porad medycznych, tj. o 9,2% mniej niż w 2013 roku. W tym samym okresie liczba udzielonych porad w powiecie oraz województwie wzrosła o nieco ponad 4%. W zakresie usług zdrowotnych mieszkańcy mogą korzystać z aptek zlokalizowanych w miejscowości Hażlach, Kończyce Wielkie i Pogwizdów. Tym samym w 2016 roku na jedną aptekę przypadało 3489 osób, tj. więcej niż w powiecie cieszyńskim (2616 osób/aptekę) oraz województwie śląskim (3023 osób/aptekę).

Szkolnictwo podstawowe reprezentowane jest przez następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa im. Trzech Braci w Hażlachu,
- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte w Kończycach Wielkich,
- Szkoła Podstawowa im. Księżstwa Cieszyńskiego w Pogwizdowie,
- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Zamarskach,
- Powszechna Szkoła Podstawowa w Rudniku.

W 2016 roku kształciło się w nich 617 uczniów o ok. 9% mniej niż w 2014 roku. Spadek liczby uczniów wynika zarówno ze spadku potencjału demograficznego gminy Hażlach, ale także z faktu, że nie wszystkie dzieci w wieku szkolnym korzystają z usług placówek oświatowych zlokalizowanych w gminie. Zdarzają się bowiem przypadki uczęszczania dzieci do szkół poza miejscem zamieszkania, co ma związek np. z miejscem pracy rodzica. W związku z wdrażaną reformą systemu oświatowego liczby te ulegną zmianie a tym samym do placówek oświatowych uczęszczać będzie więcej uczniów. Potwierdza to analiza danych dla gimnazjów. W 2016 roku do dwóch placówek gimnazjalnych uczęszczało 267 dzieci, o 12% więcej niż w 2013 roku. Interesująco przedstawia się zmiana wartości wskaźnika skolaryzacji netto, który opisuje relację liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania¹⁴. Jego wartość w przypadku szkół podstawowych dla gminy w 2016 roku wynosiła 78,33% i była niższa niż w 2014 roku (81,73%). Natomiast odwrotny trend odnotowano w przypadku gimnazjów – w 2016 roku współczynnik solaryzacji netto wynosił 70,88% i był wyższy od wartości w 2014 roku (70,03%).

Opiekę nad najmłodszymi zapewniają oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz przedszkola. Z uwagi na reformę oświaty (bez dokonania nakładów

¹⁴ Definicja Głównego Urzędu Statystycznego

inwestycyjnych w SP Hażlach) istnieje realne zagrożenie likwidacji 50 miejsc przedszkolnych. Ponadto w gminie działają 3 placówki przedszkolne, które posiadały do dyspozycji 223 miejsca. Wartość ta uległa zmianie dzięki realizacji przez Gminę projektów mających na celu poprawę stanu w tym zakresie. Utworzono kilkanaście nowych miejsc natomiast nadal jest konieczność utworzenia oddziału przedszkolnego dla 75 dzieci. Ogólna liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat) w 2016 roku w gminie Hażlach wynosiła 342 osób. Duże dysproporcje regionalne dostrzega się w przypadku poziomu objęcia wychowaniem przedszkolnym. W gminie udział dzieci objętych opieką przedszkoli w ciągu trzech lat wzrósł z 69,2% do 77,5%. Tym samym odnotowuje się wskaźnik wyższy w porównaniu do powiatu i województwa (tab. 11).

Zgodnie z analizą przeprowadzoną na potrzeby Strategii RIT, w Gminie Hażlach w latach 2010-2015 średniorocznie 10 dzieci nie było przyjmowanych do przedszkola z powodu niewystarczającej liczby miejsc¹⁵. Powyższe dane statystyczne wskazują, że gmina podjęła skuteczne działania zmierzające do poprawy tej niekorzystnej sytuacji.

Tab. 11. Wychowanie przedszkolne w latach 2014-2016

	dzieci w wieku przedszkolnym 3-5 lat (os.)						odsetek dzieci w wieku 3-5 objętych wychowaniem przedszkolnym					
	ogółem			na wsi			ogółem			na wsi		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
woj. śląskie	141 037	136 946	132 616	34 489	33 522	32 805	83,6	87,9	82,8	77,4	81,9	76,8
Powiat cieszyński	6 091	5 990	5 848	3 584	3 515	3 448	83,1	88,1	84,1	73,1	76,2	73,1
Hażlach	396	376	342	396	376	342	69,2	79,3	77,5	69,2	79,3	77,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

Podstawową instytucją, która świadczy funkcje kulturotwórcze na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Kultury. Jego siedziba teoretycznie znajduje się w miejscowości Hażlach. Niestety z racji bardzo złego stanu technicznego obiektu, w którym GOK prowadził swoją działalność cały ciężar aktywizacji kulturalnej spadł na filię w Pogwizdowie, w Zamarskich oraz Kończycach Wielkich. W gminie brakuje tzw. drobnej infrastruktury, tj. świetlic wiejskich. Animatorami życia kulturalnego pozostają Ochotnicze Straże Pożarne, które w tym celu często współpracują z Kołami Gospodyń Wiejskich.

W gminie działa również Gminna Biblioteka Publiczna która ma swoją czasową siedzibę główną w Hażlachu (w budynku Urzędu Gminy) oraz filię w Kończycach Wielkich i Pogwizdowie. Aktywność sportowa rozwijana jest poprzez zapewnienie dostępu do infrastruktury, którą stanowią sale gimnastyczne i boiska szkolne przy szkołach.

Wspomniana wyżej infrastruktura ma charakter podstawowy i ze względu na swoją przepustowość i stan techniczny uniemożliwia jej wykorzystanie w szerszym zakresie na potrzeby zagospodarowania wolnego czasu mieszkańców.

Jednym z elementów wskazujących na spójność funkcjonalno-przestrzenną

¹⁵ Strategia Rozwoju Subregionu Południowego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, październik 2015, s. 40

danego obszaru jest rozwój infrastruktury komunikacyjnej w zakresie bezpiecznego przemieszczania się mieszkańców w obrębie danej jednostki. Zapewnia to dostęp do chodników. Ich lokalizacja gwarantuje bezpieczną komunikację pieszą w obrębie miejscowości. Na terenie gminy Hażlach rozwój infrastruktury towarzyszącej drogom jest bardzo zróżnicowany. Chodniki zlokalizowane są głównie w centralnych częściach miejscowości w bezpośrednim sąsiedztwie placówek usługowych, szkół, kościołów. Niestety ograniczenia w postaci struktury zabudowy miejscowości (brak miejsca na budowę chodnika) oraz znacznej kosztochłonności takiej inwestycji (prace te powiązane są bowiem często z modernizacją drogi) powodują, że długość ciągów pieszych jest stosunkowo niewielka. Ponadto przez miejscowości przebiegają również odcinki dróg powiatowych, w obrębie których gmina często nie ma możliwości wykonania prac. W miarę możliwości braki te są uzupełniane. W 2016 roku mieszkańcy gminy korzystali z 6508 m chodnika, tj. 0,62 m na mieszkańca¹⁶. Najmniejsze wartości wskaźnika odnotowano w Kończycach Wielkich (0,45m), Hażlachu (0,46m), Rudniku (0,00m).

Bardzo ważnym elementem w kształtowaniu spójności funkcjonalno-przestrzennej pełni przestrzenie publiczne. Są to bowiem miejsca, które generują aktywność mieszkańców opartą o wzajemne sąsiedzkie relacje. Stanowią też wizytówkę danej miejscowości, wpływają na jej postrzeganie przez mieszkańców oraz często decydują o ocenie jakości życia w danym miejscu. Struktura osadnicza gminy Hażlach uwarunkowana ukształtowaniem terenu oraz genezą historyczną powoduje duże zróżnicowanie pod tym względem. Część miejscowości posiada względnie wyodrębnioną część centralną lecz jest to forma „narzucona” przez przebieg ciągów komunikacyjnych niż typu morfogenetycznego wsi. W większości miejscowości brakuje typowego placu, wokół którego koncentrowałoby się życie społeczne. Są to najczęściej tereny zlokalizowane wokół obiektów sakralnych, punktów usługowych, szkół. Stan wielu takich miejsc jest niezadowolający – brakuje w nich małej architektury oraz elementów zachęcających do spędzania czasu. Miejsca te są w złym stanie i nie „zapraszają” mieszkańców do aktywności.

I.5. Sfera techniczna i środowiskowa

Grupa zjawisk negatywnych zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa w ramach sfery technicznej rozumiana jest głównie jako degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkalnym oraz brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. Istotny element sfery technicznej determinowany jest strukturą zabudowy wynikającej z dziedzictwa historycznego regionu. Znaczna koncentracja obiektów zabytkowych sprawia, że działania inwestycyjne muszą być konsultowane z Konserwatorem Zabytków. Prace te są zazwyczaj bardzo kosztochłonne, co sprawia, że odkłada się je w

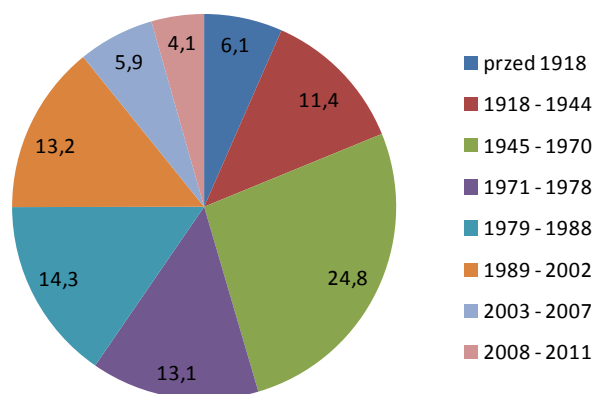
¹⁶ Uwzględniono wyłącznie drogi będące w zarządzie Gminy

czasie. Większa liczba zabytków może stanowić o potencjale danego obszaru, ale wymaga to szczególnej uwagi i interwencji.

W Gminie Hażlach zgodnie z danymi Urzędu Gminy, zlokalizowanych jest 54 obiekty, które uwzględnione są w ewidencji zabytków, co stanowi 2,3% wszystkich budynków. Największą koncentracją charakteryzują się: Kończyce Wielkie (3,7%) i Hażlach (4,8%).

Wielowiekowa historia gminy znajduje swoje odzwierciedlenie w relatywnie dużej liczbie obiektów wybudowanych przed 1989 roku oraz zabytków. Są to obiekty wybudowane w starej technologii budowlanej, o niskich parametrach efektywności energetycznej. Na terenie powiatu, a tym samym również w gminie Hażlach 75% zabudowy powstało przed 1989 rokiem. Napływ nowych mieszkańców jest zauważalny

aczkolwiek, nowe budownictwo rozwija się powoli. Obecni mieszkańcy podejmują jedynie drobne inwestycje remontowe związane z koniecznością poprawy stanu zdekapitalizowanej infrastruktury.

Ryc. 8. Budynki mieszkalne zamieszkane wg okresu budowy w powiecie cieszyńskim

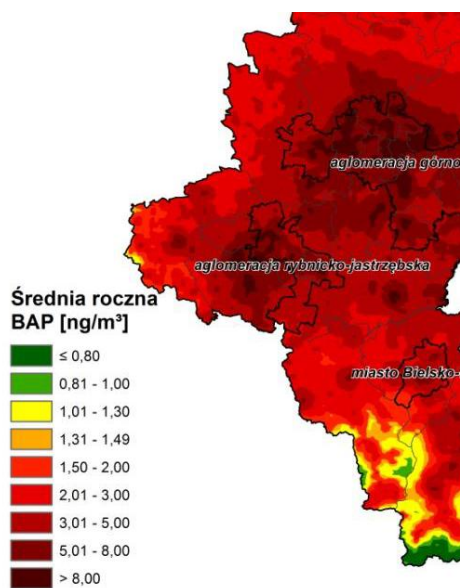
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych www.stat.gov.pl

W efekcie są to budynki, które opierają swój system grzewczy na paliwie stałym, ale także charakteryzują się niekorzystnymi parametrami w kwestii energooszczędności. Prace modernizacyjne są kosztowne i wielu mieszkańców nie stać na samodzielne pokrycie wydatków na wymianę systemu grzewczego, naprawę dachu, czy ocieplenie. Część mieszkańców wybiera korzystanie z tradycyjnych pieców właśnie ze względów ekonomicznych. Bardzo często do ogrzewania domu stosowany jest bowiem tańszy surowiec, taki jak węgiel o niskiej wartości opałowej, czy też niestety śmieci (w tym odpady plastikowe). W gminie Hażlach wśród form budownictwa mieszkaniowego najczęściej spotykaną formą jest zabudowa mieszkaniowa w gospodarstwach rolnych oraz zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Budownictwo wielorodzinne występuje wyłącznie w miejscowości Pogwizdów. Zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna występująca we wsi Pogwizdów liczy 25 budynków mieszkalnych znajdujących się w zarządzie Górnicy Spółdzielni Mieszkaniowej – osiedle Pogwizdów (470 lokali o łącznej powierzchni użytkowej 26 100 m²). Osiedle zasilane jest w energię ciepłą dla celów grzewczych i przygotowania ciepłej wody użytkowej z sieci ciepłowniczej. Obiekty budownictwa jednorodzinnego posiadają własne indywidualne systemy grzewcze, oparte na paliwie stałym (starsze rozwiązania, bardziej szkodliwe dla środowiska) lub gazowym.

Na stan powietrza atmosferycznego w Gminie Hażlach pod względem zanieczyszczeń ma wpływ emisja ze źródeł rozproszonych – kotłowni, pieców palenisk domowych (tzw. niska emisja). Istotną rolę w kształtowaniu jakości powietrza atmosferycznego w Gminie Hażlach mają także położone w odległości od 25 km do 60 km od granicy Gminy (na terenie Polski i Czech) obszary przemysłowe ze szczególnie dużą emisją zanieczyszczeń.

Jednym z elementów wyznaczenia sytuacji kryzysowej w ramach sfery środowiskowej jest przekroczenie stężeń substancji szkodliwych dla środowiska i człowieka. Jednym ze szczególnie doskwierających i dostrzegalnych problemów jest emisja szkodliwych gazów i pyłów. Obecnie ocenia się, iż największy wpływ na stan powietrza atmosferycznego mają przede wszystkim procesy związane ze spalaniem paliw stałych. Niska sprawność urządzeń pozbawionych systemów oczyszczania spalin, jak również niedostateczna jakość wprowadzanego do nich paliwa sprawia, iż do atmosfery emitowane są nadmierne ilości substancji wpływających negatywnie na człowieka i środowisko (w szczególności: tlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu PM10 i PM2,5, węglowodorów aromatycznych i alifatycznych, aldehydów, ketonów oraz metali ciężkich). Istotny wpływ ma również motoryzacja i związane z nią procesy spalania paliw/energii w silnikach spalinowych¹⁷.

Na terenie gminy Hażlach nie ma zlokalizowanej stacji pomiarowej, która pozwoliłaby władzom gminy monitorować problem szkodliwych stężeń. Niemniej jednak, na terenie województwa śląskiego prowadzony jest stały monitoring, który pozwala wskazać obszary zagrożone. Gmina Hażlach zlokalizowana jest w części południowej strefy śląskiej – w strefie bielskożywieckiej. Strefa ta została utworzona ze względu na przekroczenia dopuszczalnej częstości przekraczania poziomu dopuszczalnego 24-godzinnego stężeń pyłu zawieszonego PM10 w roku kalendarzowym oraz ze względu na przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku

kalendarzowym. Podstawowymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza jest emisja komunalno-bytowa z zabudowy ośrodków miejskich i wiejskich, transport drogowy emitujący zanieczyszczenia wzdłuż arterii o natężonym ruchu samochodowym, oraz przemysł a zwłaszcza energetyka i ciepłownictwo. Emisja przemysłowa dotyczy zwłaszcza rejonów Czechowic-Dziedzic, Bielska-Białej, Żywca i Cieszyna. W obszarach górskich i podgórskich istotne znaczenie ma niska emisja komunalna w dolinach rzek i większych potoków.

Ryc. 9. Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych benzo(a)piranu w 2016 r.

Źródło: Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok

¹⁷ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Hażlach.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach co roku raportuje stan powietrza atmosferycznego. Gmina Hażlach, zgodnie z przeprowadzoną w 2016 r. oceną zakwalifikowana została do obszarów, w obrębie których udokumentowano wystąpienie znacznych przekroczeń poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe PM10¹⁸. Przyczyną występowania wysokich wartości stężenia tej substancji jest emisja niska. Ponadto proceder nielegalnego spalania odpadów komunalnych w paleniskach domowych przez mieszkańców potęguje problem przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w powietrzu. Na terenie gminy Hażlach zasięg wyznaczonego obszaru wskazuje, że w zasadzie jej cała zamieszкана część odnotowuje istotne przekroczenia stężeń szkodliwego pyłu (ryc. 9)

I.6. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

I.6.1. Identyfikacja obszarów zdegradowanych

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”¹⁹ obszar zdegradowany to przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne itp.) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Wyznaczając obszar zdegradowany uwzględniono powyższe zalecenia. Diagnoza oparta została na mierzalnych wskaźnikach opisujących głównie problemy społeczne w gminie Hażlach. Dokonano również analizy podstawowych obszarów funkcjonowania gminy – gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej oraz środowiskowej.

Dla potrzeb wyznaczenia obszaru zdegradowanego określono listę potencjalnych wskaźników, które posłużyły zarówno do analizy porównawczej sytuacji w gminie na tle regionu, jak również przede wszystkim do przestrzennego zobrazowania wewnętrznego zróżnicowania gminy. Poziom wewnątrznych dysproporcji rozwoju zbadany został w odniesieniu do 6 jednostek będących sołectwami. Dla wskazanych jednostek pozyskano dane statystyczne z Urzędu Gminy Hażlach oraz instytucji zewnętrznych, m.in. Powiatowego Urzędu Pracy, Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnego Ośrodka Kultury.

Uzyskane dane przeanalizowano pod kątem stworzenia zestawu porównywalnych wskaźników odnoszących wartość danej cechy do miejscowości. Weryfikacja wskaźników objęła następujące elementy:

- poprawność metodologiczną - wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny i przejrzysty dany problem, powinien być łatwy w odbiorze, łatwo weryfikowalny, powinien również różnicować przestrzeń gminy i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi,

¹⁸ Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, 2017.

¹⁹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016 r., MR/H 2014-2020/20(2)08/2016.

- poprawność przestrzenną - wskaźnik powinien zostać odniesiony do jednostki mniejszej niż gmina, w tym przypadku do sołectwa²⁰.

W wyniku tak przeprowadzonej procedury wskazano listę 14 wskaźników, które zastosowano dla ostatecznego wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wskaźniki te obejmują sferę społeczną (bezrobocie, ubóstwo, patologie, poziom edukacji, uczestnictwo w życiu kulturalnym, aktywność społeczną), sferę gospodarczą (stopień przedsiębiorczości) sferę funkcjonalno-przestrzenną (dostępność do chodników) techniczną (poziom nasycenia zabytkami) oraz środowiskową (przekroczenie emisji szkodliwych pyłów).

Elementem metodologii były ponadto badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców w dniach 16 - 30 stycznia 2018 roku oraz spotkania warsztatowe z mieszkańcami. Ankieta miała na celu uszczegółowienie diagnozy na potrzeby właściwego wyznaczenie obszaru rewitalizacji a także ocenę problemów, które występują na danym obszarze. Analizę głównych problemów oparto tym samym nie tylko o mierzalne i obiektywne wskaźniki, ale również partycypację społeczną. Ankieta posłużyła opracowaniu m.in. pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji.

Dodatkowym narzędziem służącym pozyskaniu informacji na potrzeby zarówno diagnozy, jak i Programu Rewitalizacji były dokumenty o charakterze planistycznym gminy, w tym Strategia Rozwoju Gminy, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

Zasadniczy etap delimitacji obszaru zdegradowanego został oparty o 14 wskaźników charakteryzujących wszystkie 5 sfer.

Tab. 12. Wskaźniki sytuacji kryzysowych zdiagnozowanych w gminie

SFERA	WSKAŹNIKI
SPOŁECZNA	liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców dynamika przyrostu liczby Niebieskich Kart w latach 2015-2016 liczba uczestników kursów i warsztatów na 100 mieszkańców średni wynik sprawdzianu po VI klasie liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców udział osób w wieku poprodukcyjnym
GOSPODARCZA	podmioty gospodarcze REGON (bez gospodarstw rolnych)/100 mieszkańców w wieku produkcyjnym udział gospodarstw rolnych w ogólnej liczbie podmiotów REGON
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	długość chodników na mieszkańca
TECHNICZNA	udział zabytków w ogólnej liczbie budynków

²⁰ Część danych statystycznych charakteryzujących dane zjawisko czy proces nie jest agregowana przez instytucje do jednostek mniejszych niż gmina, co tym samym uniemożliwia ich wykorzystanie do analizy przestrzennej wewnątrz danej jednostki.

Założono, że za obszar spełniający kryterium koncentracji problemów uznana zostanie jednostka, która charakteryzuje się kumulacją problemów społecznych (tj. na 9 analizowanych wskaźników, wartości niekorzystne wystąpiły w przypadku co najmniej 5) oraz występują na jej terenie zjawiska negatywne w co najmniej jednej z pozostałych sfer. Tak przeprowadzone postępowanie badawcze pozwoliło wskazać 3 jednostki, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego (tab. 13²¹ oraz ryc. 10). Są to miejscowości Hażlach, Kończyce Wielkie oraz Rudnik.

²¹ W tabeli 13, w ostatniej kolumnie zaznaczono kolorem wyłącznie jednostki spełniające wszystkie wspomniane wyżej kryteria degradacji

Tab. 13. Zestawienie wskaźników do wyznaczenie obszaru zdegradowanego

	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w 2016	liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	dynamika przyrostu liczby NK w latach 2015-2016	liczba uczestników kursów i warsztatów na 100 mieszkańców	średni wynik sprawdzianu po VI klasie	liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	podmioty gospodarcze REGON (bez gospodarstw rolnych)/100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	udział gospodarstw rolnych w ogólnej liczbie podmiotów REGON	długość chodników na mieszkańca	udział zabytków w ogólnej liczbie budynków	przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu	liczba wskaźników spełniających kryterium degradacji					
															sfera społeczna	sfera gospodarcza	sfera funkcjonalno-przestrzenna	sfera techniczna	sfera środowiskowa	OBSZAR ZDEGRADOWANY
GMINA (wartość referencyjna)	14,9	0,95	1,0	0,67	0,9	159	1,9	65,6	0,22	11,9	44,5	0,62	2,3							
BRZEZÓWKA	16,6	1,14	0,4	0,00	0,4	100	0,00	70,0	0,28	10,0	61,40	0,79	0,0	tak	3	2	0	0	1	6
KOŃCZYCE WIELKIE	17,4	0,86	1,3	1,07	1,3	300	0,86	57,2	0,11	9,9	51,85	0,45	3,7	tak	8	2	1	1	1	13
HAŻLACH	15,6	1,02	1,1	0,86	1,0	700	0,00	73,5	0,20	14,9	45,84	0,46	4,8	tak	8	1	1	1	1	12
POGWIZDÓW	12,3	0,89	0,7	0,47	0,6	100	2,37	67,7	0,17	9,4	22,07	0,92	0,9	tak	1	1	0	0	1	3
RUDNIK	16,3	1,25	1,0	0,84	1,0	100	0,00	57,1	0,63	11,6	66,34	0,00	0,0	tak	6	2	1	0	1	10
ZAMARSKI	15,9	0,87	1,8	0,58	1,4	129	6,85	73,3	0,36	17,0	44,49	0,52	0,3	tak	3	1	1	0	1	6

kolorem szarym zaznaczono spełnienie warunku sytuacji kryzysowej

Źródło: opracowanie własne

I.6.2. Identyfikacja obszaru rewitalizacji

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami wynikającymi z zapisów Wytycznych Ministerstwa w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020:

- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Obszar wyznaczony jako zdegradowany zajmuje 30,81 km², tj. 63,26% powierzchni Gminy Hażlach. Jest zamieszkiwany przez 4798 osób, tj. 45,8% ogólnej liczby mieszkańców Gminy. Tym samym, stosując powyżej wspomniane zasady, nie może on zostać wskazany w całości do rewitalizacji. Zaistniała konieczność przeprowadzenia dalszych analiz, które pozwolą wyznaczyć spełniający kryterium ludnościowe. W związku ze specyficzną strukturą osadniczą gminy nie było możliwości podzielenia sołectw na mniejsze spójne „podjednostki”. Tym samym podjęto decyzję o analizie uwzględnionych wskaźników (tab. 12) w odniesieniu do najmniejszej jednostki odniesienia jakim jest ulica (konkretny adres). Z racji ograniczonego dostępu do tak agregowanych danych możliwe było dokonanie analizy dla 5 wskaźników społecznych oraz jednego w ramach sfery technicznej i jednego w ramach sfery środowiskowej. Analizę przeprowadzono dla miejscowości Hażlach i Kończyce Wielkie. Miejscowość Rudnik zakwalifikowano w całości jako obszar rewitalizacji. Jest to podyktowane bardzo znaczącym rozproszeniem zabudowy mieszkaniowej oraz relatywnie niewielką liczbą mieszkańców (479 osób). Rozdzielenie tej jednostki na poszczególne ulice w efekcie spowodowałoby znaczne rozproszenie interwencji i zmniejszenie skali efektu społecznego rewitalizacji. Nie byłoby więc zgodne z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju oraz wytycznymi wojewódzkimi.

W przypadku pozostałych dwóch miejscowości przyjęto, że ulica spełniająca kryterium degradacji społecznej musi posiadać co najmniej 3 wskaźniki odbiegające niekorzystanie od wartości referencyjnej dla gminy. Ponadto dokonano weryfikacji pozostałych wskaźników. Z powodu braku danych uznano, że wskaźniki obliczone dla sfery gospodarczej i funkcjonalno-przestrzennej uznane zostaną jako spełnione (z racji spełnienia ich dla całej miejscowości). Możliwe było natomiast dokonanie analizy wewnętrznego zróżnicowania dla sfery technicznej i środowiskowej (tab. 14).

Tab. 14. Zestawienie wskaźników dla ulic obszaru zdegradowanego

	liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	dynamika przyrostu liczby NK w latach 2015-2016	średni wynik sprawdzianu po VI klasie	udział zabytków w ogólnej liczbie budynków	przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu	sfera społeczna	sfera techniczna	sfera środowiskowa
									liczba wskaźników spełniających kryterium degradacji		
GMINA (wartość referencyjna)	0,95	1,0	0,67	0,9	159	65,6	2,3				
KOŃCZYCE WIELKIE											
Babilon								tak	0	0	1
Brzozowa								tak	0	0	1
Centralna								tak	0	0	1
Cieszyńska	1,3				200,0	49,8		tak	3	0	1
Dębina								tak	0	0	1
Długa	0,7	3,3		4,6				tak	2	0	1
Dolna		3,6	3,6		200,0	51,0		tak	4	0	1
Dworcowa								tak	0	0	1
Dworska		6,3	6,3	6,3			25,0	tak	3	1	1
Górna								tak	0	0	1
Graniczna								tak	0	0	1
Kaczycka								tak	0	0	1
Karolinka								tak	0	0	1
Katowicka	12,5							tak	1	0	1
Kolejowa	11,1	44,4		44,4				tak	3	0	1
Kościelna	3,1						12,5	tak	1	1	1
Krótka								tak	0	0	1
Księdza Kukli	1,6	1,6	1,6				22,2	tak	3	1	1
Księdza Olszaka	0,0	2,6	2,6	1,5	100,0	61,7	9,8	tak	4	1	1
Leśna	2,7				200,0	56,0		tak	3	0	1
Lipowa								tak	0	0	1
Miła	5,9							tak	1	0	1
Miodowa						59,3		tak	1	0	1
Młyńska		4,5		4,5				tak	2	0	1
Ogrodowa								tak	0	0	1
Olszowa							33,3	tak	0	1	1

Pilotów	4,0								tak	1	0	1
Podlesie									tak	0	0	1
Polna									tak	0	0	1
Prosta									tak	0	0	1
Skoczowska						50,0			tak	1	0	1
Słoneczna						41,0			tak	1	0	1
Sosnowa									tak	0	0	1
Sośnie									tak	0	0	1
Spacerowa									tak	0	0	1
Statek					100,0				tak	0	0	1
Stawowa									tak	0	0	1
Strażacka					200,0				tak	1	0	1
Stroma		3,8	3,8			50,0			tak	3	0	1
Szkolna							100,0		tak	0	1	1
Świerkowa									tak	0	0	1
Tęczowa									tak	0	0	1
Topolowa									tak	0	0	1
Truskawkowa									tak	0	0	1
Wiejska	3,6	3,6		3,6					tak	3	0	1
Wierzbowa						68,3	11,8		tak	0	1	1
Willowa									tak	0	0	1
Wiśniowa									tak	0	0	1
Wygoda	3,1								tak	1	0	1
Zamkowa	9,7	9,7	22,6	25,8	200,0	86,0	22,2		tak	5	1	1
Zielona									tak	0	0	1
Żwirowa			15,8		200,0	56,0			tak	3	0	1
HAŻLACH												
Akacyjowa					200				tak	1	0	1
Boczna									tak	0	0	1
Brzozowa									tak	0	0	1
Cicha									tak	0	0	1
Cieszyńska		1,0	0,96						tak	1	1	1
Czuchowska	1,8					68,5			tak	1	0	1
Dębowa									tak	0	0	1
Długa	1,0	1,0		1,7	200	60,3	1,38		tak	4	1	1
Główna	2,0	2,0	2,00	1,3	0	62,6	0,87		tak	5	1	1
Graniczna	2,9	14,7	14,71	14,7					tak	4	0	1
Jastrzębska	1,7	1,0	2,99	0,7	200		1,96		tak	3	0	1
Karnowiec	1,1	0,4		0,4	200	62,4			tak	3	0	1
Kończycka									tak	0	0	1
Kostkowicka									tak	0	0	1
Kościelna						56,7			tak	1	1	1
Kręta									tak	0	0	1
Krótką									tak	0	0	1
Kwiatowa		3,0	3,03						tak	2	0	1

Leśna								tak	0	0	1
Lipowa						83,0		tak	0	0	1
Miodowa								tak	0	0	1
Muroń	2,6	2,6	2,56					tak	3	0	1
Myśliwska						80,0		tak	0	0	1
Ogrodowa								tak	0	0	1
Osiedłowa						69,7		tak	0	0	1
Parchów						78,3		tak	0	0	1
Pogwizdowska	2,4							tak	1	0	1
Polna	8,3	66,7		66,7				tak	3	0	1
Rajska	6,3							tak	1	0	1
Rolna	1,1	1,1	1,09	1,1				tak	4	1	1
Rudowska						88,3		tak	0	0	1
Rybacka								tak	0	0	1
Rzeczna								tak	0	0	1
Sądowa	2,6				200			tak	2	0	1
Siewna								tak	0	0	1
Skoczowska								tak	0	0	1
Skośna								tak	0	0	1
Słoneczna						98,3		tak	0	0	1
Spokojna								tak	0	0	1
Wiejska	5,9							tak	1	0	1
Zagrodowa	2,5							tak	1	0	1
Źródłana								tak	0	0	1

Źródło: opracowanie własne

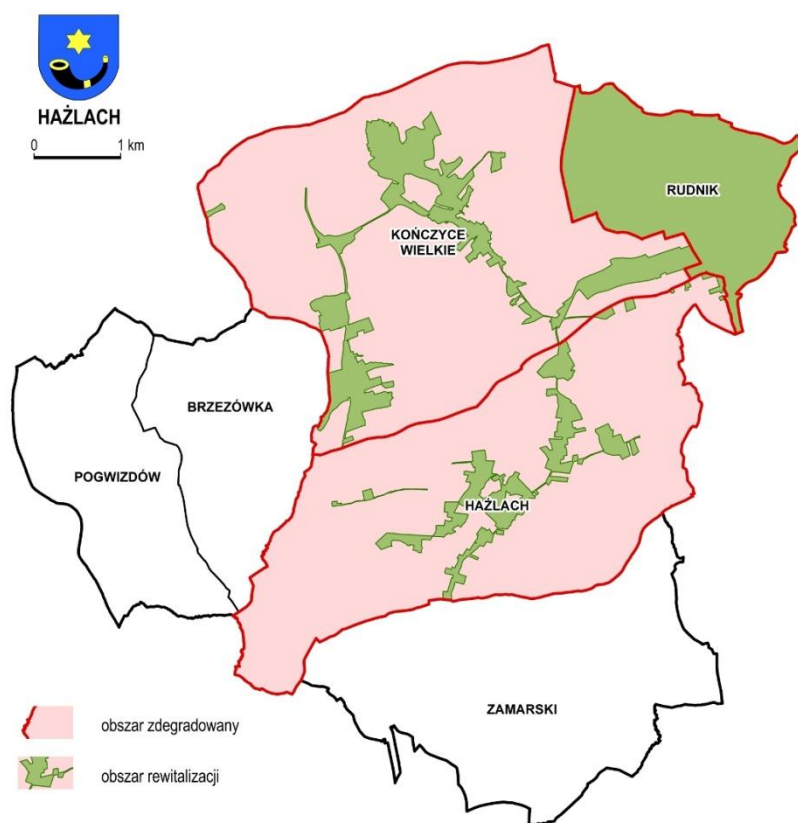
Ostatecznie obszar rewitalizacji tworzą następujące ulice zgodnie z poniższą tabelą.

Tab. 15. Obszar rewitalizacji

	Kończyce Wielkie	Hażlach	Rudnik
ulice spełniające kryterium degradacji	Cieszyńska, Dolna Dworska, Księdza Kukli Księdza Olszaka Leśna Stroma, Wiejska Zamkowa Żwirowa	Długa Główna, Muroń, Karnowiec Rolna	Całość miejscowości
ulice spełniające kryterium degradacji, ale położone w znacznej odległości od pozostałych ulic (zostały uwzględnione pod względem społecznym, tj. mieszkańcy będą odbiorcami działań, natomiast nie wyrysowywano ich osobno na mapie w celu uniknięcia błędnego uznania ich za odrębny podobszar	Kolejowa	Graniczna, Polna	
ulice, które nie spełniają warunku minimalnej liczby wskaźników, ale ze względu na położenie zapewniają spójność przestrzenną obszaru	Dębina, Kościelna, Szkolna	Kościelna	

Źródło opracowanie własne

Obszar rewitalizacji stanowi 7,28 km², tj. **14,94% powierzchni** i na koniec 2016 roku zamieszkały był przez 2074 mieszkańców, tj. **19,81% ludności** Gminy Hażlach.

Ryc. 10. Zasięg obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Hażlach
 Źródło: opracowanie własne

I.6.3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Przedstawione poniżej wnioski stanowią wypadkową analizy wskaźników statystycznych wykorzystanych przy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji oraz w oparciu o badania ankietowe²². Informacje uzyskane bezpośrednio od mieszkańców pozwoliły znacznie lepiej określić problemy doskwierające mieszkańcom, które nie zawsze są możliwe do skwantyfikowania w postaci wskaźników statystycznych.

Tab. 16. Zestawienie wskaźników dla gminy i obszaru rewitalizacji.

WSKAŹNIKI	Wartość referencyjna (średnia dla gminy)	Obszar rewitalizacji (OR)	OR Kończyce Wielkie	OR Hażlach	OR Rudnik
Udział osób w wieku poprodukcyjnym	14,0	16,3	-	-	-
liczba długotrwale bezrobotnych na 100	0,95	3,3	4,1	2,7	2,2

²² Dokładne informacje na temat działań partycypacyjnych zamieszczone zostały w rozdziale III

mieszkańców					
liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców	1,0	10,3	9,4	12,6	1,0
liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców	0,67	6,5	8,0	5,1	0,8
liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców	0,9	14,0	16,3	14,3	1,0
dynamika przyrostu liczby Niebieskich Kart w latach 2015-2016	159	160	183,3	133,0	100
liczba uczestników kursów i warsztatów na 100 mieszkańców	1,9	0,3*	-	-	-
średni wynik sprawdzianu po VI klasie	65,6	59,1	58,6	60,5	57,1
liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	0,22	0,3*	-	-	-
podmioty gospodarcze REGON (bez gospodarstw rolnych)/100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	11,9	12,1	-	-	-
udział gospodarstw rolnych w ogólnej liczbie podmiotów REGON	44,5	54,7*	-	-	-
długość chodników na mieszkańca	0,62	3,1	5,6	1,1	0,0
udział zabytków w ogólnej liczbie budynków	2,3	28,8	32,0	31,2	0,0
przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu	TAK (wskaźnik jakościowy)	TAK (wskaźnik jakościowy)	TAK (wskaźnik jakościowy)	TAK (wskaźnik jakościowy)	TAK (wskaźnik jakościowy)

* Obliczono, jako średnia z trzech sołectw wskazanych jako zdegradowane (ze względu na brak danych odniesionych do konkretnego adresu/ulicy)

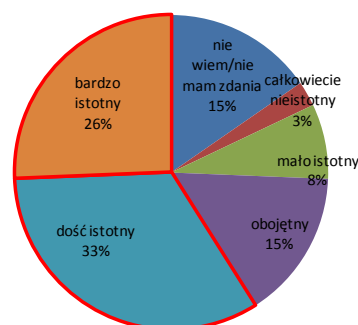
Źródło opracowanie własne

Obszar rewitalizacji stanowią trzy miejscowości: Kończyce Wielkie, Hażlach, Rudnik. Wieś Hażlach została pierwszy raz wspomniana w 1305 roku w księdze fundacyjnej biskupstwa wrocławskiego. Pierwsza wzmianka o istnieniu parafii w Hażlachu pochodzi z 1447 r.. Miejscowość aż do końca XVIII wieku była w posiadaniu prywatnym. Wieś Kończyce Wielkie została również wspomniana prawdopodobnie w tym samym roku w księdze biskupstwa wrocławskiego. Do XV w. była własnością książąt cieszyńskich, w XVI wieku przeszła w ręce rodu Wilczków, a w XIX hrabiowego rodu Larisch von Monnich. Na pocz. XX w. Kończyce Wielkie stanowiły samodzielną

gminę obejmująca również wieś Rudnik.

W ramach podstawowych elementów składowych sfery społecznej, obszar rewitalizacji w zasadniczej większości spełnia kryteria degradacji. Jednym z większych problemów, który determinować będzie kierunek dalszych zmian jest niekorzystna struktura wiekowa. Na całym obszarze rewitalizacji wartość wskaźnika udziału osób w wieku poprodukcyjnym wynosi 16% i jest wyższa o 2,3 p.p. od wartości referencyjnej. Co prawda nie było możliwe określenie indywidualnych wskaźników dla ulic tworzących poszczególne podobszary rewitalizacji. Niemniej jednak na podstawie danych dla całych sołectw można wysunąć wnioski, że każdy z nich charakteryzuje się przewagą osób starszych (Kończyce Wielkie – 17,4%; Hażlach – 15,6%; Rudnik – 16,3%). Na rosnący problem starzenia się społeczeństwa wskazały również wyniki badań ankietowych. W sumie 59% respondentów wskazało, że jest to dość istotny oraz bardzo istotny problem²³. Brak działań aktywizujących tą grupę społeczną spowoduje ich marginalizację i izolację społeczną a co za tym idzie rozpad kluczowych struktur społecznych obszaru rewitalizacji.

Problem: starzenie się społeczeństwa

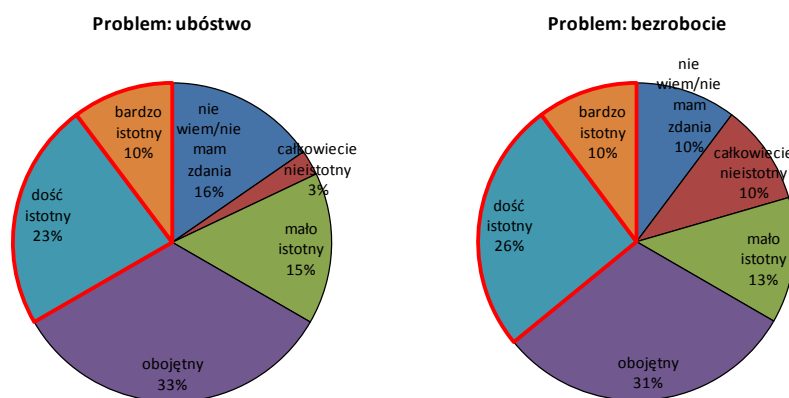
Ryc. 11. Wyniki badania ankietowego (sfera społeczna: starzenie się społeczeństwa)

Źródło: opracowanie własne

Analiza oparta o obiektywne wskaźniki zwraca uwagę na problemy związane z wykluczeniem społecznym osób znajdujących się w złej sytuacji ekonomicznej oraz pozostające bez pracy. Wartości wskaźników opisujących powyższe, odbiegały niekorzystnie od średniej dla gminy (tab. 16). Cały OZ charakteryzuje się wyższym bezrobociem długotrwałym. O ile wartości wskaźnika dla całej gminy są korzystniejsze niż w regionie, należy jednak rozpatrywać problem z perspektyw społeczności lokalnej. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji wyniósł 3,3 i był prawie 3-krotnie wyższy od wartości dla Gminy. Każdy z podobszarów charakteryzował się kumulacją tego problemu, z czego na podobszarze Kończyce Wielkie wartość wskaźnika wyniosła aż 4,1. Z powyższym koresponduje problem konieczności wsparcia finansowego osób borykających się z bezrobociem. Na każde 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji przypadało 14 osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia tj. prawie 14 razy więcej niż średnio w całej gminie (por. tab. 16). Najwyższe wartości wskaźnik przyjmuje w przypadku podobszaru Kończyce Wielkie oraz Hażlach, gdzie na każdym 100 osób przypada odpowiednio 16,3 oraz 14,3 mieszkańców dla których głównym powodem pomocy jest bezrobocie. Na podobszarze Rudnik zjawisko to nie przybiera tak znaczących rozmiarów (wartość wskaźnika = 1,0). Interpretacja powyższych wskaźników sugeruje, że zasadniczą część osób pozostających bez pracy stanowią osoby, które z racji wieku i długiego

²³ Szczegółowe wyniki zamieszczone zostały w załączniku nr 2.

pozostawania bez pracy mają zdecydowanie utrudniony powrót na rynek pracy. Są to również osoby, które zrezygnowały z aktywnego poszukiwania pracy z racji obaw o dostosowanie się do nowych warunków i oczekiwań rynku pracy. Najczęściej są to osoby, które z różnych powodów ponoszą skutki zmian gospodarczych przełomu wieku XX i XXI. Zgodnie z informacjami pozyskanymi podczas warsztatów, część z nich to właściciele gospodarstw rolnych, którzy w latach 70. i 80. podejmowali się dodatkowej pracy w zakładach produkcyjnych w regionie. Kryzys gospodarczy, upadek części zakładów oraz jednoczesny spadek rentowności gospodarstw rolnych spowodował, że część mieszkańców wpadła w błędne koło problemów społecznych – bezrobocie, spadek dochodów, ubóstwo. Bezpośrednie „wyciągnięcie” tych osób z bezrobocia może być bardzo trudne. Tym samym należy podejmować działania zachęcające do bardziej aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, by do marazmu i izolacji zawodowej nie dołączać jeszcze alienacji społecznej. Ponadto niezbędne jest podjęcie działań, które ewentualni członkowie rodzin borykających się z tym problemem nie dziedziczyli podobnego podejścia do pracy i aktywności. Dzięki temu będzie istniała szansa na nie pogłębianie problemu bezrobocia oraz ubóstwa. Sami respondenci badania ankietowego dostrzegają bowiem fakt, że zarówno bezrobocie jak i ubóstwo stanowią dość istotny problem, przy czym porównywalna ilość ankietowanych wskazała, że jest to problem obojętny.

Ryc. 12. Wyniki badania ankietowego (sfera społeczna: ubóstwo oraz bezrobocie)

Źródło: opracowanie własne

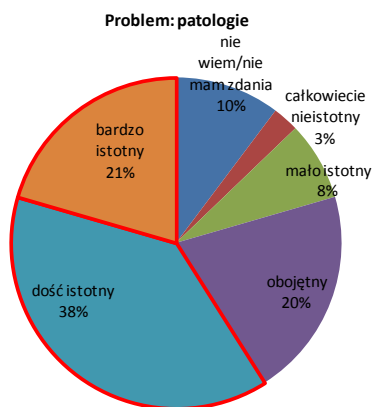
Być może są to osoby, które w swoim najbliższym otoczeniu nie mają osób mówiących głośno o swoich ekonomicznych problemach. Są to jednak niekorzystne zjawiska, które odnotowane zostały na obszarze rewitalizacji. Na każde 100 mieszkańców ponad 10 korzysta z pomocy społecznej z powodu ubóstwa (przy wartości średniej dla gminy na poziomie 1 mieszkańca), w tym na OR Kończyce Wielkie 9,4 osoby, na OR Hażlach 12,6 osoby. Jedynie na terenie OR Rudnik wartość wskaźnika jest równa wartości referencyjnej dla gminy (tab. 16).

Jednym ze sposobów wsparcia najbardziej potrzebujących (w tym osób samotnych, wymagających opieki) jest zapewnienie odpowiedniego programu wsparcia koordynowanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz zapewnienie infrastrukturalnych warunków dla życia takim osobom oraz warunków dla realizacji

działań aktywizacji społecznej osób najbardziej potrzebujących. Obecnie Gmina nie dysponuje wystarczającą liczbą mieszkań socjalnych oraz nie posiada żadnego lokalu chronionego. Uniemożliwia to realizację polityki socjalnej na obszarze rewitalizacji, który i tak już koncentruje na swym terenie cały zasób gminnego zasobu mieszkań socjalnych oraz osób o największych problemach społecznych. Na dzień dzisiejszy Gmina Hażlach nie posiada mieszkań chronionych oraz posiada 13 lokali socjalnych, które za wyjątkiem jednego są zajęte. Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano zapotrzebowanie na tego typu lokale ze względu na trudną sytuację życiową mieszkańców. Według danych GOPS w miejscowościach wskazanych do rewitalizacji żyje 7 osób wymagających skierowania do lokalu chronionego i/lub socjalnego. Niestety na terenie OR nie ma technicznych możliwości dla stworzenia mieszkań. Za wyborem miejsca posadowienia lokali poza bezpośrednim obszarem rewitalizacji przemawia fakt, iż Gmina posiada częściowo niezagospodarowany budynek, który z racji swojej lokalizacji i możliwości technicznych może zostać zaadaptowany do pełnienia nowej funkcji. Jest on zlokalizowany w miejscowości Pogwizdów. Miejscowość jest dobrze rozwinięta pod względem infrastrukturalnym oraz posiada dobre skomunikowanie. Budynek zlokalizowany jest w pobliżu osiedla mieszkaniowego gdzie zlokalizowane są placówki handlowe oraz w pobliżu przystanku komunikacji miejskiej którą można dojechać do ośrodka zdrowia oraz do Cieszyna – miasta powiatowego. Ponadto Pogwizdów jest miejscowością o największej liczbie mieszkańców w gminie, o bardzo dobrym dostępie do usług społecznych oraz relatywnie wysokim poziomie rozwoju przedsiębiorczości (w miejscowości działa prawie 30% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie). Tym samym jest miejscem działalności również mieszkańców pozostałych miejscowości, w tym obszarze rewitalizacji. Dogodna komunikacja oraz bliskość placówek handlowych jest szczególnie ważna dla osób kierowanych do mieszkań chronionych i socjalnych, które nie posiadają własnego samochodu. Pozwoli to na bardziej efektywne działania włączające beneficjentów wsparcia w życie społeczne. Rozważano lokalizację mieszkań na obszarze rewitalizacji. Niestety działanie to byłoby dużo bardziej kosztochłonne (a tym samym nieefektywne ekonomicznie) oraz przyczyniłoby się do izolacji mieszkańców.

W związku z powyższymi problemami, na obszarze rewitalizacji zaczęły się koncentrować zjawiska niekorzystne związane z brakiem pracy i pogorszeniem sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych. Osoby borykające się z problemami z pracą czy niskimi dochodami są bardziej skłonne do alienacji i rezygnacji z życia społecznego – co jest efektem wstydu i obaw przez opinią sąsiadów. Problemy te stanowią podstawę rozwoju takich zjawisk kryzysowych jak alkoholizm, przemoc domowa, agresywne zachowania. Problemy te ze sobą współwystępują i niestety stanowią wielokrotnie błędne koło. Przerwanie go to długotrwały proces, który ma zostać zainicjowany w ramach wdrażania programu rewitalizacji. Na całym OR odnotowano znaczący przyrost liczby tzw. Niebieskich Kart. W ciągu zaledwie 1 roku wzrost ten wyniósł 60% (OR Kończyce Wielkie – 83,3%; OR Hażlach – 33%; Rudnik – brak zmian). Można przypuszczać, że zarówno w przypadku przemocy domowej, jak i alkoholizmu problem

może być dużo większy. Zgodnie z informacjami pozyskanymi w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej część osób nie korzysta z tego powodu ze wsparcia, co wynika z dwóch przyczyn: wstydu i obawy przed oceną sąsiadów oraz braku możliwości otrzymania bezpośredniej pomocy. Na problemy patologii społecznej zwrócili uwagę również sami mieszkańcy podczas warsztatów oraz badań ankietowych, którzy ocenili patologie jako dość istotny i bardzo istotny problem (59% wskazań respondentów).

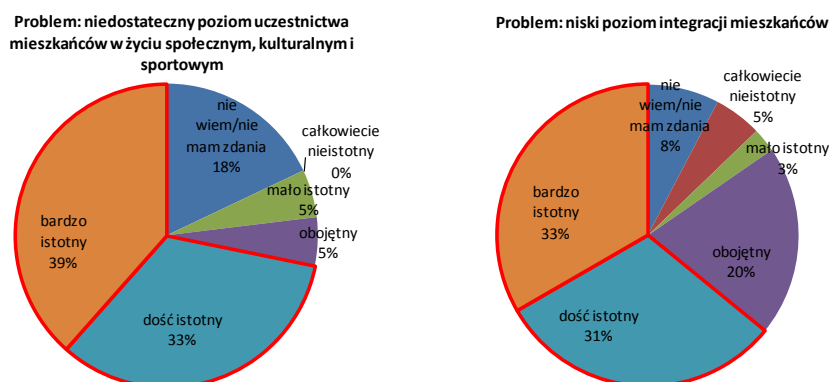
Ryc. 13. Wyniki badania ankietowego (sfera społeczna: patologie)

Źródło: opracowanie własne

Sposobem (w opinii mieszkańców oraz pracowników GOPS oraz Ośrodka Kultury w Hażlachu) na zahamowanie rozwoju problemu alkoholizmu oraz przemocy w rodzinie może być nie tylko bezpośrednie wsparcie rodzin, ale także

ich aktywizowanie poprzez włączanie w życie społeczności lokalnej. Współuczestniczenie w działaniach np. kulturalnych, większa integracja z sąsiadami może przynieść korzyści w postaci poprawy stosunków międzyludzkich oraz rodzinnych. Zacieśnienie więzi, akceptacja społeczna może zmniejszyć frustrację, poczucie zniechęcenia a co za tym idzie poprawić poziom samooceny oraz zmniejszyć poziom zachowań nieakceptowanych społecznie.

Analiza danych statystycznych oraz wyników ankiet wskazały na jeden z ważniejszych problemów społecznych, jakim jest niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym, społecznym, sportowym. Obszar rewitalizacji charakteryzuje bardzo niski poziom uczestnictwa w działaniach kulturalnych (realizowanych na szczeblu lokalnym – tj. warsztaty, zajęcia itp.) organizowanych na terenie gminy. Na 100 mieszkańców zaledwie 0,3 osoby korzysta z oferty (przy wartości średniej dla gminy 1,9 osoby). Spada również poziom czytelnictwa, co zostało już wykazane w rozdziale I.2.6.

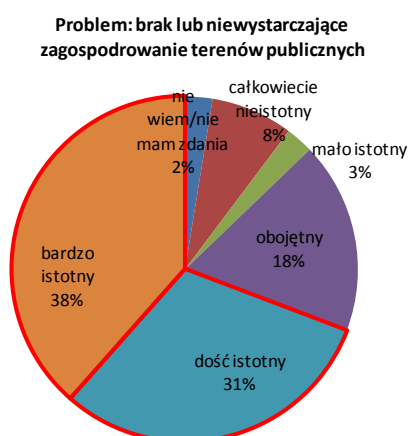
Ryc. 14. Wyniki badania ankietowego (sfera społeczna: poziom uczestnictwa w życiu

społecznym, kulturalnym i sportowym oraz poziom integracji mieszkańców)

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z informacjami pozyskanymi podczas spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami mniejsze zainteresowanie wynika z łatwiejszego dostępu do nowoczesnych technologii, które zniechęcają do faktycznego, nie wirtualnego uczestnictwa w działaniach realizowanych w Gminie. Młodzież częściej wybiera grę na komputerze, czytniki elektroniczne, lekturę krótkich informacji na portalach internetowych. Być może ma to swoje przełożenie nie tylko na poziom czytelnictwa, ale także słabsze wyniki w nauce. Uczniowie z obszaru rewitalizacji, którzy przystąpili do sprawdzianu po VI klasie osiągnęli wynik o prawie 6 p.p. niższy niż ich rówieśnicy w pozostałej części gminy (tab. 16).

Wśród przyczyn braku integracji i spójności społecznej stoi brak odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego. Informacje pozyskane podczas warsztatu oraz spaceru badawczego wskazują, że na obszarze rewitalizacji brakuje odpowiednio przygotowanych przestrzeni publicznych służących rozwojowi aktywności mieszkańców.

Ryc. 15. Wyniki badania ankietowego (sfera funkcjonalno-przestrzenna: brak lub niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych)

Źródło: opracowanie własne

Miejscowości tworzące obszar rewitalizacji ze względu na swój typ morfogenetyczny nie posiadają np. wyraźnie wyodrębnionego placu, na którym można stworzyć atrakcyjnie zagospodarowane miejsce spotkań. Funkcje takie pełnią przestrzenie zlokalizowane w bezpośrednim

śsiedztwie placówek oświatowych, sklepów, kościołów. Brakuje ogólnodostępnych terenów sportowych lub są one w bardzo złym stanie. Brakuje również miejsc, które umożliwiłaby spędzanie wolnego czasu – atrakcyjnie zagospodarowana przestrzeń, ławki, kosze, oświetlenie. Gmina podejmuje co prawda działania naprawcze w tym kierunku (np. projekt ścieżki wraz niewielką siłownią zewnętrzną w Kończycach Wielkich). Są to jednak działania, które rozpoczęły dopiero proces dostosowania przestrzeni do potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Braki infrastrukturalne zarówno w ramach przestrzeni publicznych, jak o odpowiednio dostosowanej infrastruktury pełniącej cele społeczne powodują brak warunków dla integracji mieszkańców. Jak wskazują wyniki badań, na obszarze rewitalizacji niski poziom integracji mieszkańców został uznany przez ponad 64% respondentów jako dość istotny oraz bardzo istotny problem. Jeszcze więcej podobnych ocen przyznano kwestii niedostatecznego uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym (71,8% respondentów).

Fot. 1. Przestrzeń publiczna w miejscowości Hażlach

Źródło: fotografia własna

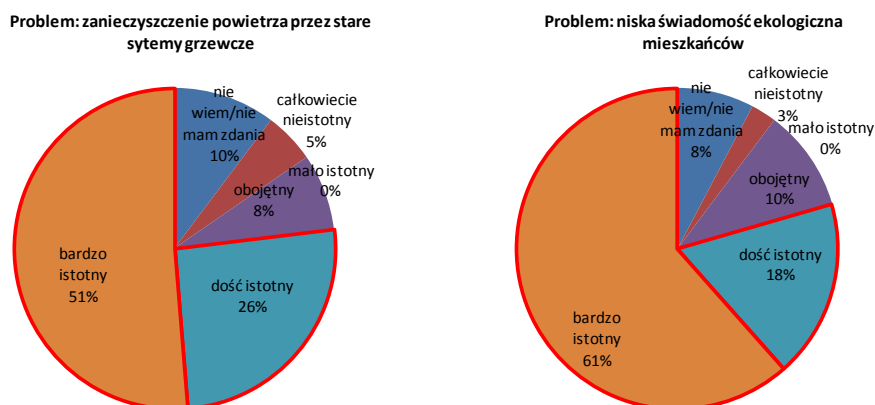
W związku z powyższym, dostrzeżono konieczność podjęcia działań zmierzających głównie do pobudzenia aktywności mieszkańców. Działania te oparte powinny być na inicjowaniu spotkań, warsztatów na które zapraszani byłiby mieszkańcy obszaru rewitalizacji. W tym celu niezbędne jest przygotowanie infrastrukturalnych warunków dla prowadzenia odpowiedniej działalności. Podczas zbierania ankiet potrzeb rewitalizacyjnych zwrócono uwagę na możliwość wzmocnienia istniejącego potencjału - rozwijanej stopniowo infrastruktury kulturalnej oraz dziedzictwa historycznego i kulturalnego całej gminy. Każda bowiem miejscowość ma bowiem swoją oryginalną historię związaną z dziedzictwem historycznym regionu. Uwzględnienie aspektu kulturalnego związanego ze wzmacnianiem tożsamości lokalnej mieszkańców oraz pobudzającego kreatywność zainicjuje korzystne zmiany na obszarze rewitalizacji. Włączenie wszystkich mieszkańców, w tym z grup marginalizowanych i wykluczonych, we wspólne działania wpłynie na poprawę aktywności i spójności społecznej. Zwrócono również uwagę na fakt, że w działania te powinny być zaangażowane całe rodziny, co wzmocni ich więź, a u najmłodszych wykształci pozytywne nawyki społeczne. Rozwój w tym celu niezbędnej infrastruktury społecznej związanej z kulturą i rekreacją pozwoli na zwiększenie aktywności, lepszej integracji a co za tym idzie, do poprawy jakości życia. Młodzież dzięki dostępowi do atrakcyjnych miejsc chętniej będzie spędzać czas na rozwoju aktywności sportowej, co wyrobi zdrowe nawyki a przede wszystkim ograniczy ryzyko zachowań patologicznych.

Miejscowości tworzące obszar rewitalizacji mają ograniczony dostęp do sieci ciepłowniczej i gazowej²⁴. Tym samym, głównym źródłem ogrzewania są indywidualne źródła oparte o piece olejowe i węglowe. W sezonie zimowym występuje zwiększona emisja szkodliwych gazów więc zakwalifikowane do obszaru przekroczeń rocznej wartości stężeń benzo(a)piranu w pyłe PM10²⁵. Mieszkańcy mają świadomość problemu co potwierdziły wyniki badania ankietowego, podczas którego ponad ¾ respondentów wskazało zanieczyszczenie powietrza będące wynikiem wykorzystania starych systemów ogrzewania jako dość istotny oraz bardzo istotny problem. Uwzględnienie

²⁴ Na podstawie danych GUS oraz informacji Urzędu Gminy Hażlach.

²⁵ Piętnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2016 rok, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, 2017.

niedostatecznej wiedzy mieszkańców na temat ekologicznych źródeł ogrzewania (co potwierdza wskazanie respondentów na poziomie 79,5%) pogłębia problem stanu powietrza atmosferycznego.

Ryc. 16. Wyniki badania ankietowego (sfera środowiskowa: zanieczyszczenie powietrza przez stare systemy grzewcze oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców)

Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji posiada relatywnie dobre wskaźniki przedsiębiorczości: 12,1 podmiotów REGON/100 osób w wieku produkcyjnym i jest niewiele wyższy od wartości dla gminy Hażlach (11,9 podmiotu REGON/100 osób w wieku produkcyjnym), lecz pogłębiona diagnoza wskazała na szczególne problemy w ramach sfery gospodarczej. Obszar rewitalizacji cechuje się wysokim udziałem gospodarstw rolnych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych (54,7%) względem wartości średniej dla gminy (44,5%). Proporcje te w kontekście aktywizowania obszaru rewitalizacji uznano jako niekorzystne. Rolnictwo stanowi bowiem sferę działalności najbardziej narażoną na niestabilność ekonomiczną, co odbija się na sytuacji finansowej gospodarstw domowych. Wynika to z faktu szczególnej zależności z warunkami pogodowymi. Narastająca w ostatnich latach liczba niekorzystnych zjawisk, takich jak zbyt późne przymrozki, susze lub lata szczególnie mokre, stanowią o znacznym ryzyku w przypadku wielkości plonów oraz możliwości uzyskania przychodów z tytułu ich zbycia. Tym samym bardzo korzystną strukturą działalności byłaby większa dywersyfikacja działalności, co pozwoli na elastyczne reagowanie na niekorzystne warunki dla działalności rolniczej.

Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji (OR Hażlach, OR Kończyce Wielkie, OR Rudnik) przeprowadzona na potrzeby programu wskazała podstawowe problemy w poszczególnych sferach, co w konsekwencji pozwoliło na określenie skali i potrzeb rewitalizacyjnych obszaru wskazanego do rewitalizacji.

Przeciwdziałanie powyższym sytuacjom możliwe będzie poprzez realizację powiązanych ze sobą działań infrastrukturalnych i społecznych ukierunkowanych na rozwiązanie następujących głównych problemów:

- wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo
- wzrastający problem przemocy w rodzinie
- wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych
- rosnący problemem alkoholizmu

- niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym
- wzrastający problem przemocy w rodzinie
- niedostateczne wykorzystanie wewnętrznego potencjału dla rozwoju przedsiębiorczości
- niezadawalający stan przestrzeni publicznej
- niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego
- niska efektywność energetyczna obiektów
- przewaga nieefektywnych źródeł ogrzewania

Dlatego też jako podstawowe potrzeby rewitalizacyjne wynikające zarówno z analizy wskaźnikowej, jak i przeprowadzonego procesu włączenia mieszkańców w prace nad programem wymieni ć należy:

- aktywizacja kulturalna, społeczna i sportowa mieszkańców
- zacieśnienie więzi społecznych i integracji
- wsparcie osób narażonych na wykluczenie ze względu na ubóstwo, chorobę, wiek, bezrobocie itp.
- przeciwdziałanie rozwojowi patologii społecznej
- wsparcie potencjału przedsiębiorczego mieszkańców
- zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej
- zapewnienie infrastrukturalnych warunków dla realizacji działań z zakresu kultury, sportu i rekreacji oraz edukacji
- poprawa stanu powietrza atmosferycznego

II. Realizacja Programu Rewitalizacji

II.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Realizacja założeń przyświecających Programowi Rewitalizacji dla Gminy Hażlach pozwoli na osiągnięcie oczekiwanego stanu rozwoju gminy. Wizja stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji obejmuje zespół uzupełniających się, pozytywnych zmian zachodzących w sferze społecznej, funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej i środowiskowej. Wizja ta w taki sam sposób dotyczy wszystkich wskazanych podobszarów rewitalizacji.

Rewitalizacja realizowana na bazie potencjału kulturalnego przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności oferty kulturalnej, a co za tym idzie wpłynie na zwiększenie uczestnictwa w kulturze. Zakłada się, że modernizacja infrastruktury oraz przestrzeni dla integracji przyczyni się do zwiększenia świadomości lokalnej i regionalnej mieszkańców. Wzrośnie ponadto świadomość i więź społeczna oraz odpowiedzialność za najbliższe otoczenie. Rewitalizacja pozwoli wygenerować impulsy do przeciwdziałania patologiom społecznym. Zaktywizuje osoby starsze, którym grozi izolacja społeczna. Ponadto przyczyni się do poprawy jakości „najmłodszego” kapitału społecznego – zachęci do aktywnego wycieczku i rozwoju pasji, co zahamuje rozwój zjawisk niepożądanych społecznie: nadużywanie alkoholu, przemoc w rodzinie, niskie wyniki w nauce itp. Dzięki realizacji szeregu działań nastąpi spadek dysproporcji społecznych oraz wzrost integracji i więzi sąsiedzkich w tzw. małej ojczyźnie. Lokalne środowiska zostaną zaktywizowane a istniejący potencjał społeczny zostanie ukierunkowany na rozwój. Poprawi się dostęp do usług publicznych dla wszystkich mieszkańców, co włączy w życie obywatelskie mieszkańców narażonych na wykluczenie ze względu na ubóstwo, niepełnosprawność czy wiek.

Dzięki rewitalizacji w miejscowościach objętych rewitalizacją zostaną przywrócone funkcje społeczne i kulturalne. Wykreowane zostaną nowe centra lokalne, w których koncentrować się będą funkcje usługowe odpowiadające społecznym potrzebom mieszkańców. Zwiększy się spójność funkcjonalno-przestrzenna centrów wsi oraz zaktywizowane zostaną nowe przestrzenie dzięki wykorzystaniu zasobów i potencjału terenów. Nastąpi nie tylko poprawa estetyki zdegradowanych terenów, a przede wszystkim możliwe będzie zapewnienie spójności i ładu przestrzennego obszarów wskazanych do rewitalizacji. Rewitalizacja zapoczątkuje nowy kierunek rozwoju, którego efektem będzie atrakcyjna, efektywnie wykorzystana przestrzeń uwzględniająca zasady zrównoważonego planowania i projektowania. Rewitalizacja obszarów wskazanych w Programie ma przyczynić się do racjonalnego wykorzystania zasobów poprzez ograniczenie rozproszonych zainwestowania na rzecz porządkowania oraz podnoszenia standardu i ładu przestrzennego. Nastąpi poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej. Dzięki działaniom rewitalizacyjnym w miejscowościach wskazanych do wsparcia zlokalizowane będą obiekty o zwiększonej efektywności energetycznej, a co za tym idzie nastąpi ograniczenie niskiej emisji.

Zmiany zachodzące na obszarze rewitalizacji zainicjują pozytywne przekształcenia, które sprawią, że Gmina Hażlach będzie przyjaznym miejscem do życia dla obecnych oraz przyszłych mieszkańców. Stanowiąc będą swoisty impuls dla podejmowania działań aktywizacyjnych nie tylko na terenie wskazanym w PR, ale także w pozostałej części gminy.

II.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Osiągnięcie oczekiwanego stanu obszaru rewitalizacji w Gminie Hażlach wymaga podjęcia szeregu działań zmierzających do przeciwdziałania zdiagnozowanym zjawiskom kryzysowym. W odpowiedzi na główne problemy oraz potrzeby rewitalizacyjne wskazano trzy podstawowe cele rewitalizacji. Działania zaplanowane w ramach Programu Rewitalizacji przyczynią się do osiągnięcia założonych, wymienionych wyżej celów.

CEL I. Aktywna i spójna
wewnętrznie społeczność
lokalna

- kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji
- kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację

Odpowiedź na następujące problemy

- wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo i bezrobocie,
- wzrastający problem przemocy w rodzinie,
- wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych,
- rosnący problemem alkoholizmu,
- niedostateczny poziom kapitału społecznego,
- niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym,
- niedostateczne wykorzystanie wewnętrznego potencjału dla rozwoju przedsiębiorczości.

Realizacja następujących potrzeb rewitalizacyjnych

- aktywizacja kulturalna, społeczna i sportowa mieszkańców,
- zacieśnienie więzi społecznych i integracji,
- wsparcie osób narażonych na wykluczenie ze względu na ubóstwo, chorobę, wiek, bezrobocie itp.,
- przeciwdziałanie rozwojowi patologii społecznej,
- wsparcie potencjału przedsiębiorczego mieszkańców.

Beneficjenci:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji (podobszaru OR Hażlach, OR Kończyce Wielkie, OR Rudnik),
- osoby narażone na wykluczenie społeczne z powodu ubóstwa,
- dzieci i młodzież oraz osoby starsze
- instytucje kultury,
- JST wraz z odpowiednimi jednostkami organizacyjnymi,
- mieszkańcy pozostający bez pracy,
- osoby niepełnosprawne,
- organizacje pozarządowe.

CEL II. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji

- kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej
- kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych

Odpowiedź na następujące problemy

- niezadawalający stan przestrzeni publicznej
- niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego
- niska efektywność energetyczna obiektów
- przewaga nieefektywnych źródeł ogrzewania
- wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych
- niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym

Realizacja następujących potrzeb rewitalizacyjnych

- zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej,
- zapewnienie infrastrukturalnych warunków dla realizacji działań z zakresu kultury, sportu i rekreacji oraz edukacji

Beneficjenci:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji (podobszaru OR Hażlach, OR Kończyce Wielkie, OR Rudnik),
- instytucje kultury,

II.3. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

II.3.1. Przedsięwzięcia podstawowe

Program Rewitalizacji Gminy Hażlach realizowany będzie przez projekty i przedsięwzięcia o znaczeniu podstawowym oraz uzupełniającym. Zaplanowane działania wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb rewitalizacyjnych w obszarze społecznym, technicznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz środowiskowym). Przedsięwzięcia te zapewniają osiągnięcie zakładanych celów i kierunków działań.

A1	Przebudowa oraz zmiana sposobu użytkowania budynku Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z remontem powierzchni
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gminna Biblioteka Publiczna
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach ul. Główna 37, 78/1, 1890/1, 1871/30, 1942, 1382/1
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2022
Zakres działań: Przedmiotem projektu jest adaptacja pomieszczeń II pietra budynku przy ul. Głównej 37 w Hażlachu na pomieszczenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Gminnego Ośrodka Kultury. GOPS dostępny będzie z korytarza klatki schodowej z dostępem do biur świadczeń oraz niezależnym wejściem do części administracyjnej i węzła sanitarnego. W salach świadczeń przewidziano 13-14 stanowisk pracy z miejscem obsługi klienta. W ramach prac zostaną wyodrębnione: biuro świadczeń rodzinnych oraz biuro świadczeń socjalnych. Gminny Ośrodek Kultury zajmować będzie powierzchnię użytkową po lewej stronie klatki schodowej. Dla potrzeb GOK wykonane zostaną pomieszczenia wraz z wydzielonym pomieszczeniem socjalnym oraz zapleczem technicznym. Przewidziano również uporządkowanie terenu wokół przebudowywanego budynku – parking, teren zielony.	
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury na rzecz zapewnienia warunków świadczenia usług społecznych. Budynek jest na obszarze rewitalizacji jedynym miejscem, gdzie świadczone mogą być usługi społeczne, kulturalne i aktywizacyjne o tak szerokim i kompleksowym zakresie. Obecnie nie ma warunków w miejscowości dla realizacji zadań aktywizujących kulturalnie mieszkańców. Ponadto brakuje warunków lokalowych niezbędnych dla właściwego realizowania zadań socjalnych dla mieszkańców obszaru. Powyższa działalność na rzecz mieszkańców nie może być w pełni realizowana ze względu na zły stan techniczny dotychczasowego obiektu.	

Obiekt wymaga podjęcia działań zabezpieczających oraz zapewniających właściwe parametry energetyczne. Brak działań inwestycyjnych spowoduje, że w stosunkowo niedługim czasie prowadzenie działalności kulturalnej i socjalnej na obszarze rewitalizacji będzie znacząco utrudnione. Obecnie nie ma również technicznych możliwości rozszerzenia działalności GOK. Dzięki inwestycji powstanie między innymi nowa siedziba Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej co w znaczny sposób poprawi komfort załatwiania spraw przez mieszkańców – klientów GOPS oraz warunki pracy a tym samym liczbę realizowanych projektów unijnych ukierunkowanych na rozwiązanie problemów społecznych.

Projekt odpowiada na następujące problemy:

- niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego
- niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym
- wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo
- wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych;

Realizuje następujące cele:

CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji

- kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych
- kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej

Grupa docelowa: mieszkańcy OR (OR Hażlach, OR Kończyce Wielkie, OR Rudnik)

Szacunkowa wartość

2 000 000,00 PLN

Źródło finansowania:

RPO WSL, działanie 10.2. lub 10.3

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru

Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.) - 1000 os.

Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.) - 1

Powierzchnia rewitalizowanego obiektu (m²) - 535,95

Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia: na podstawie list obecności, rejestrów udzielonego wsparcia oraz protokołu zdawczo-odbiorczego

A2	Zagospodarowanie terenów wokół dawnego spichlerza w Hażlachu
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach, skrzyżowanie ul. Głównej i Długiej, działki: nr 56/15, 56/16, 57/1, 57/12, 57/8, 57/9, 1843, 1890/1, 23/33, 23/32
Przewidywany okres realizacji projektu:	2020-2022
<p>Zakres działań: Stworzenie atrakcyjnej, otwartej dla mieszkańców przestrzeni poprzez: 1. przeprojektowanie układu drogowego – przeniesienie istniejącej zatoki autobusowej w kierunku południowym i skorygowanie przebiegu na równoległy do ul. Głównej.</p>	

<p>Na powiększonej „wysepce” przewidziano plac w kształcie prostokąta, stanowiący strefę oczekiwania na autobus. Projektuje się na nim miejsca do siedzenia oraz tablice informacyjne i opisujące historię Gminy Hażlach. Plac przecina ciąg komunikacyjny łączący obydwie części terenu objętego zakresem projektu. Na osi ciągu pieszego zaprojektowano budynek handlowy wraz z wiatą przystankową. Pozostałą część terenu stanowią będzie zieleń ozdobna wysoka i niska w tym okazałe dęby.</p> <p>2. Wykonanie placu zabaw w kształcie prostokąta o wym. 13,4 x 16,2m o nawierzchni piaszczystej. Plac zabaw będzie wyposażony w elementy zabawowe dostosowane do potrzeb małych i starszych dzieci, w tym do osób niepełnosprawnych.</p>
<p>3. We wschodniej części działki 23/33 zaprojektowano pumtrack - rowerowy plac zabaw składający się z dwóch części modułowej składającej się z prefabrykowanych elementów oraz części asfaltowej. Pumtrack modułowy owalny o długości toru 37,0 m. Z pumtracków mogą korzystać rowerzyści, rolkarze, deskarze jak i osoby jeżdżące na hulajnogach. Pumtrack asfaltowy o długości 188 mb, na torze zlokalizowane zostaną 4 bandy, jedna duża hopka typu wulkan oraz kilkadziesiąt pompek. Tor przeznaczony jest dla osób jeżdżących na bmx'ach, deskorolkach, rolkach i hulajnogach.</p>
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa</p> <p>Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej służącej aktywizacji i integracji mieszkańców.</p> <p>Obszar opracowania zlokalizowany jest w centralnej części miejscowości Hażlach przy skrzyżowaniu ul. Głównej i Długiej. Przez działkę nr 57/9 przebiega zatoczka dla autobusów z wiatą przystankową. Pozostałą część działki stanowi „wysepka” przy skrzyżowaniu, na której zlokalizowany jest kiosk handlowy oraz rosną okazałe dęby. Działka nr 57/8 obecnie nie jest zagospodarowana i w całości jest porośnięta trawą. Nie stwarza możliwości dla mieszkańców w zakresie wspólnie spędzonego czasu. Niska estetyka, brak infrastruktury wypoczynkowej, typu ławki sprawia, że miejsce nie spełnia swojej funkcji integrującej funkcjonalnie i przestrzennie dla miejscowości. Ponadto projekt będzie stanowił uzupełnienie dla realizowanego obecnie przedsięwzięcia w budynku dawnego spichlerza, który dzięki przeprowadzonym pracom będzie pełnił funkcję muzeum – Domu Przyrodnika.</p> <p>Inwestycja w znaczny sposób poprawi estetykę centrum wsi oraz poprawi układ komunikacyjny, co wpłynie korzystnie na spójność funkcjonalno-przestrzenną. Dzięki temu miejscowość może stać się bardziej atrakcyjna dla rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej. Dzięki powstaniu placu zabaw oraz pumtrackowi powstanie miejsce gdzie mieszkańcy, zarówno dzieci, młodzież i dorośli będą mogli aktywnie spędzać czas wolny.</p> <p>Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niezadawalający stan przestrzeni publicznej • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym • wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych <p>Realizuje następujące cele:</p> <p>CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej
<p>Grupa docelowa: mieszkańcy OR Hażlach oraz osoby uczestniczące w wydarzeniach kulturalnych i sportowych z pozostałych OR</p>
<p>Szacunkowa wartość 1 036 348,00 PLN</p>
<p>Źródło finansowania: RPO WSL, działanie 10.3/ PROW</p>

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.) - 913 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha) – 0,18</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o protokół zdawczo-odbiorczy oraz dane meldunkowe o liczbie mieszkańców.</p>
--

A3	Adaptacja poddasza Szkoły Podstawowej w Hażlachu na pomieszczenia dydaktyczne
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach, ul. Kościelna
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018-2019
Zakres działań: Przedmiotem projektu jest adaptacja poddasza na sale dydaktyczne dla uczniów – powstaną 3 sale na około 75 dzieci.	
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego. Adaptacja poddasza jest konieczna z uwagi na reformę oświaty i utworzenie ośmioklasowych szkół podstawowych. Niezbędne jest tym samym zapewnienie odpowiednich warunków nauczania dla młodych mieszkańców, co pozwoli na lepszą organizację zadań oraz prowadzenia zajęć dodatkowych – tym samym przyczyni się do osiągnięcia przez uczniów lepszych wyników, tj. poprawi się jakość kapitału społecznego. Ponadto inwestycja umożliwi utworzenie ze szkoły centrum integracji społecznej, w tym w pełni wykorzystanie powstałej pracowni multimedialnej ORANGE, która jest ogólnodostępna dla lokalnej społeczności. Z pałcówki szkolnej korzystają głównie dzieci z miejscowości Hażlach, co wynika z relatywnie dobrze rozwiniętej sieci szkół w Gminie. W przypadku prowadzenia w pomieszczeniach dodatkowej działalności (wspomniane Centrum integracji) zapewnienie pierwszeństwa udziału zagwarantowane zostanie poprzez wypełnienie karty zgłoszenia na zajęcia, która zawierać będzie adres zamieszkania uczestnika. Projekt odpowiada na następujące problemy:	
<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym • wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo 	
Realizuje następujące cele:	
Szacunkowa wartość 800 000,00 PLN	
Źródło finansowania: RPO WSL, działanie 10.3.	
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.) - 192 Powierzchnia użytkowa rewitalizowanego obiektu (m2) - 2112,60</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o protokół zdawczo-odbiorczy oraz dane Szkoły Podstawowej</p>	

A4	Stworzenia warunków do działalności spółdzielni społecznej
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Rudnik ul. Centralna 37
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023
<p>Zakres działań: W celu stworzenia warunków do utworzenia i działalności spółdzielni społecznej konieczna jest przebudowa budynku zlokalizowanego na obszarze rewitalizacji w Rudniku. Obecnie w miejscu przewidzianym na nowe usługi znajduje się garaż dla samochodu OSP. Konieczne jest dobudowanie pomieszczenia i przeniesienie do niego wspomnianego pojazdu. W miejscu dotychczasowego garażu wykonane zostanie zaplecze kuchenne, które stanie się podstawą do utworzenia spółdzielni społecznej działającej w sferze usług gastronomicznych.</p>	
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego Jednym ze sposobów poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji jest zapewnienie możliwości poprawy sytuacji finansowej. W miejscowości Rudnik zdiagnozowano potrzebę związaną zarówno z integracją mieszkańców, jak i koniecznością poprawy sytuacji w zakresie działalności gospodarczej. Sposobem minimalizacji zdiagnozowanych problemów będzie stworzenie warunków lokalowych dla założenia i prowadzenia spółdzielni społecznej. Projekt jest odpowiedzią na oczekiwania społeczne w zakresie tworzenia centrów integracji społecznej oraz inkubatorów przedsiębiorczości dla mieszkańców wsi. Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego • wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo • niedostateczne wykorzystanie wewnętrznego potencjału dla rozwoju przedsiębiorczości <p>Realizuje następujące cele: CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych <p>Grupa docelowa: mieszkańcy OR Rudnik oraz mieszkańcy pozostałych podobszarów działający w ramach planowej infrastruktury</p>	
<p>Szacunkowa wartość 800 000,00 PLN</p>	
<p>Źródło finansowania: RPO WSL, działanie 9.3.</p>	
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.) - 479 Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.) – 1 Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (szt.) – 5</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o protokół zdawczo-odbiorczy oraz dane dotyczące ewidencji liczby mieszkańców.</p>	

A5	Adaptacja poddasza szkoły w Rudniku na świetlicę wiejską
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Rudnik ul. Szkolna 1
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023
<p>Zakres działań: Przedmiotem zadania jest adaptacja poddasza budynku Powszechnej Szkoły Podstawowej w Rudniku na świetlicę dla mieszkańców wsi. W ramach prac zostanie wykonana adaptacja poddasza na pomieszczenia świetlicy, sanitariaty; zostanie dobudowana zewnętrzna klatka schodowa oraz winda.</p>	
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury na rzecz aktywizacji społecznej mieszkańców. Realizacja przedsięwzięcia ma na celu stworzenie wysokiej jakości, odpowiadającej potrzebom społecznym, przestrzeni do spędzania wolnego czasu. W miejscowości brakuje miejsca dla działania mieszkańców nawet w ramach istniejącego Stowarzyszenia. Braki infrastrukturalne nie pozwalają na aktywną integrację mieszkańców i zwiększenie ich uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Część mieszkańców, zwłaszcza starszych czy niepełnosprawnych nie ma możliwości regularnych dojazdów do sąsiednich miejscowości, w których realizowane są inicjatywy kulturalne. Powoduje to ich wykluczenie społeczne. Projekt jest odpowiedzią na oczekiwania społeczne w zakresie tworzenia świetlicy dla mieszkańców wsi. Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego • wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym <p>Realizuje następujące cele: CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych <p>Grupa docelowa: mieszkańcy OR Rudnik oraz mieszkańcy pozostałych podobszarów działający w ramach planowej infrastruktury</p>	
<p>Szacunkowa wartość 800 000,00 PLN</p>	
<p>Źródło finansowania: RPO WSL, działanie 10.3.</p>	
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.) - 479 os. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.) - 1 Powierzchnia użytkowa rewitalizowanego obiektu (m²) 182 m² * * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o protokół zdawczo-odbiorczy oraz dane dotyczące ewidencji liczby mieszkańców.</p>	

A6	Utworzenie Otwartej Strefy Aktywności w Rudniku
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Rudnik ul. Centralna
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018
<p>Zakres działań: Zakres działań obejmuje budowę strefy aktywności w wariantcie podstawowym, tj. zawierającym: siłownię plenerową (min. 6 urządzeń), strefę relaksu (min. 4 ławki, plenerowy stolik do gier planszowych np. szachy/warcaby, zagospodarowanie zieleni), ogrodzenie terenu.</p> <p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest zapewnienie spójności funkcjonalno-przestrzennej poprzez stworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznej ukierunkowanej na rekreację i wypoczynek Projekt jest odpowiedzią na oczekiwania społeczne w zakresie tworzenia stref aktywności sportowo-rekreacyjnych w pobliżu miejsca zamieszkania. Ogólnodostępna, wielofunkcyjna, plenerowa strefa aktywności skierowana jest do różnych grup wiekowych. Jest przestrzenią aktywności sportowej sprzyjającej międzypokoleniowej integracji społecznej. Obecnie w Rudniku brakuje miejsca, w którym dzieci mogłyby bezpiecznie spędzać czas wolny. Realizacja przedsięwzięcia ma przyczynić się do zapewnienia mieszkańcom obszaru rewitalizacji miejsca dla spotkań, rekreacji i wypoczynku. Zamontowany sprzęt wykorzystywany będzie zarówno przez młodzież, jak i seniorów. Zachęci tym samym mieszkańców, by swój czas wolny spędzili aktywnie i zdrowo. Pozwoli na zacieśnianie więzi sąsiedzkich, co przyczyni się do większej integracji. Przyczyni się również do propagowania wśród młodzieży aktywnego spędzania czasu, co może w przyszłości ograniczyć liczbę młodych osób, które już w młodym wieku sięgają po alkohol.</p> <p>Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niezadawalający stan przestrzeni publicznej • wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym <p>Realizuje następujące cele: CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej <p>Grupa docelowa: mieszkańcy OR Rudnik oraz mieszkańcy pozostałych OR odwiedzający Rudnik w ramach przedsięwzięć rekreacyjnych realizowanych w ramach nowopowstałej infrastruktury</p>	
<p>Szacunkowa wartość 50 000,00 PLN</p>	
<p>Źródło finansowania: Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej</p>	
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.) - 479 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha) – 0,047 *** Pomiar oparty będzie o protokół zdawczo-odbiorczy oraz dane dotyczące ewidencji liczby mieszkańców.</p>	

A7	Boisko wielofunkcyjne w Kończycach Wielkich
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Kończyce Wielkie ul. Kościelna – działka 407/4
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2020
Zakres działań:	
Budowa boiska wielofunkcyjnego w nawierzchni poliuretanowej o wym. 30m x 44m składającego się z boiska do gry w piłkę ręczną, boiska do gry w koszykówkę, boiska do gry w siatkówkę, boiska do gry w tenisa ziemnego oraz boiska do piłki nożnej wraz z wyposażeniem boisk (kosze do koszykówki, bramki, słupki, siatki), odwodnieniem, piłkochwytnymi, opaskami chodnikowymi i chodnikiem, oświetleniem boiska oraz niezbędną przebudową odcinka sieci elektroenergetycznej kolidującej z budową boiska.	
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	
Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury na rzecz aktywizacji społecznej mieszkańców. Dzięki budowie boiska mieszkańcy Kończyc Wielkich zyskają miejsce do aktywnego spędzania czasu wolnego a dzieci z pobliskiej szkoły podstawowej możliwość ciekawych zajęć sportowych. Brak odpowiedniej infrastruktury na obszarze rewitalizacji nie tylko utrudnia realizację zadań sportowych ale uniemożliwia rozszerzenie oferty skierowanej do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Popularyzowanie aktywności fizycznej ma duże znaczenie dla kształtowania charakteru młodego człowieka i promowania aktywnego trybu życia. Daje możliwość również wzbogacenia oferty spędzania czasu wolnego. Realizacja przedsięwzięcia zapewni techniczną możliwość realizacji szeregu działań sportowych oraz rekreacyjnych dla młodzieży, ale również dla osób starszych. Przyczyni się tym samym do aktywizacji i poprawy jakości kapitału społecznego.	
Projekt odpowiada na następujące problemy:	
<ul style="list-style-type: none"> • niezadawalający stan przestrzeni publicznej • niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym 	
Realizuje następujące cele:	
CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji	
<ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej. 	
Grupa docelowa: mieszkańcy OR Kończyce Wielkie oraz mieszkańcy pozostałych OR uczestniczący w przedsięwzięciach rekreacyjnych realizowanych w ramach nowopowstałej	
Szacunkowa wartość	
800 000,00 PLN	
Źródło finansowania:	
Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru	
Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.) - 2100	
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha) – 0,1364	
* * *	
Pomiar oparty będzie o protokół zdawczo-odbiorczy oraz dane dotyczące ewidencji liczby mieszkańców.	

A8	Adaptacja budynku dawnej filii szkoły podstawowej w Pogwizdowie na lokale chronione i socjalne
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Pogwizdów ul. Północna 5
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2021
Zakres działań:	
Przedmiotem projektu jest adaptacja części pomieszczeń dawnej filii szkoły podstawowej w Pogwizdowie na lokale chronione i lokale socjalne wraz ze zmianą konstrukcji dachu na całym budynku. W ramach inwestycji powstaną: 1 mieszkanie chronione i 2 lokale socjalne.	
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	
Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego	
Na dzień dzisiejszy Gmina Hażlach nie posiada mieszkań chronionych oraz posiada 13 lokali socjalnych, które za wyjątkiem jednego są zajęte. Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano zapotrzebowanie na tego typu lokale ze względu na trudną sytuację życiową mieszkańców. Według danych OPS w miejscowościach wskazanych do rewitalizacji żyje 7 osób wymagających skierowania do lokalu chronionego i/lub socjalnego. Niestety na terenie OR nie ma technicznych możliwości dla stworzenia mieszkań. Za wyborem miejsca posadowienia lokali poza bezpośrednim obszarem rewitalizacji przemawia fakt, iż Gmina posiada częściowo niezagospodarowany budynek, który z racji swojej lokalizacji i możliwości technicznych może zostać zaadaptowany do pełnienia nowej funkcji. Jest on zlokalizowany w miejscowości Pogwizdów. Miejscowość jest dobrze rozwinięta pod względem infrastrukturalnym oraz posiada dobre skomunikowanie. Budynek zlokalizowany jest w pobliżu osiedla mieszkaniowego gdzie zlokalizowane są placówki handlowe oraz w pobliżu przystanku komunikacji miejskiej którą można dojechać do ośrodka zdrowia oraz do Cieszyna – miasta powiatowego. Dogodna komunikacja oraz bliskość placówek handlowych jest szczególnie ważna dla osób kierowanych do mieszkań chronionych i socjalnych, które nie posiadają własnego samochodu. Pozwoli to na bardziej efektywne działania włączające beneficjentów wsparcia w życie społeczne. Rozważano lokalizację mieszkań na obszarze rewitalizacji. Niestety działanie to byłoby dużo bardziej kosztochłonne (a tym samym nieefektywne ekonomicznie) oraz przyczyniłoby się do izolacji mieszkańców.	
Jak już wspomniano w Pogwizdowie jest najlepszy dostęp do infrastruktury, usług oraz innych mieszkańców. Ponadto zaplanowano działania aktywizacyjne oraz pomoc dla lokatorów, która będzie realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Ośrodek Kultury, które posiadają swoje filie w miejscowości Pogwizdów.	
Projekt odpowiada na następujące problemy:	
<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego • wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo • wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych 	
Realizuje następujące cele:	
CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji	
<ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych 	
Grupa docelowa: mieszkańcy narażeni na wykluczenie społeczne zamieszkujący obszar rewitalizacji	
Szacunkowa wartość	
2 500 000,00 PLN	

<p>Źródło finansowania: RPO WSL, działanie 10.2., Poddziałanie 10.2.4</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba nowo utworzonych mieszkań w istniejących budynkach – 3 (1 chronione + 2 socjalne) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami w postaci mieszkań chronionych i wspomaganych w programie (os.) – 5 Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.) - 5 <i>Wartość docelowa może ulec zmianie. Projekt jest w fazie koncepcyjnej. Ostateczna liczba lokali mieszkalnych może zostać zwiększona w przypadku gdy pozwolą na to możliwości techniczne rewitalizowanego obiektu</i> *** Pomiar oparty będzie w oparciu o sprawozdania wnioskodawcy.</p>

A9	NIE dla wykluczenia społecznego
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach, jednostka organizacyjna Gminy, organizacja pozarządowa, GOPS
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach (GOK Główna 37), Kończyce Wielkie (świątlica wiejska ul. Ks. Olszaka 8), Rudnik (ul. Szkolna 1), Pogwizdów (ul. Cieszyńska 82)
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023
<p>Zakres działań: Zakres działań obejmuje opracowanie systemu wsparcia dla mieszkańców borykających się z ubóstwem, bezrobociem, przemocą w rodzinie i innymi problemami społecznymi, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców lokali socjalnych i chronionych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji (w tym powstałych w ramach projektu nr A8). Obejmuje on wsparcie psychologiczne oraz porady prawne, które będą świadczone przez ekspertów dostępnych podczas dyżurów w poszczególnych miejscowościach (Hażlach, Kończyce Wielkie, Rudnik). Ze względu na planowaną lokalizację mieszkań socjalnych i lokalu chronionego w miejscowości Pogwizdów dla ułatwienia dotarcia do beneficjentów wsparcia usługi świadczone będą również w tej miejscowości. Grafiki dyżurów będzie dostosowany w taki sposób by mogły z nich korzystać zarówno osoby pracujące, ale przede wszystkim osoby bezrobotne. Program aktywizacji społecznej obejmie bowiem zarówno pakiet działań aktywizujących zawodowo (w oparciu o ścisłe konsultacje z Powiatowym Urzędem Pracy), jak i wsparcie dopasowane indywidualnie dla każdej osoby, rodziny z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji i potrzeb. Będzie to kompleksowa forma wsparcia ukierunkowana na wzmocnienie kapitału społecznego i wzrost aktywności zawodowej. Ponadto świadczone będą usługi opiekuńcze dla mieszkańców lokalu chronionego. Zakres usług dostosowany zostanie do potrzeb ich odbiorcy.</p>	
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest poprawa dostępności usług dla osób narażonych na wykluczenie społeczne. Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano takie problemy jak ubóstwo czy wzrastający problem wykluczenia osób starszych czy niepełnosprawnych. Ponadto wzrasta przemoc w rodzinie, która jest skutkiem m.in. nadużywania alkoholu. Niezbędne jest podjęcie działań socjalnych, które pozwolą zahamować niekorzystne trendy oraz będą stanowiły istotne wsparcie dla rodzin. Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo 	

- wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych
- wzrastający problem przemocy w rodzinie
- rosnący problemem alkoholizmu;

Realizuje następujące cele:

CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna

- kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji
- kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację

Grupa docelowa: mieszkańcy narażeni na wykluczenie społeczne zamieszkujący obszar rewitalizacji

Szacunkowa wartość

100 000,00 PLN

Źródło finansowania:

Środki własne oraz dofinansowanie w ramach RPO WSL, działanie 9.2./9.1.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru

Liczba osób objętych wsparciem (os.) – 60

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu – 10 os.

Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych istniejących po zakończeniu projektu (szt.) - 1

* * *

Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia

A10	Wdrożenie programu "Pomoc dla mieszkańców Gminy Hażlach"
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	GOPS
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach, Kończyce Wielkie Rudnik W związku z zakresem projektu, będzie on realizowany w szkołach zlokalizowanych w poszczególnych miejscowościach (dostęp do stołówki) oraz w siedzibie GOPS (Hażlach)
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018-2023
Zakres działań:	
Zakres działań obejmuje pomoc w zakresie dożywiania dzieci i dorosłych z rodzin o niskich dochodach i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej spowodowanej m.in. ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, przemocą w rodzinie i in. Pomoc obejmuje zapewnienie gorącego posiłku lub zapewnienie świadczenia pieniężnego na zakup żywności. Gorące posiłki wydawane będą w placówkach szkolnych działających w granicach obszaru rewitalizacji. Wsparcie w postaci świadczeń pieniężnych (spotkania z rodzinami w celu rozeznania stopnia zapotrzebowania itp.) prowadzone będzie w siedzibie GOPS w Hażlachu po wykonaniu niezbędnych prac remontowych.	

<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa</p> <p>Celem projektu jest poprawa poziomu życia rodzin o niskich dochodach. Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano konieczność wsparcia rodzin o najniższych dochodach. Jednym z doraźnych i istotnych sposobów jest zapewnienie ciepłego posiłku lub wsparcie w zakupie produktów żywnościowych. W ramach wsparcia osób narażanych na wykluczenie społeczne z powodów ubóstwa przewidziano realizację programu w oparciu o pomoc Ministerstwa Rodziny, Pracy i Pomocy Społecznej.</p> <p>W ramach wsparcia osób narażanych na wykluczenie społeczne z powodów ubóstwa przewidziano realizację programu w oparciu o pomoc Ministerstwa Rodziny, Pracy i Pomocy Społecznej.</p> <p>Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo <p>Realizuje następujące cele:</p> <p>CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację <p>Grupa docelowa: mieszkańcy narażeni na wykluczenie społeczne zamieszkujący obszar rewitalizacji.</p>
<p>Szacunkowa wartość</p> <p>65190,60 PLN</p>
<p>Źródło finansowania:</p> <p>Środki własne oraz wsparcie zewnętrzne Województwa Śląskiego</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru</p> <p>Liczba osób objętych wsparciem (os.) - 58</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia</p>

A11	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach (Kościelna 1), Kończyce Wielkie (Szkolna 1)
Przewidywany okres realizacji projektu:	2015-2018
<p>Zakres działań:</p> <p>Zakres działań obejmuje termomodernizację budynków oświatowych zlokalizowanych na terenie obszaru rewitalizacji. Szczegółowy opis prac termomodernizacyjnych: docieplenie ścian i stropów (Gimnazjum); wymiana instalacji C.O., docieplenie, wymiana stolarki drzwiowej (SP)</p>	
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa</p> <p>Celem projektu jest poprawa stanu powietrza atmosferycznego poprzez przeciwdziałanie niskiej emisji i zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. Analizy przeprowadzone na potrzeby m.in. Planu Gospodarki Niskoemisyjnej wskazały konieczność podjęcia stosownych działań na obszarze rewitalizacji, gdzie występują budynki nie spełniające wysokich norm energetycznych.</p> <p>Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niska efektywność energetyczna obiektów • przewaga nieefektywnych źródeł ogrzewania 	

<p>Realizuje następujące cele: CEL.II. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych <p>Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą wszyscy mieszkańcy podobszarów rewitalizacji</p>
<p>Szacunkowa wartość 1 916 494,73 PLN</p>
<p>Źródło finansowania: RPO WSL, działanie 4.3.</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji (m²) - 3607,27 Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO₂) - 108,662 Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (szt.) - 2 Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej (GJ/rok) - 1334,00 Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (kWh/rok) - 541468,11 Stopień redukcji PM 10 (tony/rok) - 0,03517 Zmniejszenie zużycia energii końcowej w wyniku realizacji projektu (GJ/rok) - 1946,00</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o audyty energetyczne</p>

A12	Człowiek z pasją – poznaj swoją miejscowość
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	GOK Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach (GOK Główna 37), Kończyce Wielkie (światlica wiejska ul. Ks. Olszaka 8), Rudnik (ul. Szkolna 1)
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023
Zakres działań:	Przedsięwzięcie polegać będzie na cyklicznych spotkaniach z wyjątkowymi mieszkańcami gminy, którzy z racji swojej wiedzy czy umiejętności mogą stanowić doskonałe źródło wiedzy o gminie i miejscowościach rewitalizowanych – jego historii, ciekawostkach. Spotkania organizowane będą raz w miesiącu w jednej z rewitalizowanych miejscowości
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	Realizacja projektu ma na celu aktywizację kulturalną mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację. Kulturowanie wiedzy o dziedzictwie historycznym i kulturalnym oraz o dawnych zawodach (np. rzemieślnicy, rękodzieło) w małych społecznościach lokalnych pozwoli na ich większą integrację i spójność. Spotkania z ciekawym człowiekiem może stanowić ponadto doskonały bodziec dla aktywizacji wewnętrznego potencjału mieszkańców – może zachęcić młodzież do nauki i rozwoju swojej pasji; zachęci osoby starsze do wspólnego uczestniczenia w wydarzeniach; osoby borykające się z różnymi problemami mogą podjąć próbę zmiany swojego życia. Spotkania będą otwarte dla wszystkich, w tym dla osób niepełnosprawnych, osób samotnych czy narażonych na wykluczenie społeczne. Pozwoli to na aktywne ich włączenie w życie społeczne.

<p>Zapewnienie pierwszeństwa udziału zagwarantowane zostanie poprzez wypełnienie karty zgłoszenia na zajęcia, która zawierać będzie adres zamieszkania uczestnika.</p> <p>Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym • wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych <p>Realizuje następujące cele:</p> <p>CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji
<ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację <p>Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą wszyscy mieszkańcy podobszarów rewitalizacji</p>
<p>Szacunkowa wartość 25 000,00 PLN</p>
<p>Źródło finansowania: Środki własne wnioskodawcy</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba odbiorców nowej oferty kulturalnej (os.) - 1000</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o sprawozdania GOK</p>

A13	Misja Robot
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	GOK Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach (GOK Główna 37), Kończyce Wielkie (światlica wiejska ul. Ks. Olszaka 8)
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018-2023
<p>Zakres działań: Zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację cyklicznych zajęć dla dzieci, podczas których uczestnicy budują ruchome roboty z klocków lego. Zajęcia odbywać się będą w niewielkich grupach co pozwoli na odpowiednie poświęcenie czasu uczestnikom. Ponadto ze względu na ograniczoną liczbę zestawów konstrukcyjnych jednorazowo w grupie może znajdować się 10 dzieci. Projekt realizowany będzie ze względu na kwestie lokalowe w Kończycach Wielkich i Hażlachu, skierowany będzie natomiast do dzieci z całego obszaru rewitalizacji. Zapewnienie pierwszeństwa udziału zagwarantowane zostanie poprzez wypełnienie karty zgłoszenia na zajęcia, która zawierać będzie adres zamieszkania uczestnika.</p>	
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest poprawa jakości kapitału społecznego poprzez zachęcenie najmłodszych mieszkańców do nauki. Zajęcia mają na celu obudzić w najmłodszych pasję kreowania i nauki. Dzięki zastosowaniu przyjaznych metod dzieci uczą się projektowania i budowania, co w przyszłości może przynieść wymierne efekty w postaci lepszych wyników w nauce. Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym 	

<p>Realizuje następujące cele: CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji <p>Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą najmłodszy mieszkańcy podobszarów rewitalizacji</p>
<p>Szacunkowa wartość 65 000,00 PLN</p>
<p>Źródło finansowania: Środki własne realizatora przedsięwzięcia oraz środki prywatne</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba odbiorców oferty edukacyjnej (os.) - 60</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o sprawozdania GOK</p>

A14	Organizacja warsztatów i spotkań kreatywnych dla mieszkańców
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	GOK Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach (GOK Główna 37), Kończyce Wielkie (świątlica wiejska ul. Ks. Olszaka 8), Rudnik (ul. Szkolna 1)
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018-2023
<p>Zakres działań: Przedsięwzięcie obejmuje przygotowanie oraz prowadzenie warsztatów i spotkań kreatywnych dla wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ostateczny zakres zajęć dostosowany będzie do potrzeb zgłaszanych przez mieszkańców podczas działań prowadzonych w Ośrodku Kultury. Organizator warsztatów oferować będzie opiekę instruktora oraz drobny poczęstunek w postaci kawy, herbaty. Zajęcia prowadzone będą w filiach Ośrodka Kultury na obszarze rewitalizacji oraz obiektach, które zostaną zrewitalizowane w ramach realizacji programu. Działania te realizowane będą w miejscowościach wskazanych do rewitalizacji. Zapewnienie pierwszeństwa udziału zagwarantowane zostanie poprzez wypełnienie karty zgłoszenia na zajęcia, która zawierać będzie adres zamieszkania uczestnika.</p>	
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Przedsięwzięcie ma przyczynić się do włączenia mieszkańców obszaru rewitalizacji w aktywne uczestnictwo w życiu społecznym swojej miejscowości. Jednym z najprostszych metod zaktywizowania mieszkańców jest włączenie ich w działania realizowane dla wszystkich grup wiekowych, całych rodzin. Dzięki temu, zacieśniane są więzi rodzinne, ale również sąsiedzkie. Realizowanie cyklu spotkań czy warsztatów pozwoli na zachęcenie mieszkańców do uczestnictwa nie tylko w danym spotkaniu, ale może pobudzić również potencjał do wdrażania własnych pomysłów związanych z działalnością kulturalną na rzecz poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji.</p> <p>Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym <p>Realizuje następujące cele: CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji 	

Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą wszyscy mieszkańcy podobszarów rewitalizacji
Szacunkowa wartość 50 000,00 PLN
Źródło finansowania: Środki własne realizatora przedsięwzięcia oraz środki prywatne
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba odbiorców oferty kulturalnej (os.) - wartość docelowa zostanie określona na etapie rzeczowej realizacji projektu. Obecnie z całej oferty zajęć korzysta 196 mieszkańców całej gminy. Oczekiwanym stanem dla obszaru rewitalizacji jest wartość 100 stałych odbiorców z samego obszaru rewitalizacji. * * * Pomiar oparty będzie o sprawozdania GOK

A15	Dom Ludowy w Pogwizdowie jako integrator stwarzający infrastrukturalne warunki dla aktywizacji lokatorów mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Pogwizdów ul. Cieszyńska 82, działka 1005
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023
Zakres działań: Modernizacja i adaptacja budynku zlokalizowanego w centrum miejscowości Pogwizdów (ul. Cieszyńska 82) na pełnienie nowych funkcji społecznych. W budynku zostaną wygoszpodarowane pomieszczenia na punkt przyjęć mieszkańców przez Pracownika Ośrodka Pomocy Społecznej oraz swoje pomieszczeni będzie miała filia Domu Kultury, w którym będą realizowane działania aktywizacyjne dla lokatorów projektowanych mieszkań socjalnych i chronionych oraz dla mieszkańców rewitalizowanych miejscowości, którzy pracują w Pogwizdowie oraz korzystają z usług świadczonych w miejscowości. Jest to bowiem swoiste Centrum rozwoju gminy Hażlach.	
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest zapewnienie odpowiednich warunków dla działań społecznych realizowanych dla mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem lokatorów projektowanych mieszkań socjalnych i chronionych. Ponadto Pogwizdów stanowi miejsce pracy dla części mieszkańców pochodzących z podobszarów rewitalizacji, zarówno z Hażlach, Kończyce Wielkie i Rudnik, w obrębie których zdiagnozowano takie potrzeby rewitalizacyjne, jak aktywizacja kulturalna i społeczna mieszkańców, wsparcie osób narażonych na wykluczenie ze względu na ubóstwo, chorobę, wiek; przeciwdziałanie rozwojowi patologii społecznej. Budynek będzie stanowił miejsce, w którym będzie można zorganizować zajęcia dla różnych grup odbiorców (osób narażonych na wykluczenie), np. w ramach projektu A9 „NIE dla wykluczenia społecznego”. W budynku bowiem planuje się wygoszpodarować miejsce na punkt dla pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, którzy świadczą usługi dla mieszkańców obszarów rewitalizacji, ale co jest szczególnie istotne w przypadku bezpośredniej współpracy i pomocy lokatorom projektowanych lokali chronionych oraz socjalnych zrealizowanych w ramach projektu A8. Ponadto jak wspomniano wyżej, powstaną warunki dla prowadzenia działalności kulturalnej mającej na celu włączenie społeczne poprzez działania kulturalne. Projekt odpowiada na następujące problemy: <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego 	

<ul style="list-style-type: none"> wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym <p>Realizuje następujące cele: CEL.II. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych <p>Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą wszyscy mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji w tym lokatorzy projektowanych lokali socjalnych i chronionych</p>
<p>Szacunkowa wartość 2 500 000,00 PLN</p>
<p>Źródło finansowania: Środki własne Wnioskodawcy oraz ewentualne wsparcie w ramach RPO WSL, działanie 10.3</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.) - 1 Powierzchnia rewitalizowanego obiektu (m2) - 340,89</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia oraz o protokół zdawczo-odbiorczy</p>

A16	Park rekreacyjny w Kończycach Wielkich jako przestrzeń aktywizująca mieszkańców
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Kończyce Wielkie, dz. 393/3
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023
<p>Zakres działań: Zakres prac obejmuje uporządkowanie przestrzeni publicznych i terenów zielonych pomiędzy ulicą Dębina a ścieżką Zdrowia hrabiny Gabrieli Thun – Hohenstein. Teren zostanie funkcjonalnie powiązany ze wspomnianą ścieżką tematyczną. Planowane prace dotyczą wykonanie nowych nasadzeń oraz montaż infrastruktury parkowej (ławki, kosze na śmieci itp.) oraz budowę małej tężni solankowej.</p>	
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej służącej aktywizacji oraz integracji mieszkańców. Projekt stanowi kontynuację działań Gminy Hażlach zmierzających do poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji a przede wszystkim aktywizację wewnętrznego potencjału jego mieszkańców. projektowany park ma stanowić funkcjonalno-przestrzenne powiązanie z funkcjonującą już „ścieżką zdrowia hrabiny Thun-Hohenstein”, która powstała w wyniku realizacji projektu wspartego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska. Przedmiotem projektu było wykonanie utwardzenia ścieżki dla pieszych wraz z oświetleniem i umocnieniem brzegu cieku oraz wykonanie urządzeń siłowni zewnętrznej.</p>	

Dzięki kompleksowości obu przedsięwzięć zapewnione zostanie powiązanie ze sobą dwóch atrakcji dziedzictwa kulturowego na obszarze rewitalizacji w Kończycach Wielkich: drewnianego kościoła pw. św. Michała Archanioła oraz późnobarokowej kaplicy Opatrzności Bożej

Projekt odpowiada na następujące problemy:

- niezadawalający stan przestrzeni publicznej
- niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym
- wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych

Realizuje następujące cele:

CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji

- kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej

Grupa docelowa: mieszkańcy OR (OR Kończyce Wielkie)

Szacunkowa wartość

1 500 000,00 PLN

Źródło finansowania:

RPO WSL, działanie 10.3

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha) – 1,14

* * *

Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia: na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego

A17	Rewitalizacja Kompleksu Pałacowo – Parkowego w Kończycach Wielkich
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Inwestor prywatny – właściciel obiektu
Lokalizacja projektu/adres	Kończyce Wielkie, Zamkowa 20
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023
Zakres działań:	
Zakres prac obejmie remont oraz adaptacja zabytkowego Kompleksu Pałacowo – Parkowego w Kończycach Wielkich oraz przystosowanie go do pełnienia nowych funkcji. Budynek pałacu oraz przynależne do niego tereny parkowe oraz ogrodowe poddane zostaną odnowie oraz adaptacji na potrzeby stworzenia atrakcyjnej infrastruktury wypoczynkowej, konferencyjnej, kulturalnej.	
Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa	
Celem projektu jest zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury oraz przestrzeni publicznej służącej aktywizacji (społecznej i gospodarczej) oraz integracji mieszkańców. Adaptacja obiektu na potrzeby nowych funkcji umożliwi stworzenie przestrzeni otwartej i kulturotwórczej, a kompleksowo przeprowadzona rewitalizacja infrastrukturalna da szansę na stworzenie wzorcowej inwestycji o ponadregionalnych charakterze, która swoją wyjątkowością przyciągnie nie tylko miłośników zabytków. Odrestaurowane przestrzenie zostaną przeznaczone na działalność komercyjną i społeczną. Zgodnie z opinią Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków pałac jest jednym z najcenniejszych obiektów tego typu w regionie. Jego lokalizacja na obszarze borykającym się m.in. z bezrobociem i ubóstwem stanowi olbrzymi potencjał jako miejsce, które w wyniku podjętych działań, pozwoli na rozpoczęcie pozytywnych zmian na obszarze rewitalizacji.	

Będzie to inwestycja prywatna, która zagwarantuje mieszkańcom miejsca pracy oraz dodatkowy dochód np. w postaci dostawy lokalnych usług i produktów lokalnych. Ponadto miejsce to (część parkowa) będzie mogła służyć organizacji działań kulturalnych i społecznych, co przyczyni się do włączenia mieszkańców w aktywne działania na rzecz poprawy jakości życia w Kończycach Wielkich oraz pozwoli zainicjować np. rozwój przedsiębiorczości.

Projekt odpowiada na następujące problemy:

- niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego
- niedostateczne wykorzystanie wewnętrznego potencjału dla rozwoju przedsiębiorczości
- niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym
- wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo i bezrobocie

Realizuje następujące cele:

CEL.2. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji

- kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych
- kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej

CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna

- kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji

Grupa docelowa: mieszkańcy OR (OR Kończyce Wielkie)

Szacunkowa wartość

12 000 000,00 PLN

Źródło finansowania:

Środki prywatne wnioskodawcy, środki krajowe lub unijne na wsparcie przedsiębiorców

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru

Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.) – 1

Powierzchnia rewitalizowanego obiektu (m²) : 2 107

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha) – 4,84

Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia: na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego

A18	Aktywność dla rewitalizacji
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach, jednostki organizacyjne Gminy – szkoły, GOK, sołectwa
Lokalizacja projektu/adres	Kończyce Wielkie (boisko wielofunkcyjne), Rudnik (OSA) Hażlach (pumptrack- tereny wokół dawnego Spichlerzu, Orlik, sala gimnastyczna)
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023

<p>Zakres działań: Zakres działań obejmuje imprezy sportowo-rekreacyjne dla mieszkańców miejscowości wskazanych do rewitalizacji z różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów. Aby zaktywizować mieszkańców w ramach projektu oferowane będą różnorodne formy aktywności: zawody sportowe, rowery (zawody na pumptracku, rajdy rowerowe), mecze towarzyskie, zabawy sportowo-rekreacyjne. Zabawy i konkurencje będą dostosowane do osób o zróżnicowanej sprawności fizycznej, będą okazją do integracji społeczeństwa i zmiany stylu życia na aktywny.</p>
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest poprawa dostępności do aktywności dla mieszkańców Gminy a w szczególności dla osób narażonych na wykluczenie społeczne. Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano takie problemy jak ubóstwo czy wzrastający problem wykluczenia osób starszych czy niepełnosprawnych. Ponadto wzrasta przemoc w rodzinie, która jest skutkiem m.in. nadużywania alkoholu. Niezbędne jest podjęcie działań, które pozwolą na aktywne i ciekawe zagospodarowanie czasu wolnego. Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo • wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych • wzrastający problem przemocy w rodzinie • rosnący problemem alkoholizmu;
<p>Realizuje następujące cele: CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji • kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację <p>Grupa docelowa: mieszkańcy narażeni na wykluczenie społeczne zamieszkujący obszar rewitalizacji</p>
<p>Szacunkowa wartość 50.000 PLN</p>
<p>Źródło finansowania: Środki własne oraz dofinansowanie w ramach programów krajowych i unijnych</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba osób objętych wsparciem (os.) – 1000 * * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia</p>

A19	Poprawa efektywności kształcenia ogólnego w Szkole Podstawowej w Hażlachu
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach, Szkoła Podstawowa w Hażlachu
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach Szkoła Podstawowa, ul. Kościelna
Przewidywany okres realizacji projektu:	2019-2023

<p>Zakres działań: Kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej, w tym doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów; Tworzenie warunków do nauczania metodą eksperymentu; Realizacja kompleksowego programu wspomagającego szkołę w procesie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz wsparcie ucznia młodszego; doskonalenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli</p>
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest poprawa efektywności kształcenia ogólnego w Szkole Podstawowej w Hażlachu. Dzięki realizacji projektu zostaną wyrównane szanse edukacyjne dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, ubogich z obszaru objętego rewitalizacją. Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo • wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych • wzrastający problem przemocy w rodzinie • rosnący problemem alkoholizmu; <p>Realizuje następujące cele: CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji • kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację <p>Grupa docelowa: Dzieci i młodzież narażona na wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo zamieszkujący obszar rewitalizacji</p>
<p>Szacunkowa wartość 100.000 PLN</p>
<p>Źródło finansowania: RPO WSL, działanie 11.1.</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba osób objętych wsparciem (os.) – 50 dzieci * * * Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia</p>

II.3.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W ramach rewitalizacji przewidziano również realizację przedsięwzięć istotnych ze względu na realizowanie poszczególnych kierunków działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Ze względu na ich zakres oraz koncepcyjną fazę przygotowania stanowią one tzw. działania uzupełniające.

B1	Wszechstronny Konkurs Sołectw o przechodni puchar Kicaka
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	GOK Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach, Kończyce Wielkie, Rudnik
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018-2023

Zakres działań:

Przedsięwzięcie ma stanowić element aktywizacji kulturalnej mieszkańców, w tym mieszkańców rewitalizowanych miejscowości. Konkurs będzie dotyczył różnych sfer działalności kulturalnej i dedykowany będzie różnym grupom odbiorców oddzielnie. Będzie realizowany cyklicznie, w krótkich odstępach czasu by zapewnić stałą aktywność mieszkańców. W ramach nagrody przekazywany będzie przechodni puchar Hażlaskiego Kicaka, który zostanie przygotowany i wykonany zgodnie z modelem gminnej maskotki związanej z miejscową legendą.

Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa

Projekt ma na celu zaktywizowanie kulturalne mieszkańców oraz wewnętrzną integrację społeczności lokalnych. Dzięki cykliczności wydarzenia mieszkańcy, którzy podejmą się uczestniczenia w konkursie będą zachęcani do stałej współpracy i działania w ramach danej społeczności lokalnej. Zakres przedmiotowy konkursu (który jest na etapie koncepcyjnym), ma zostać tak opracowany, by znalazły w nim dla siebie miejsce najmłodszy, ale i starsi, całe rodziny itp. Współpraca ma na celu zaangażowanie wszystkich, w tym osoby narażone na wykluczenie społeczne z różnych (zdiagnozowanych w ramach programu) powodów. Pozwoli to na poprawę ich poczucia wartości i większe zaangażowanie.

Projekt odpowiada na następujące problemy:

- niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym

Realizuje następujące cele:

CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna

- kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji
- kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację

Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą wszyscy mieszkańcy w tym z podobszarów rewitalizacji

Szacunkowa wartość

Projekt jest na etapie koncepcyjnym. Jego szacunkowa wartość zostanie określona na późniejszym etapie

Źródło finansowania:

Środki własne realizatora

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru

Liczba odbiorców oferty kulturalnej (os.) - wartość docelowa zostanie określona na etapie rzeczowej realizacji projektu.

* * *

Pomiar oparty będzie o sprawozdania GOK

B2	Dotknij kultury
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	GOK Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach, Kończyce Wielkie, Rudnik
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018-2023

<p>Zakres działań: Przedmiotowe przedsięwzięcie polegać będzie na cyklicznym organizowaniu wyjazdów do instytucji kultury zlokalizowanych poza gminę, np. do teatrów w Katowicach. W pierwszym etapie wydarzenie będzie realizowane w oparciu o opłaty uczestników. WS przypadku możliwości pozyskania wsparcia zewnętrznego lub pozyskania sponsorów uczestnictwo będzie bezpłatne.</p>
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Przedmiotowe przedsięwzięcie ma na celu zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w kulturze, a co za tym idzie wzmocnienie wewnętrznego potencjału kapitału społecznego. Pozwoli to zachęcić mieszkańców do lepszego zapoznania się z kulturą, która z racji ograniczonych środków i ograniczonych możliwości lokalowych nie jest dostępna na terenie gminy. Ponadto projekt ma wpłynąć na lepszą integrację osób w ramach poszczególnych miejscowości (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji) Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym <p>Realizuje następujące cele: CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji • kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację <p>Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą wszyscy mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji</p>
<p>Szacunkowa wartość 42 000 PLN Wartość całkowita może ulec zmianie, ponieważ projekt jest na etapie koncepcyjnym.</p>
<p>Źródło finansowania: Środki własne realizatora przedsięwzięcia oraz środki prywatne</p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba odbiorców oferty kulturalnej (os.) - wartość docelowa zostanie określona na etapie rzeczowej realizacji projektu.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o sprawozdania GOK</p>

B3	Historia, która łączy
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	GOK Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Czeski Cieszyn, Gmina Hażlach (Kończyce Wielkie)
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018
<p>Zakres działań: W ramach projektu "Historia, która łączy", zrealizowane zostaną działania mające na celu wzmocnienie integracji na poziomie lokalnym oraz zainteresowanie mieszkańców (oraz turystów) z obu stron granicy dziejami Śląska Cieszyńskiego w jego historycznych granicach, w końcowym okresie II wojny światowej, a także przełamywanie barier i odrzucenie stereotypów w poznawaniu wspólnej historii. Działania realizowane w projekcie:</p>	

1. Stworzenie wspólnego polsko-czeskiego zespołu redakcyjnego mającego na celu przygotowanie wydawnictwa naukowego poświęconego bitwie o Śląsk Cieszyński. Książka zostanie przygotowana z wykorzystaniem aparatu naukowego, zgodnie z zasadami metodologii badań historycznych (wykorzystanie nieznanych dotąd dokumentów pochodzących z odtajnionych archiwów wojskowych Armii Czerwonej, dostępnych bezpośrednio w internetowej bazie danych Ministerstwa Obrony Federacji Rosyjskiej w ramach projektu "Pamięć Naroda").
2. Wydanie i promocja książki "Bitwa o Śląsk Cieszyński 1945". Książka zostanie wydana w nakładzie 500 szt. i będzie dystrybuowana bezpłatnie. Prezentacja książki odbędzie się w czerwcu 2018 roku i poprzedzi organizację Rodzinnego Pikniku Historycznego w Kończycach Wielkich (przełom czerwca i lipca 2018 roku). Dodatkowo na zakończenie projektu (wrzesień 2018 roku) odbędzie się specjalne spotkanie autorskie, podczas którego książka będzie promowana wśród mieszkańców i turystów z obu stron granicy. Książka dostępna będzie także do pobrania w formie PDF na stronach internetowych partnerów projektu oraz na stronie www.front1945.cieszyn.pl. Każdy rozdział będzie zakończony streszczeniem w języku czeskim i angielskim.
3. Organizacja Rodzinnego Pikniku Historycznego w Kończycach Wielkich (przełom czerwca i lipca 2018r.) wraz z inauguracją imprezy (forma zaproszenia do odwiedzenia Pikniku w Kończycach Wielkich) na rynku w Czeskim Cieszynie. W programie Pikniku w Kończycach Wielkich m.in.: prezentacja polskich i czeskich pojazdów wojskowych oraz militariów.

Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa

Projekt "Historia, która łączy", ma na celu wzmocnienie integracji na poziomie lokalnym oraz poprawę wzajemnych stosunków odnoszących się do sposobu postrzegania historii z końcowego okresu II wojny światowej. Poprzez naukowe fakty a także zachęcenie do udziału mieszkańców oraz turystów z obu stron granicy w Rodzinnym Pikniku Historycznym obejmującym m.in. prezentację polskich i czeskich pojazdów wojskowych oraz militariów, a także rekonstrukcje wojenne i batalistyczne, projekt przełamuje uprzedzenia i mobilizuje do poznania wiedzy historycznej na temat historii terenów przygranicznych. Wydarzenia związane z prezentacją militariów stanowią także element atrakcji turystycznej działającej niczym magnes dla mieszkańców obu przygranicznych regionów, kraju morawskośląskiego oraz województwa śląskiego, do odwiedzenia miejscowości przygranicznych reprezentowanych przez partnerów projektu. Zwiększenie intensywności współpracy w zakresie promowania wspólnej historii Śląska Cieszyńskiego rozwiązuje także problem spójności na poziomie lokalnym dotyczącym postrzegania wspólnej polsko-czeskiej historii.

Projekt pozwoli włączyć wszystkich mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji, na którym realizowany będzie projekt) w życie kulturalne – zachęci do poznania dziedzictwa historycznego i kulturalnego własnej małej ojczyzny i może tym samym zainicjować dalsze oparte o aktywność kulturalną działania integrujące mieszkańców.

Projekt odpowiada na następujące problemy:

- niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym

Realizuje następujące cele:

CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna

- kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji

Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą wszyscy mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji

Szacunkowa wartość

109 200,00 PLN INTERREG VA

Źródło finansowania:

INTERREG VA

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Liczba partnerów zaangażowanych – 2 szt.</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Pomiar oparty będzie o informację monitoringową otrzymaną od realizatora przedsięwzięcia</p>

B4	Działania informacyjno-promocyjne w zakresie przeciwdziałania niskiej emisji
Podmiot zgłaszający i realizujący projekt	Gmina Hażlach
Lokalizacja projektu/adres	Hażlach, Kończyce Wielkie, Rudnik
Przewidywany okres realizacji projektu:	2018-2023
<p>Zakres działań: Działania marketingowe, kampanie edukacyjne organizowane przy współpracy ze szkołami, jednostkami organizacyjnymi gminy oraz organizacjami pozarządowymi.</p>	
<p>Cele, które realizuje projekt, grupa docelowa Celem projektu jest poprawa stanu powietrza atmosferycznego oraz poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców. Odpowiednio przeprowadzona kampania edukacyjna i informacyjna pozwoli przekonać większą liczbę mieszkańców obszaru rewitalizacji do zmiany źródła ogrzewania. Władze Gminy mają świadomość, że mieszkańcy powinni zdobyć wiedzę o korzyściach płynących z eksploatacji odnawialnych źródeł energii, o sposobach ich funkcjonowania oraz o możliwościach pozyskiwania dofinansowania na ich budowę. Projekt odpowiada na następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niska efektywność energetyczna obiektów • przewaga nieefektywnych źródeł ogrzewania <p>Realizuje następujące cele: CEL.II. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej, w tym na potrzeby realizacji działań społecznych <p>Grupa docelowa: bezpośrednimi odbiorcami będą wszyscy mieszkańcy ze szczególnym uwzględnieniem podobszarów rewitalizacji</p>	
<p>Szacunkowa wartość 20 000,00 PLN</p>	
<p>Źródło finansowania: Środki własne Wnioskodawcy oraz WFOŚiGW</p>	
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem pomiaru Wskaźniki zostaną doprecyzowane na etapie rzeczowego zakresu realizacji inwestycji</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>Sprawozdania wnioskodawcy oraz materiały przygotowane na potrzeby kampanii</p>	

II.4. Mechanizm zapewnienia komplementarności działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Komplementarność działań w zakresie rewitalizacji stanowi kluczowy element Programu Rewitalizacji. Zapewnienie właściwych powiązań i spójności pomiędzy przedsięwzięciami przyczyni się do efektywnego wdrożenia planu wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej.

Komplementarność przejawia się w różnych wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania. Poniżej scharakteryzowano mechanizmy, dzięki którym możliwe jest zapewnienie komplementarności pomiędzy przedsięwzięciami w zakresie rewitalizacji, a także pomiędzy działaniami różnych podmiotów na obszarze objętym rewitalizacją. Poniżej zamieszczono matryce powiązań podstawowych, bezpośrednich pomiędzy zdiagnozowanymi potrzebami rewitalizacyjnymi a celami, kierunkami działań oraz zadaniami.

Tab. 16. Matryca powiązań między potrzebami rewitalizacyjnymi a celami, kierunkami działań i zadaniami

POTRZEBA REWITALIZACYJNA	PROBLEM	CEL	KIERUNEK DZIAŁAŃ	ZADANIE (NR)
aktywizacja kulturalna, społeczna i sportowa mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo - wzrastający problem przemocy w rodzinie - wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych - rosnący problemem alkoholizmu; 	I	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji 	A12, A13, A14, A16, A18, A19, B1, B2, B3
zacieśnienie więzi społecznych i integracji	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym - wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo - wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych 	I	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji - kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację 	A5, A12, A14, A16, A18, B1, B2, B3
wsparcie osób narażonych na wykluczenie ze względu na ubóstwo, chorobę, wiek, bezrobocie itp.	<ul style="list-style-type: none"> - wykluczenie społeczne ze względu na ubóstwo - wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych 	I	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji - kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację 	A8, A9, A10, A12, A14, A16, B1, B3
przeciwdziałanie rozwojowi patologii społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - wzrastający problem przemocy w rodzinie - rosnący problemem alkoholizmu; 	I	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań I.2. Włączenie społeczne osób narażonych na marginalizację 	A9, A14, B1
wsparcie potencjału przedsiębiorczego mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne wykorzystanie wewnętrznego potencjału dla rozwoju przedsiębiorczości 	I	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań I.1. Ożywienie potencjału wewnętrznego obszaru rewitalizacji 	A4, A17
zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> - niezadawalający stan przestrzeni publicznej - wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych 	II	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej 	A1, A2, A6, A16

	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym 			
zapewnienie infrastrukturalnych warunków dla realizacji działań z zakresu kultury, sportu i rekreacji oraz edukacji	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczny rozwój i stan infrastruktury na rzecz wzmocnienia jakości kapitału społecznego - wzrastający problem wykluczenia osób niepełnosprawnych i osób starszych - niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym 	II	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań II.1. Zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej - kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej 	A1, A3, A4, A5, A7, A8, A15, A17, A16
poprawa stanu powietrza atmosferycznego	<ul style="list-style-type: none"> - niska efektywność energetyczna obiektów - przewaga nieefektywnych źródeł ogrzewania 	II	<ul style="list-style-type: none"> - kierunek działań II.2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej 	A11, B4

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane będą głównie w granicach wyznaczonych obszarów rewitalizacji zgodnie ze zdiagnozowanymi problemami i potrzebami rewitalizacyjnymi. Efekty osiągnięte w ramach działań oddziaływać będą pośrednio na wszystkie podobszary rewitalizacji. Zwrócono szczególną uwagę na wzajemne powiązania zaproponowanych przedsięwzięć szczególnie problematycznych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Działania infrastrukturalne realizowane w obszarze rewitalizacji stanowią uzupełnienie dla przedsięwzięć społecznych. Dzięki spełnieniu tego warunku zagwarantowana zostanie większa efektywność działań naprawczych. Realizacja zaplanowanych działań będzie zapobiegać dyfuzji stanu kryzysowego na inne obszary gminy. Projektując listę kluczowych przedsięwzięć wzięto pod uwagę również istotny czynnik zachowania spójności społecznej – tzn., że w części przedsięwzięć będą również mogli uczestniczyć mieszkańcy spoza obszaru rewitalizacji. Niedopuszczalnym jest bowiem doprowadzenie do sytuacji przeniesienia sytuacji kryzysowej na inny obszar. Takie podejście pozwoli na minimalizację ryzyka rozprzestrzeniania się zjawiska wykluczenia społecznego i pogłębiania go przez działania rewitalizacyjne.

Tab. 17. Matryca powiązań projektów infrastrukturalnych oraz miękkich.

NR	TYTUŁ	PROJEKT EFS	PROJEKT MIĘKKI (POZOSTAŁE)
A1	Przebudowa z rozbudową oraz zmianą sposobu użytkowania budynku Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z remontem powierzchni	A9	A10; A12; A13; A14; B1; B2; B3
A2	Zagospodarowanie terenów wokół dawnego spichlerza w Hażlachu	-	A18
A3	Adaptacja poddasza Szkoły Podstawowej w Hażlachu na pomieszczenia dydaktyczne	A9	A12; A13; A14; A19; B1; B2; B3
A4	Stworzenia warunków do działalności spółdzielni socjalnej	A9	
A5	Adaptacja poddasza szkoły na świetlice wiejską	A9	A10, A12; A13; A14; B1; B2; B3
A6	Utworzenie Otwartej Strefy Aktywności w Rudniku	-	A18
A7	Boisko wielofunkcyjne w Kończycach Wielkich	-	A18
A8	Adaptacja budynku dawnej filii szkoły podstawowej w Pogwizdowie na lokale chronione i socjalne	A9	-
A15	Dom Ludowy w Pogwizdowie jako integrator stwarzający infrastrukturalne warunki dla aktywizacji lokatorów mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych	A9	A10, A12; A14; B2; B3
A16	Park rekreacyjny w Kończycach Wielkich jako przestrzeń aktywizująca mieszkańców	-	A18
A17	Rewitalizacja Kompleksu Pałacowo – Parkowego w Kończycach Wielkich	-	A12; B2, B3

Źródło: opracowanie własne

Jedynymi przedsięwzięciami realizowanymi poza obszarem rewitalizacji są zadania nr A8 oraz A15. Zadanie A8 dotyczy adaptacji pomieszczeń w byłej szkole na mieszkania socjalne i lokal chroniony. Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano zapotrzebowanie na tego typu lokale ze względu na trudną sytuację życiową mieszkańców. Według danych OPS w miejscowościach wskazanych do rewitalizacji żyje 7 osób wymagających skierowania do lokalu chronionego i/lub socjalnego. Niestety na terenie OR nie ma technicznych możliwości

dla stworzenia mieszkań. Za wyborem miejsca posadowienia lokali przemawia fakt, iż Gmina posiada częściowo niezagospodarowany budynek, który z racji swojej lokalizacji i możliwości technicznych może zostać zaadaptowany do pełnienia nowej funkcji. Jest on zlokalizowany w miejscowości Pogwizdów. Miejscowość jest dobrze rozwinięta pod względem infrastrukturalnym oraz posiada dobre skomunikowanie. Budynek znajduje się w pobliżu osiedla mieszkaniowego gdzie zlokalizowane są placówki handlowe oraz w pobliżu przystanku komunikacji miejskiej którą można dojechać do ośrodka zdrowia oraz do Cieszyna – miasta powiatowego. Dogodna komunikacja oraz bliskość placówek handlowych jest szczególnie ważna dla osób kierowanych do mieszkań chronionych i socjalnych, które nie posiadają własnego samochodu. Pozwoli to na bardziej efektywne działania włączające beneficjentów wsparcia w życie społeczne. Rozważano lokalizację mieszkań na obszarze rewitalizacji. Niestety działanie to byłoby dużo bardziej kosztochłonne (a tym samym nieefektywne ekonomicznie) oraz przyczyniłoby się do izolacji mieszkańców. Jak już wspomniano w Pogwizdowie jest najlepszy dostęp do infrastruktury, usług oraz innych mieszkańców. Ponadto zaplanowano działania aktywizacyjne oraz pomoc dla lokatorów, która będzie realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Ośrodek Kultury, które posiadają swoje filie w miejscowości Pogwizdów. Działania społeczne ukierunkowane na poprawę jakości życia przyszłych lokatorów zawiera m.in. projekt A9 „NIE dla wykluczenia społecznego” oraz wspomniany wyżej projekt A15 obejmujący dostosowanie pomieszczeń budynku tzw. dawnej Macierzy dla podmiotów świadczących te usługi, tj. GOPS i GOK. Zapewnienie infrastrukturalnych warunków (A15) dla realizacji m.in. projektu A9 zapewni kompleksowość rozwiązania nie tylko problemów przyszłych lokatorów mieszkań, ale także mieszkańców rewitalizowanych miejscowości, którzy pracują w Pogwizdowie oraz korzystają z usług świadczonych w miejscowości. Jest to bowiem swoiste Centrum rozwoju gminy Hażlach. W budynku bowiem planuje się wygospodarować miejsce na punkt dla pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, którzy świadczą usługi dla mieszkańców obszarów rewitalizacji.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Realizowane w ramach LPR projekty będą się przenikać i wzajemnie uzupełniać. Komplementarność ta wymaga koordynacji na wyższym poziomie, przy uwzględnieniu strategicznych decyzji wynikających często z innych dokumentów, a odnoszących się również do obszaru rewitalizacji. Zdiagnozowane problemy społeczne zminimalizowane zostaną przez przedsięwzięcia o charakterze „miękkim”, które zostaną wzmocnione przez zadania infrastrukturalne. Wzajemne oddziaływanie przedstawia poniższa tabela.

Tab. 18. Komplementarność wewnętrzna przedsięwzięć rewitalizacyjnych

nr	tytuł	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	B1	B2	B3	B4
A1	Przebudowa oraz zmiana sposobu użytkowania budynku Gminnej																							

	Biblioteki Publicznej wraz z remontem powierzchni																		
A2	Zagospodarowanie terenów wokół dawnego spichlerza w Hażlachu																		
A3	Adaptacja poddasza Szkoły Podstawowej w Hażlachu na pomieszczenia dydaktyczne																		
A4	Stworzenie warunków do działalności spółdzielni socjalnej																		
A5	Adaptacja poddasza szkoły na świetlicę wiejską																		
A6	Utworzenie Otwartej Strefy Aktywności w Rudniku																		
A7	Boisko wielofunkcyjne w Kończycach Wielkich																		
A8	Adaptacja budynku dawnej filii szkoły podstawowej w Pogwizdowie na lokale chronione i socjalne																		
A9	NIE dla wykluczenia społecznego																		
A10	Wdrożenie programu "Pomoc dla mieszkańców Gminy Hażlach"																		
A11	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej																		
A12	Człowiek z pasją – poznaj swoją miejscowość																		
A13	Misja Robot																		
A14	Organizacja warsztatów i spotkań kreatywnych dla mieszkańców																		
A15	Dom Ludowy w Pogwizdowie jako integrator stwarzający infrastrukturalne warunki dla aktywizacji lokatorów mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych																		
A16	Park rekreacyjny w Kończycach Wielkich jako przestrzeń aktywizująca mieszkańców																		
A17	Rewitalizację Kompleksu Pałacowo – Parkowego w Kończycach Wielkich																		
A18	Aktywność dla rewitalizacji																		
A19	Poprawa efektywności kształcenia ogólnego w Szkole Podstawowej w Hażlachu																		
B1	Wszechstronny Konkurs Sołectw o przechodni puchar Kicaka																		
B2	Dotknij kultury																		
B3	Historia, która łączy																		
B4	Działania informacyjno-promocyjne w zakresie przeciwdziałania niskiej																		

przebudowę wybranych odcinków dróg, które ułatwiły dostęp mieszkańców do usług publicznych. Projekty te realizowane były przy współfinansowaniu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Ponadto podjęto już działania zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców poprzez poprawę stanu przestrzeni publicznej i zapewnienie warunków dla aktywnego wypoczynku. Przykładem takiego projektu jest „Ścieżka zdrowia hrabiny Thun-Hohenstein, który uzyskał wsparcie finansowe ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska w ramach Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Śląsk Cieszyński – Těšínské Slezsko i budżetu państwa. Przedmiotem projektu było wykonanie utwardzenia ścieżki dla pieszych wraz z oświetleniem i umocnieniem brzegu cieką oraz wykonanie urządzeń siłowni zewnętrznej w Kończycach Wielkich. Ścieżka łączy dwie największe atrakcje dziedzictwa kulturowego wsi Kończyce Wielkie: drewniany kościół pw. św. Michała Archanioła z późnobarokową kaplicą Opatrzności Bożej.

Natomiast obszar rewitalizacji Rudnik był miejscem realizacji projektu „Czech i Polak dwa bratanki”, który otrzymał dofinansowanie z Funduszu Mikroprojektów Euroregionu Śląsk Cieszyński – Těšínské Slezsko w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska. Przedmiotem projektu było postawienie w Rudniku wiaty, która ma służyć organizacji imprez na wolnym powietrzu. W ramach przedmiotowego projektu przewidziano również realizację imprezy sportowej, konkursu kulinarnego oraz pikniku i spotkanie seniorów z Gminy Hażlach i Miasta Karwina.

Gmina realizowała również działania związane z poprawą efektywności budynków użyteczności publicznej. Były one jednak zlokalizowane głównie poza obszarem rewitalizacji (Pogwizdów). Tym samym stanowiły pierwszy krok do poprawy stanu powietrza atmosferycznego w gminie.

Na obszarze rewitalizacji zrealizowano również projekt polegający na zwiększeniu liczby miejsc w przedszkolach oraz prowadzeniu zajęć wyrównujących szanse edukacyjne w zakresie stwierdzonych deficytów. Projekt realizowany był w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach projektu w Przedszkolu w Kończycach Wielkich został utworzony dodatkowy oddział przedszkolnych i powstało 8 nowych miejsc wychowania przedszkolnego. W celu podniesienia jakości nauczania zostało zakupione wyposażenie oddziału przedszkolnego oraz pomoce dydaktyczne. W przedszkolu w ramach projektu odbywały się zajęcia dodatkowe: gimnastyka korekcyjna, zajęcia logopedyczne oraz zajęcia terapeutyczne z psychologiem. Nauczyciele przedszkola podnieśli swoje kwalifikacje zawodowe poprzez podjęcie studiów podyplomowych w zakresie surdopedagogiki oraz wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka niepełnosprawnego. W oddziałach przedszkolnych w Szkole Podstawowej w Hażlachu w ramach projektu został utworzony dodatkowy oddział przedszkolnych i powstało 13 nowych miejsc wychowania przedszkolnego. Ponadto dzieci z oddziałów przedszkolnych brały udział w zajęciach dodatkowych: zajęciach kompensacyjnych, terapeutycznych, arteterapii, gimnastyce korekcyjnej, zajęciach

z psychologiem rozwijających kompetencje społeczno-emocjonalne oraz zajęciach prowadzonych Metodą Krakowską. Ponadto w ramach projektu zostało zakupione wyposażenie oraz pomoce dydaktyczne.

Na uwagę zasługuje fakt, że w poprzedniej perspektywie finansowej podjęto działania zmierzające do zwiększenia kompetencji mieszkańców poprzez realizację kursów nauki języka angielskiego („Angielski – Nasza Przyszłość” w ramach PO KL), obsługi komputera („Z komputerem na Ty” w ramach PO KL).

Kierunki działań i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane w ramach programu rewitalizacji mają stanowić uzupełnienie dotychczasowych zadań w zakresie zapewnienia wysokiej jakości życia poprzez stworzenie wysokiej jakości przestrzeni dla realizacji działań aktywizacyjnych, integracyjnych, tj. pobudzający kapitał społeczny obszaru rewitalizacji.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Zapewnienie komplementarności problemowej w ramach rewitalizacji w Gminie Hażlach związane jest z uzupełnianiem się źródeł finansowania. Wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono różną strukturę finansowania. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne finansowane będą ze środków publicznych (wkład własny Gminy, środki z programów ministerialnych np. Ministerstwa Sportu i Turystyki, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) oraz w ramach możliwego wsparcia z regionalnych, krajowych oraz unijnych programów (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundusz Termomodernizacji i Remontów). Komplementarność źródeł finansowania obejmie również synergię pomiędzy projektami społecznymi (finansowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz infrastrukturalnymi (finansowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego).

III. Ramy finansowe

Kompleksowość zaplanowanych przedsięwzięć determinują źródła finansowania poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Ich realizacja uwzględnia zróżnicowaną strukturę finansowania.

Tab. 19. Źródła finansowania przedsięwzięć

nr	tytuł	koszt całkowity	środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (w tym wkład Gminy Hażlach)	środki pochodzące ze źródeł prywatnych	środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	środki pochodzące z innych źródeł
A1	Przebudowa z rozbudową oraz zmiana sposobu użytkowania budynku Gminnej Biblioteki Publicznej wraz z remontem powierzchni	2 000 000,00	300 000,00	0,00	1 700 000,00	0,00
A2	Zagospodarowanie terenów wokół dawnego spichlerza w Hażlachu	1 036 348,00	155 452,20	0,00	880 895,80	0,00
A3	Adaptacja poddasza Szkoły Podstawowej w Hażlachu na pomieszczenia dydaktyczne	800 000,00	120 000,00	0,00	680 000,00	0,00
A4	Stworzenia warunków do działalności spółdzielni socjalnej	800 000,00	120 000,00	0,00	680 000,00	0,00
A5	Adaptacja poddasza szkoły na świetlice wiejską	800 000,00	120 000,00	0,00	680 000,00	0,00
A6	Utworzenie Otwartej Strefy Aktywności w Rudniku	50 000,00	50 000,00	0,00	0,00	0,00
A7	Boisko wielofunkcyjne w Kończycach Wielkich	800 000,00	800 000,00	0,00	0,00	0,00
A8	Adaptacja budynku dawnej filii szkoły podstawowej w Pogwizdowie na lokale chronione i socjalne	2 500 000,00	375 000,00	0,00	2 125 000,00	0,00
A9	NIE dla wykluczenia społecznego	100 000,00	15 000,00	0,00	85 000,00	0,00
A10	Wdrożenie programu "Pomoc dla mieszkańców Gminy Hażlach"	65 190,60	65 190,60	0,00	0,00	0,00
A11	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	1 916 494,73	932 044,68	0,00	984 450,05	0,00
A12	Człowiek z pasją – poznaj swoją miejscowość	14 250,00	14 250,00	0,00	0,00	0,00
A13	Misja Robot	65 000,00	20 000,00	45 000,00	0,00	0,00
A14	Organizacja warsztatów i spotkań kreatywnych dla mieszkańców	50 000,00	50 000,00	0,00	0,00	0,00
A15	Stworzenie infrastrukturalnych warunków dla aktywizacji lokatorów mieszkań socjalnych i mieszkań chronionych	2 500 000,00	375 000,00	0,00	2 125 000,00	0,00
A16	Park rekreacyjny w Kończycach Wielkich jako przestrzeń aktywizująca mieszkańców	1 500 000,00	225 000,00	0,00	1 275 000,00	0,00
A17	Rewitalizację Kompleksu Pałacowo – Parkowego w Kończycach Wielkich	12 000 000,00	0,00	6 000 000,00	0,00	6 000 000,00
A18	Aktywność dla rewitalizacji	50 000,00	25 000,00	0,00	0,00	25 000,00
A19	Poprawa efektywności kształcenia ogólnego w Szkole Podstawowej w Hażlachu	100 000,00	15 000,00	0,00	85 000,00	0,00
B1	Wszechstronny Konkurs Sołectw o przechodni puchar Kicaka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B2	Dotknij kultury	42 000,00	0,00	42 000,00	0,00	0,00
B3	Historia, która łączy	109 200,00	28 140,00	0,00	81 060,00	0,00
B4	Działania informacyjno-promocyjne w zakresie przeciwdziałania niskiej emisji	20 000,00	20 000,00	0,00	0,00	0,00

PODSUMOWANIE	27 318 483,33	3 825 077,48	6 087 000,00	11 381 405,85	6 025 000,00
--------------	---------------	--------------	--------------	---------------	--------------

Źródło: opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

IV. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji

Zarządzanie Programem Rewitalizacji dla Gminy Hażlach realizowane będzie zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji. W proces wdrażania dokumentu zaangażowani zostaną:

Podmiot/jednostka	Zakres działań
Wójt Gminy Hażlach	zatwierdzenie Programu Rewitalizacji oraz raportów ze stopnia realizacji
Rada Gminy	uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Hażlach oraz jego ewentualnych aktualizacji
Zespół ds. Realizacji	Jednostka powołana po uchwaleniu przez Radę Gminy Programu. W jej skład wejdą pracownicy poszczególnych wydziałów Urzędu, jednostek organizacyjnych (GOK, GOPS) oraz mieszkańców obszaru rewitalizacji (radni reprezentujący daną miejscowość ewentualnie sołtysi). Zakres działań obejmuje wsparcie merytoryczne dla pracowników Urzędu Gminy w zakresie przygotowania sprawozdań ze stopnia realizacji LPR oraz przedkładanie ich do zaopiniowania i zatwierdzenia przez Radę Gminy i Wójta Gminy Hażlach. Funkcjonowanie Zespołu zapewni skuteczne zarządzanie wdrażaniem LPR oraz przyczyni się do właściwego prowadzenia procesu wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Pozwoli również na możliwie szybkie reagowanie na zmiany oraz bariery w procesie wdrażania zapisów LPR. Spotkania Zespołu organizowane będą raz w roku oraz w przypadku konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie LPR
Realizatorzy przedsięwzięć	Realizowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, informowanie o postępie w zakresie rzeczowym i finansowym, informowanie o ewentualnych zmianach w projektach.

Ważnym elementem wdrażania LPR będzie zarządzanie przedsięwzięciami w powiązaniu z zarządzaniem całościowym. Dotyczy to zarówno już zgłoszonych przedsięwzięć, jak i zarządzania w kierunku potencjalnych możliwych kolejnych działań rewitalizacyjnych. Kluczowymi etapami zarządzania przedsięwzięciami, które były realizowane i będą podejmowane w ramach wdrażania LPR są:

1. Inicjowanie – w wyniku działań prowadzonych przez Gminę Hażlach ukierunkowanych na współpracę przy współdecydowaniu o rewitalizacji mieszkańcy zostali zaproszeni (poprzez m.in. udział w warsztatach i spotkaniach oraz ankietyzację) do wskazania kluczowych problemów, co pozwoliło dostosować odpowiednie działania odpowiadające ich potrzebom.

Tym samym zainicjowane zostały pierwsze działania naprawcze na obszarze rewitalizacji.

2. Projektowanie i planowanie – w trakcie projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych przed zgłoszeniem fiszki projektowej wnioskodawcy (i ich partnerzy) podjęli działania „projektowe”, tj. zapoznali się z kluczowymi problemami zdiagnozowanymi na obszarze rewitalizacji oraz z dokumentami umożliwiającymi pozyskanie środków finansowych (m.in. SZOOP RPO WSL 2014-2020). Tym samym określili kluczowe cele planowanych zadań, niezbędne nakłady finansowe oraz oczekiwane, skwantyfikowane efekty realizacji przedsięwzięć.
3. Zarządzanie – przedsięwzięcia rewitalizacyjne zgłoszone w ramach PR zostały zatwierdzone przez Wójta Gminy. Zespół ds. Rewitalizacji będzie w stałym kontakcie z wnioskodawcami w celu stałego monitorowania stopnia realizacji przedsięwzięć. Ponadto beneficjenci zobligowani zostaną do składania sprawozdań ze stopnia realizacji projektów, w tym informowania o zaistniałych trudnościach w trakcie realizacji, które skutkować mogą brakiem osiągnięcia zakładanych efektów. W przypadku wystąpienia problemów podczas realizacji projektów, które skutkować będą koniecznością aktualizacji zapisów PR, Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Mienia przygotowuje sprawozdanie oraz wnioski o zmianach, który zaopiniowany zostanie przez Zespół ds. Rewitalizacji. Ostateczne kwestie decyzyjne dla kształtu PR podejmuje Wójt Gminy.

Szczególnie ważnym elementem wdrażania i zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Hażlach będzie integrowanie działań pomiędzy interesariuszami (osoby, społeczności, instytucje, organizacje, urzędy), które funkcjonują na obszarze rewitalizacji lub mogą bezpośrednio na niego wpływać poprzez swoje działania. Są to Gmina Hażlach, jednostki organizacyjne Gminy, Powiat Cieszyński, instytucje kultury, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i oczywiście mieszkańcy. Proces ten odbywać się będzie poprzez realizację przedsięwzięć, w ramach których zaangażowane zostanie szersze grono realizatorów (np. w przypadku projektów „miękkich” organizowanych / zgłoszonych przez Ośrodek Kultury do współpracy zaproszone zostaną organizacje pozarządowe) oraz inicjowanie działań zmierzających do aktywnego uczestnictwa ww. grup w procesie rewitalizacji.

Istotnym elementem w zarządzaniu PR będzie monitorowanie stopnia jego realizacji. Pozwoli to w odpowiednim momencie wychwycić sytuacje krytyczne, które przeszkodzą we właściwym wdrażaniu Programu Rewitalizacji. Monitoring będzie procesem ciągłym. Będzie on obejmował:

- zmiany na obszarze rewitalizacji,
- stopień realizacji przedsięwzięć.

Monitoring będzie efektem podjęcia działań obejmujących:

- zbieranie danych i informacji statystycznych – za zadanie odpowiedzialny będzie Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Mienia, który będzie zbierał i archiwizował przekazane dane;
- zbieranie danych i informacji od wykonawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych – realizatorzy przedsięwzięć rewitalizacyjnych zobligowani będą do składania sprawozdań z postępów z realizacji zadań.
- analiza danych i informacji, która prowadzona będzie na bieżąco przez pracowników Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Mienia. Pozyskany materiał wykorzystany będzie na potrzeby opracowania raportów z realizacji PR, a tym samym do dokonania oceny osiągniętych wyników w stosunku do zakładanych efektów (dotyczy to nie tylko przedsięwzięć, ale również społecznych i funkcjonalno-przestrzennych przekształceń obszaru rewitalizacji). W oparciu o wskazania i rekomendacje wskazane w raporcie możliwe będzie określenie przyczyn występowania ewentualnych problemów podczas wdrażania PR. Tym samym możliwe będzie opracowanie zestawu narzędzi naprawczych, które pozwolą na wprowadzenie stosownych korekt w celu efektywnej realizacji programu.

Proponowane działania naprawcze mogą obejmować:

- aktualizacje zapisów dotyczących diagnozy lub celów PR - w przypadku zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej i funkcjonalno-przestrzennej, która wpływa na cele wskazane w PR;
- korekty zapisów dotyczących przedsięwzięć rewitalizacyjnych – w przypadku zgłoszenia przez wykonawcę projektu zmian zakresu, wartości zadania lub wskaźników realizacji;
- zwiększenie intensywności działań promocyjnych, komunikacyjnych i edukacyjnych w przypadku braku aktywności interesariuszy;

Powyżej wskazano wyłącznie podstawowe, możliwe działania naprawcze. Ich ostateczny kształt determinowany będzie rodzajem zdiagnozowanych trudności z wdrażaniem. Za monitorowanie odpowiadać będzie zespół pracowników Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Mienia w Urzędzie Gminy w Hażlachu.

Niezbędnym elementem zaprojektowanego systemu monitoringu będzie gromadzenie danych statystycznych spójnych z informacjami wykorzystanymi podczas wyznaczania obszaru rewitalizacji. Podstawowym źródłem informacji będą:

- Główny Urząd Statystyczny,
- Urząd Gminy i jego Referaty,
- jednostki organizacyjne Gminy,
- instytucje zewnętrzne (m.in. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, jednostki oświatowe),
- inne, możliwe dostępne źródła informacji.

Monitoring obejmie następujące wskaźniki:

Tab. 20. Wskaźniki zmian społeczno-gospodarczo-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Wskaźnik	Wartość bazowa	Źródło informacji	Oczekiwana zmiana
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	16,3	Dane ewidencji mieszkańców (Urząd Gminy)	constans
liczba bezrobotnych długotrwale na 100 mieszkańców (os.)	3,3	Powiatowy Urząd Pracy	spadek
liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców (os.)	10,3	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	spadek
liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności na 100 mieszkańców (os.)	6,5	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	spadek
liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców (os.)	14,0	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	spadek
dynamika zmian liczby Niebieskich Kart	160	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	spadek
uczestnicy działań kulturalnych na 100 mieszkańców (os.)	0,86	Gminny Ośrodek Kultury	wzrost
średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty lub inne adekwatne wyniki nauczania w zależności od reformy oświatowej (%)	59,1	Dane z pałcówek oświatowych, w których kształcą się dzieci z obszaru rewitalizacji	wzrost
Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców (og.)	0,31	Baza danych dotyczących organizacji pozarządowych (http://bazy.ngo.pl)	wzrost
podmioty gospodarcze REGON (bez gospodarstw rolnych)/100 mieszkańców w wieku produkcyjnym (og.)	12,1	Główny Urząd Statystyczny (https://wyszukiwarkaregon.stat.gov.pl)	wzrost
udział gospodarstw rolnych w ogólnej liczbie podmiotów REGON (%)	54,68	Główny Urząd Statystyczny (https://wyszukiwarkaregon.stat.gov.pl)	spadek
długość chodników na mieszkańca (m)	3,1	Urząd Gminy	wzrost
udział zabytków w liczbie budynków	28,8	Urząd Gminy	constans
przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu oraz ozonu powyżej 120 µg/m ³ w ciągu doby w strefie śląskiej w 2015 roku (TAK/NIE)	T(tak)	Program Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego	zmiana na klasę wskazującą na niższe zanieczyszczenie

Tab.21. Wskaźniki realizacji LPR²⁶

Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwana zmiana
Cel I.		
Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna		
Liczba osób objętych wsparciem (os.)	60	constans
Liczba odbiorców nowej oferty kulturalnej (os.)	0	wzrost
Liczba odbiorców oferty edukacyjnej (os.)	20	wzrost
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług w mieszkaniach wspomaganych i chronionych istniejących po zakończeniu projektu (szt.)	0	wzrost
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych (szt.)	0	wzrost
Cel II.		
Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji		
Liczba użytkowników korzystających ze wspartej infrastruktury (os.)	0	wzrost
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	wzrost
Powierzchnia rewitalizowanego obiektu (m ²)	0	wzrost
Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (os.)	0	wzrost
Liczba nowo utworzonych mieszkań w istniejących budynkach (szt.)	0	wzrost
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (tony równoważnika CO ₂)	0	wzrost

Efektom monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Hażlach będzie raport, który obejmować będzie informacje o stopniu osiągnięcia poszczególnych celów i kierunków działań. Częstotliwość przygotowania sprawozdania powinna być dopasowana do terminarza roku budżetowego. Pozwoli to na planowanie środków na realizację zadań. W przypadku konieczności wprowadzania zmian w Programie Rewitalizacji (np. na wypadek konieczności zaktualizowania listy projektów) aktualizacja przygotowana zostanie przez Zespół ds. Rewitalizacji i zaopiniowana oraz zatwierdzona przez Radę Gminy i Wójta Gminy Hażlach.

²⁶ W wybranych przypadkach przyjęto wartość bazową na poziomie „0”, co wynika z faktu, że zaplanowane przedsięwzięcia możliwe będą do realizacji dopiero po uchwaleniu ostatecznej wersji Programu Rewitalizacji..

V. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji

Prace na etapie przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Hażlach prowadzone były z uwzględnieniem włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów w proces rewitalizacji. Są to tzw. interesariusze rewitalizacji – osoby, podmioty związane z obszarem rewitalizacji, które jednocześnie są odbiorcami efektów rewitalizacji, ale również mogą stanowić o jej kluczowych kierunkach i przedsięwzięciach. W grupie interesariuszy zaangażowanych w proces rewitalizacji na etapie jej przygotowania oraz wdrażania i monitorowania wymienić należy:

- mieszkańców obszaru rewitalizacji,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze rewitalizacji swoją działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze rewitalizacji swoją działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,

Partycypacja społeczna uwzględniła udział jak najszerszej grupy odbiorców rewitalizacji i przebiegała z użyciem następujących narzędzi:

- **warsztaty i spotkania konsultacyjne:**

W ramach prac nad dokumentem zorganizowano warsztat delimitacyjno-problemowy. Spotkanie odbyło się 14 grudnia 2017. Jego przedmiotem było przedstawienie istoty, celów i zasad prowadzenia rewitalizacji. Ponadto przedstawiono i poddano dyskusji wyniki prac nad wyznaczeniem obszarów zdegradowanych oraz proponowanych do rewitalizacji. Uczestnikom przedstawiono również **ankietę potrzeb rewitalizacyjnych** (tzw. fiszkę projektową). Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele mieszkańców gminy, członkowie organizacji pozarządowych, przedstawiciele jednostek organizacyjnych Gminy oraz pracownicy Urzędu Gminnego. W spotkaniu wzięło udział 14 osób.

Zorganizowano również cykl spotkań warsztatowo – informacyjnych skierowanych do poszczególnych grup interesariuszy. Odbyły się one 23 stycznia 2018 roku (11:00 – 12:30 – przedstawiciele sektora publicznego (m.in. jednostki organizacyjne gminy; 12:30 – 14:00 – przedsiębiorcy; 14:00 – 15:30 – organizacje pozarządowe; 15:30 – 17:00 – mieszkańcy). Podczas spotkań zbierane były uwagi odnośnie kluczowych problemów obszaru rewitalizacji oraz wspólnie pracowano nad sposobem przeciwdziałania tym problemom. Ponadto pracowano nad fiszkami projektowymi. W spotkaniach wzięło udział w sumie 19 osób.

- **spacer badawczy:**

Spacer został przeprowadzony 8 listopada 2017 roku, tj. na etapie wyznaczenia i diagnozowania obszaru zdegradowanego. W spacerze wzięli udział

przedstawiciele firmy opracowującej Program oraz przedstawiciele Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych gminy. Spacer miał na celu określenie występowania sytuacji kryzysowych w przestrzeni publicznej Gminy i ich wpływu na kreowanie zjawisk społecznie negatywnych.

- **ankietyzacja:**

Na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, jak również konsultacji diagnozy mieszkańcy zaproszeni zostali do wzięcia udziału w badaniu ankietowym. Ankieta dostępna była na stronie www.hazlach.pl, w wersji formularza on-line oraz w wersji papierowej. Termin zbierania ankiet: 16 – 30 stycznia 2018 r. Wyniki ankiety posłużyły doprecyzowaniu informacji o szczególnych problemach i potrzebach rewitalizacyjnych.

Ostatnim etapem włączenia mieszkańców w projektowanie rewitalizacji było poddanie konsultacjom ostatecznej wersji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Przyjęto następujące formy:

- **zbieranie uwag w formie papierowej,**
- **zbieranie uwag w formie elektronicznej** (na adres: ug@hazlach.pl),
- **zbieranie uwag ustnych** - przez cały czas trwania konsultacji mieszkańcy mogli zgłaszać swoje uwagi pracownikowi Referatu Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Mienia.

W wyniku uwag, które spłynęły, skorygowano tytuł jednego projektu oraz przeniesiono go na listę A oraz wprowadzono dwa nowe, zgłoszone zadania (obecnie zadanie nr A16 i A17)

Na etapie wdrażania i monitorowania LPR interesariusze wymienieni na początku niniejszego rozdziału angażowani będą w rewitalizację m.in. poprzez zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach skierowanych bezpośrednio do mieszkańców (projekty o charakterze społecznym).

Istotną rolę w działaniach mających na celu włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji na etapie wdrażania i zarządzania będzie odgrywał Zespół ds. Rewitalizacji. Do jego zadań zgodnie z zasadami partnerstwa w systemie zarządzania będzie:

- prowadzenie i koordynowanie działań informacyjnych o etapach prowadzonej rewitalizacji,
- zbieranie opinii interesariuszy na temat efektów rewitalizacji oraz zgłaszanych potrzeb rewitalizacyjnych (opis poniżej),
- konsultowanie z partnerami społeczno-gospodarczymi projektu zmian w dokumencie w przypadku jego aktualizacji,
- zapraszanie partnerów społeczno-gospodarczych do włączenia się w proces rewitalizacji m.in. poprzez uczestnictwo w realizowanych projektach oraz zgłaszanie nowych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W ramach informacji zamieszczanych na stronie internetowej Urzędu Gminy, na portalu internetowym www.ox.pl (portal o najszerszym zasięgu na terenie powiatu cieszyńskiego) oraz wykorzystując nowoczesne formy przekazu, takie jak konta

społecznościowe zamieszczane będą regularnie informacje o wdrażaniu programu rewitalizacji oraz informujące o jego korzyściach jak również zapraszające podmioty działające na obszarze rewitalizacji, ale też całej Gminy, do realizacji działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Dodatkowym sposobem angażowania społeczności lokalnej na etapie wdrażania będzie ankietyzacja podmiotów/interesariuszy (osób, podmiotów gospodarczych, społecznych, itd.) z obszarów rewitalizacji. Przeprowadzanie takich ankiet pozwoli na uzupełnienie danych statystycznych gromadzonych na potrzeby monitoringu o odczucia i wnioski indywidualne. Jednocześnie - przy odpowiednio skonstruowanej ankiecie - pozwoli poznać propozycje rozwiązań ewentualnych pojawiających się problemów. W ankiecie uwzględniony zostanie również punkt, w którym ankietowani będą mogli zgłosić wnioski, uwagi i propozycje zmian do programu. Ankiety te będą prowadzone w ramach procesu raportowania o stanie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, tj. raz w roku, w okresie spójnym z przygotowaniem planu budżetowego gminy. Badanie będzie prowadzone w formie wywiadów, jak i zostanie umożliwiony udział w badaniu w wersji on-line. Przy realizacji wywiadów zostanie podjęta współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

Włączanie mieszkańców w proces rewitalizacji będzie realizowane m.in. poprzez organizowanie konsultacji społecznych dotyczących realizacji kolejnych, ewentualnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłoszonych w okresie wdrażania LPR. Dzięki temu mieszkańcy będą mieli realny wpływ na kształt przedsięwzięć jak najszerzej odpowiadający ich potrzebom. Termin konsultacji zostanie dopasowany do sytuacji wymuszającej zamieszczenie nowego zadania w Programie, czy to w wyniku projektu własnego Gminy, czy w przypadku zgłoszenia propozycji zadania przez osobę fizyczną, jednostkę organizacyjną gminy, organizację pozarządową lub przedsiębiorcę.

Jednym ze sposobów dotarcia do szerokiej grupy interesariuszy będzie umieszczenie specjalnego stoiska Urzędu Gminy podczas corocznie obchodzonych dożynek gminnych. Na stoisku prowadzona będzie akcja informacyjna i edukacyjna na temat rewitalizacji. Ponadto przygotowany zostanie formularz zgłaszania uwag, wniosków i propozycji zmian w programie. Dzięki temu wzrośnie szansa na aktywne włączenie się mieszkańców w proces rewitalizacji. Aktywność interesariuszy będzie polegała na:

- udziale mieszkańców w poszczególnych zaplanowanych w LPR przedsięwzięciach,
- zgłaszaniu ewentualnych nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- uczestniczeniu w ankietach monitorujących postęp realizacji oraz ewaluacji efektów.

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem otwartym, którego głównym zadaniem jest „koordynowanie” działań wynikających z lokalnych, społecznych potrzeb rewitalizacyjnych zgłaszanych przez mieszkańców.

VI. Spójność programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

VI.1. Spójność z dokumentami na szczeblu lokalnym

Strategia Rozwoju Gminy Hażlach na lata 2011-2020

Program Rewitalizacji Gminy Hażlach jest jednym z kluczowych dokumentów w obszarze planowania strategicznego. Obejmuje działania, które stanowią odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców. Tym samym jest spójny z innymi dokumentami na szczeblu lokalnym. Program Rewitalizacji wpisuje się w założenia zawarte w dokumencie określającym główne kierunki rozwoju Gminy.

Program Rewitalizacji	Strategia Rozwoju
CEL.I. Aktywna i spójna wewnętrznie społeczność lokalna	<p>Cel strategiczny – Infrastruktura społeczna. Dążenie do najpełniejszego zaspokajania psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb mieszkańców gminy</p> <p>Cel operacyjny I – Poprawa jakości usług edukacyjnych</p> <p>Cel operacyjny IV – Wspieranie samorządności na terenie gminy oraz wdrażanie projektów integracji mieszkańców i pobudzania ich aktywności</p> <p>Cel operacyjny V – Rozwój życia kulturalnego</p> <p>Cel operacyjny VI – Efektywna pomoc społeczna i ochrona zdrowia</p>
CEL.II. Atrakcyjna i spójna funkcjonalnie przestrzeń obszaru rewitalizacji	<p>Cel strategiczny – Infrastruktura gospodarcza. Tworzenie nowoczesnej infrastruktury gospodarczej gminy zapewniającej trwały rozwój społeczno-gospodarczy</p> <p>Cel operacyjny II – Poprawa stanu dróg na terenie gminy</p> <p>Cel operacyjny IV – Poprawa jakości powietrza atmosferycznego i pozostałe działania ekologiczne</p> <p>Cel operacyjny V – Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości</p> <p>Cel strategiczny – Infrastruktura społeczna. Dążenie do najpełniejszego zaspokajania psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb mieszkańców gminy</p> <p>Cel operacyjny II – Rozwój kultury fizycznej, rozwój terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych</p>

Obydwa dokumenty stawiają za cele wsparcie jakości życia, poprawę ładu przestrzennego oraz poprawę jakości środowiska przyrodniczego. Zdefiniowane w Programie Rewitalizacji kierunki działań rewitalizacyjnych są spójne z obszarami i celami strategicznymi Strategii. W szczególności silnie powiązane są zagadnienia tematyczne dotyczące aktywizacji społecznej i kulturalnej, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej oraz poprawy jakości powietrza atmosferycznego.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Hażlach

Działania zaplanowane w ramach programu rewitalizacji wpisują się w założenia przyświecające realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej. Dokument wyznacza zadania służące racjonalizacji zużycia energii oraz redukcji emisji pyłowo-gazowej na obszarze Gminy Hażlach. Projekty uwzględnione w PR realizują przede wszystkim cel strategiczny I. Poprawa efektywności energetycznej oraz Cel strategiczny V Promocja i realizacja postaw w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Dzięki temu przyczynią się do osiągnięcia zakładanego w PGN poziomu zmniejszenia emisji CO₂ oraz pozostałych szkodliwych gazów.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Hażlach na lata 2011-2020

Społeczne ukierunkowanie Programu Rewitalizacji zapewnia jego komplementarność z zapisami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, który podejmuje konieczność wsparcia mieszkańców i rozwiązania kluczowych problemów w ramach odrębnych programów w następujących obszarach:

- wsparcie programu profilaktyki i rozwiązania problemów alkoholowych,
- przeciwdziałanie narkomanii,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona jej ofiar,
- monitorowanie i ograniczenie zjawiska ubóstwa i bezrobocia,
- przeciwdziałanie bezdomności,
- przeciwdziałanie izolacji i wykluczeniu społecznemu osób starszych,
- aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań wskazane w PR wspierają działania w ramach powyższych obszarów, a co za tym idzie, wzmacniają efekt rewitalizacji społecznej w Hażlachu.

Lokalna Strategia rozwoju Kierowana przez Społeczność obszaru LGD „Cieszyńska Kraina” na lata 2016-2023

Realizacja założeń rewitalizacyjnych jest komplementarna również z celami rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Cieszyńska Kraina”. Przede wszystkim spójność występuje w sferze społecznej, tj. z

- Celem ogólnym: Wzmocnienie kapitału społecznego na obszarze LSR
- Celem ogólnym: Wzmocnienie konkurencyjności obszaru LSR

Realizacja zaplanowanych w programie przedsięwzięć pozwoli m.in. przeciwdziałać wykluczeniu różnym formom wykluczenia, które stanowi jeden z priorytetów planu strategicznego zarysowanego dla jednostek tworzących LGD.

VI.2. Spójność z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2020+"

Rewitalizacja Gminy Hażlach wpisuje się w szerszą koncepcję rozwoju

województwa śląskiego ujętą w uchwalonej w lipcu 2013 roku Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego. Program Rewitalizacji uwzględnia realizację założeń polityki regionalnej a tym samym wpisuje się w strategiczne obszary wskazane w dokumencie regionalnym.

Założenia PR wpisują się przede wszystkim w grupę celów „Szanse Rozwojowe Mieszkańców” a przede wszystkim w B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców oraz B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane na poprawę ładu przestrzennego i środowiskowego wpisują się natomiast cele: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska oraz C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni. Natomiast działania związane z aktywizacją zawodową (poprzez ekonomię społeczną) wpisują PR Gminy Hażlach w cel A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki pracy i potencjały.

Strategia regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Południowego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020

Gmina Hażlach z racji swojego położenia została zakwalifikowana do Subregionu Południowego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Tym samym poprzez swoje pośrednie i bezpośrednie działania przyczynia się do realizacji założeń Strategii Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Południowego Województwa Śląskiego. Dokument ten ma na celu ukierunkowanie na realizację działań zmierzających do zrównoważonego rozwoju w oparciu o regionalny potencjał obszaru funkcjonalnego Subregionu, zapewniający spójność społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną oraz środowiskową.

Dzięki realizacji założeń Programu Rewitalizacji, Gmina Hażlach wpisuje się w powyższy cel strategiczny poprzez realizację bezpośrednią i pośrednią następujących celów:

- Cel RIT I. Poprawa infrastruktury ochrony środowiska poprzez zabezpieczenie i wykorzystanie zasobów obszaru funkcjonalnego subregionu południowego,
- Cel RIT III. Zapewnienie spójności społecznej poprzez rewitalizację fizyczną, gospodarczą i społeczną terytoriów zmarginalizowanych obszaru funkcjonalnego subregionu południowego.

Cele określone w programie rewitalizacji oraz poszczególne działania rewitalizacyjne wpisują się bezpośrednio w powyższe cele strategii RIT przede wszystkim ze względu na położenie dużego nacisku na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, podniesieniu jakości kapitału społecznego (spójność z celem RIT III) oraz ochronę powietrza i efektywność energetyczną (spójność z celem RIT I).

Spis Rycin

Ryc. 1. Położenie Gminy Hażlach na tle powiatu cieszyńskiego.	5
Ryc. 3. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1000 mieszkańców w latach 2010-2016 ...	7
Ryc. 4. Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym	8
Ryc. 5. Powody przyznania pomocy społecznej w województwie śląskim w 2015 r.	9
Ryc. 6. Wskaźnik nasycenia podmiotami NGO w latach 2010-2016	13
Ryc. 7. Frekwencja w wyborach samorządowe 2014.	14
Ryc. 8. Budynki mieszkalne zamieszkałe wg okresu budowy w powiecie cieszyńskim .	23
Ryc. 9. Obszary przekroczeń średnich stężeń rocznych benzo(a)piranu w 2016 r.	24
Ryc. 10. Zasięg obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Hażlach	34
Ryc. 11. Wyniki badania ankietowego (sfera społeczna: starzenie się społeczeństwa)...	36
Ryc. 12. Wyniki badania ankietowego (sfera społeczna: ubóstwo oraz bezrobocie)	37
Ryc. 13. Wyniki badania ankietowego (sfera społeczna: patologie)	39
Ryc. 14. Wyniki badania ankietowego (sfera społeczna: poziom uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym oraz poziom integracji mieszkańców)	39
Ryc. 15. Wyniki badania ankietowego (sfera funkcjonalno-przestrzenna: brak lub niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych)	40
Ryc. 16. Wyniki badania ankietowego (sfera środowiskowa: zanieczyszczenie powietrza przez stare systemy grzewcze oraz niska świadomość ekologiczna mieszkańców)	42

Spis Tabel

Tab. 1. Liczba mieszkańców Gminy Hażlach w latach 2010 - 2016	6
Tab. 2. Obszary gminy o niekorzystnej strukturze wiekowej mieszkańców	7
Tab. 3. Bezrobocie długotrwałe w gminie Hażlach w 2016 roku	9
Tab. 4. Podstawowe przyczyny udzielenie pomocy socjalnej.....	10
Tab. 5. Wyniki z sprawdzianu szóstoklasisty w 2016 roku.	12
Tab. 6. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2016 roku.	12
Tab. 7. Biblioteki i poziom czytelnictwa w latach 2014-2016	14
Tab. 8. Przedsiębiorczość w latach 2014-2016 w gminie Hażlach na tle powiatu i województwa.....	16
Tab. 9. Przedsiębiorczość w gminie Hażlach w 2016 roku	17
Tab. 10. Udział korzystających z instalacji sieciowych w gminie Hażlach na tle obszarów wiejskich województwa śląskiego i powiatu cieszyńskiego w latach 2013-2015	19
Tab. 11. Wychowanie przedszkolne w latach 2014-2016	21
Tab. 12. Wskaźniki sytuacji kryzysowych zdiagnozowanych w gminie	26
Tab. 13. Zestawienie wskaźników do wyznaczenie obszaru zdegradowanego	28
Tab. 14. Zestawienie wskaźników dla ulic obszaru zdegradowanego	30
Tab. 15. Obszar rewitalizacji.....	33
Tab. 16. Zestawienie wskaźników dla gminy i obszaru rewitalizacji.....	34
Tab. 16. Matryca powiązań między potrzebami rewitalizacyjnymi a celami, kierunkami działań i zadaniami.....	73
Tab. 17. Matryca powiązań projektów infrastrukturalnych oraz miękkich.	75
Tab. 18. Komplementarność wewnętrzna przedsięwzięć rewitalizacyjnych	76
Tab. 19. Źródła finansowania przedsięwzięć	81
Tab. 20. Wskaźniki zmian społeczno-gospodarczo-przestrzennych obszaru rewitalizacji	86
Tab.21. Wskaźniki realizacji LPR	87

Załącznik 1. Ankieta wraz z wynikami

ANKIETA „PROBLEMY OBSZARU REWITALIZACJI”

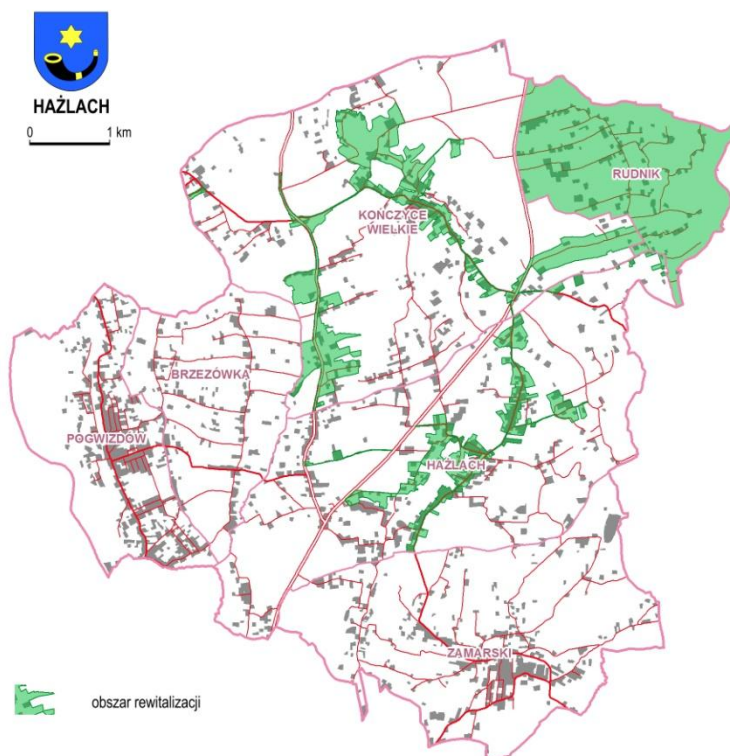
Szanowni Państwo,

Gmina Hażlach opracowuje „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Hażlach na lata 2018-2023”. Jednym z elementów prac jest wyznaczenie obszarów wymagających szczególnej interwencji w związku z koncentracją problemów społecznych, gospodarczych, infrastrukturalnych, technicznych i środowiskowych na wskazanym obszarze. Dokument ten odgrywać będzie bardzo ważną rolę w obecnym okresie programowania Unii Europejskiej. Pozwoli bowiem określić priorytetowe działania w zakresie rewitalizacji obszarów problemowych na terenie Gminy i stworzy dodatkowe szanse na pozyskanie środków zewnętrznych.

Rewitalizacja jest procesem zmierzającym do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzonym w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Obszar zdegradowany to przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców.

W wyniku procedury delimitacyjnej opracowanej zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” opracowanymi w Ministerstwie Rozwoju, został na terenie Gminy Hażlach określony zasięg obszaru wymagającego interwencji. Są to miejscowości **Hażlach, Kończyce Wielkie oraz Rudnik** – zgodnie z zamieszczoną poniżej mapą. Uprzejmie zapraszamy do udziału w ankiecie, która pozwoli na określenie potrzeb rewitalizacyjnych wyznaczonego obszaru.

Ankieta ma charakter anonimowy i służy wyłącznie do celów opracowania Programu. Serdecznie dziękujemy za poświęcony czas i za uczestniczenie w tak ważnym dla Gminy momencie.

1) Co Panią/Pana łączy ze wskazanym obszarem? (można wybrać więcej niż 1 odpowiedź)

- Jestem mieszkańcem
 Pracuję na tym terenie
 Prowadzę działalność gospodarczą
 Żadne z powyższych

2 Proszę ocenić problemy występujące na obszarze rewitalizacji.

(Proszę zaznaczyć „x” właściwą ocenę na skali od 1-5, gdzie 1 to najmniej istotny problem, a 5 bardzo istotny problem)

SFERA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA						
Ocena PROBLEM	0 nie wiem	1 całkowicie nieistotny	2 mało istotny	3 obojętny	4 dość istotny	5 bardzo istotny
Ubóstwo						
Bezrobocie						
Niepełnosprawność						
Uzależnienia (alkohol, narkotyki)						
Wysoka przestępczość						
Niewystarczający poziom edukacji						
Starzenie się społeczeństwa						
Niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym						
Niski poziom integracji mieszkańców						
Mała liczba przedsiębiorstw						
Brak zakładów usługowych w niektórych branżach (np. szewc, zegarmistrz)						

SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA						
Ocena PROBLEM	0 nie wiem	1 całkowicie nieistotny	2 mało istotny	3 obojętny	4 dość istotny	5 bardzo istotny
Brak lub niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych (np. ławki, mała architektura, place zabaw, siłownie zewnętrzne)						
Stan dróg gminnych						
Ilość/stan chodników i ścieżek rowerowych						
Oświetlenie publiczne						
Barierzy architektoniczne dla osób niepełnosprawnych						

SFERA TECHNICZNA I ŚRODOWISKOWA						
Ocena PROBLEM	0 nie wiem	1 całkowicie nieistotny	2 mało istotny	3 obojętny	4 dość istotny	5 bardzo istotny
Zły stan techniczny budynków publicznych						
Zły stan zabytków						
Zanieczyszczenie przestrzeni śmieciami						
Zanieczyszczenie powietrza przez stare systemy grzewcze (opalenie węglem)						
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców						

Metryczka

1. Płeć:

- kobieta
 mężczyzna

2. Wiek:

- ≤ 18 lat
 19 – 30 lat
 31 – 45 lat
 46 – 60 lat
 ≥ 60

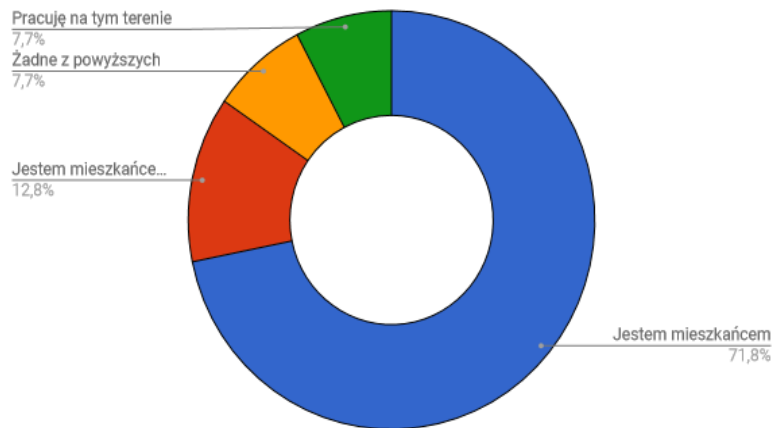
4. Status zawodowy

- emeryt/rencista
 uczeń/student
 pracujący zawodowo
 prowadzący działalność
 bezrobotny

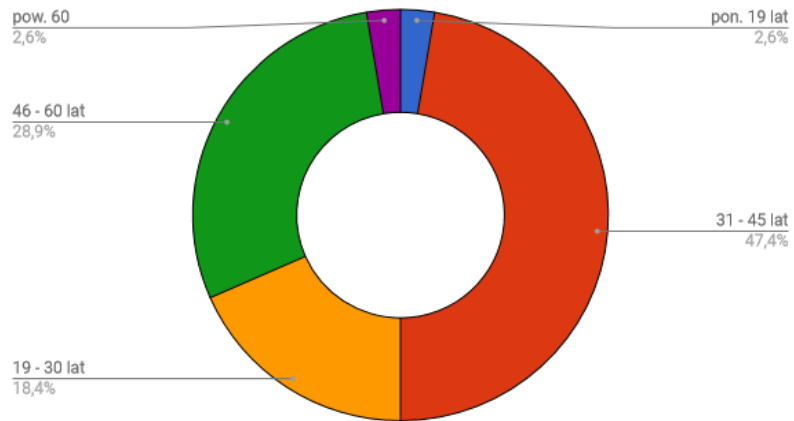
3. Wykształcenie:

- wyższe
 średnie i policealne
 zasadnicze zawodowe
 podstawowe/gimnazjalne
 brak wykształcenia

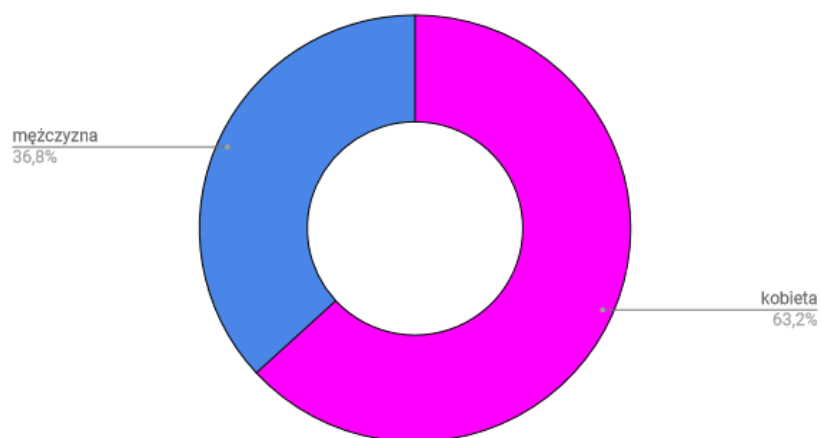
Co Panią/Pana łączy ze wskazanym obszarem?

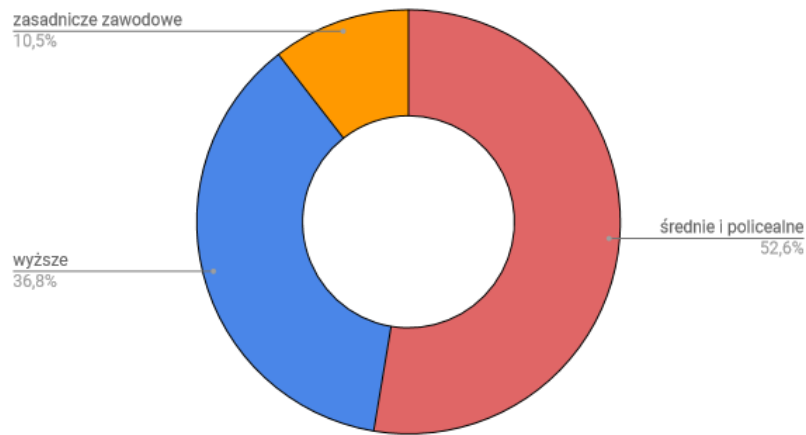
Wiek respondenta

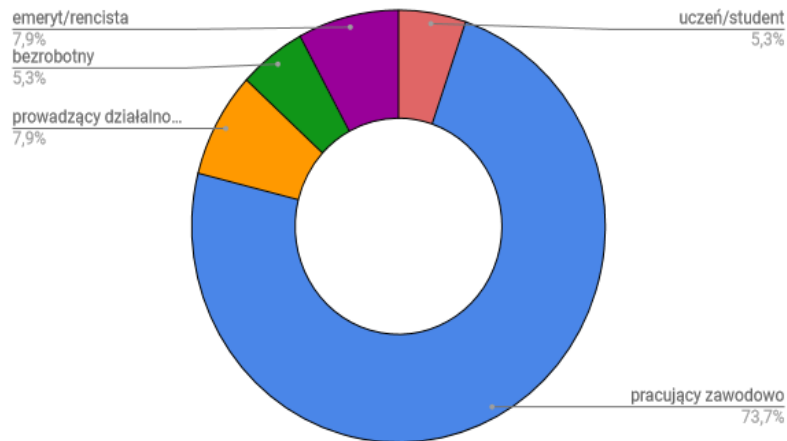
Płeć respondenta

Wykształcenie respondenta

Status zawodowy respondenta

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Ubóstwo	6	1	6	13	9	4	39
udział odpowiedzi (%)	15,4	2,6	15,4	33,3	23,1	10,3	
udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)					33,3		

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Bezrobocie	4	4	5	12	10	4	39
udział odpowiedzi (%)	10,3	10,3	12,8	30,8	25,6	10,3	
udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)					35,9		

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Patologie (alkoholizm i narkomania)	4	1	3	8	15	8	39
udział odpowiedzi (%)	10,3	2,6	7,7	20,5	38,5	20,5	
udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)					59,0		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Brak poczucia bezpieczeństwa	7	5	6	13	5	3	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	17,9	12,8	15,4	33,3	12,8	7,7	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					20,5		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Niewystarczający poziom edukacji	3	3	5	15	5	8	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	7,7	7,7	12,8	38,5	12,8	20,5	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					33,3		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Starzenie się społeczeństwa	6	1	3	6	13	10	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	15,4	2,6	7,7	15,4	33,3	25,6	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					59,0		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Niski poziom integracji mieszkańców	3	2	1	8	12	13	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	7,7	5,1	2,6	20,5	30,8	33,3	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					64,1		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Niedostateczny poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym, kulturalnym i sportowym	7	0	2	2	13	15	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	17,9	0,0	5,1	5,1	33,3	38,5	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					71,8		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Mała liczba przedsiębiorstw	5	0	1	6	9	18	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	12,8	0,0	2,6	15,4	23,1	46,2	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					69,2		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Brak lub niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych	1	3	1	7	12	15	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	2,6	7,7	2,6	17,9	30,8	38,5	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					69,2		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Stan dróg gminnych	2	0	0	3	7	27	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	5,1	0,0	0,0	7,7	17,9	69,2	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					87,2		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Ilość/stan chodników i ścieżek rowerowych	3	0	0	3	7	26	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	7,7	0,0	0,0	7,7	17,9	66,7	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					84,6		

	nie w ier/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Oświetlenie publiczne	2	0	2	6	7	22	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	5,1	0,0	5,1	15,4	17,9	56,4	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					74,4		

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Bariera architektoniczne dla osób niepełnosprawnych	6	0	2	7	8	16	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	15,4	0,0	5,1	17,9	20,5	41,0	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					61,5		

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Zły stan techniczny budynków publicznych	3	3	3	6	12	12	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	7,7	7,7	7,7	15,4	30,8	30,8	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					61,5		

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Zły stan zabytków	3	2	3	13	6	12	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	7,7	5,1	7,7	33,3	15,4	30,8	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					46,2		

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Zanieczyszczenie przestrzeni śmieciami	1	1	1	10	10	16	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	2,6	2,6	2,6	25,6	25,6	41,0	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					66,7		

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Zanieczyszczenie powietrza przez stare systemy grzewcze (opalenie węglem)	4	2	0	3	10	20	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	10,3	5,1	0,0	7,7	25,6	51,3	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					76,9		

	nie w iem/nie mam zdania	całkowicie nieistotny	mało istotny	obojętny	dość istotny	bardzo istotny	razem
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	3	1	0	4	7	24	39
<i>udział odpowiedzi (%)</i>	7,7	2,6	0,0	10,3	17,9	61,5	
<i>udział odpowiedzi dość istotny + bardzo istotny problem (%)</i>					79,5		